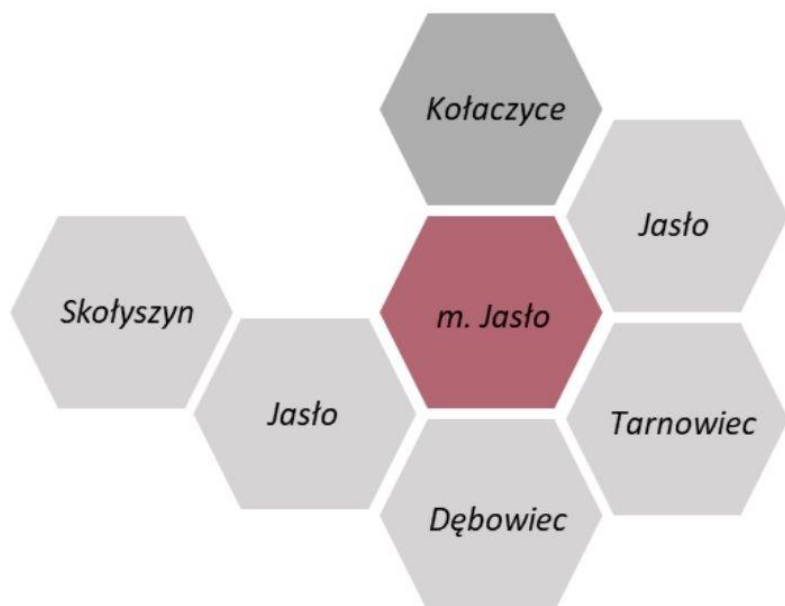

STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO JASŁO

2025

Opracowanie

MOF Jasło

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Podstawa prawna strategii ZIT	5
2. Synteza diagnozy obszaru realizacji ZIT	8
2.1 Definicja obszaru wsparcia	8
2.2 Powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe w MOF Jasło	12
2.3 Analiza SWOT	19
2.4 Potencjały, problemy i wyzwania rozwojowe MOF w wybranych obszarach tematycznych	22
2.4.1 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	23
2.4.2 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	38
2.4.3 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	70
2.4.4 Zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych	82
3. Założenia planistyczne w ZIT MOF Jasło	97
3.1 Cele realizowane w ramach ZIT wraz z kierunkami działań	97
3.2 Uzasadnienie logiki ZIT i matryca Strategii ZIT	103
4. Poziom operacyjny	108
4.1 Lista projektów podstawowych wybieranych w sposób niekonkurencyjny	108
4.2 Lista projektów podstawowych wybieranych w sposób konkurencyjny	115
4.3 Lista projektów komplementarnych	117
5. Założenia wdrożeniowe	121
5.1 System realizacji Strategii	121
Warunki realizacji ZIT	121
Monitoring	124
Ewaluacja	125
5.2 Komplementarność opracowania	126
5.3 Opis udziału partnerów w przygotowaniu Strategii i jej realizacji	131
6. Źródła finansowania	134
7. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	135
Spis grafik, tabel i wykresów	136
Załącznik nr 1 Analiza potrzeb na usługi kulturalne obejmująca budowę nowych obiektów infrastruktury kultury w gminach wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło	137
Załącznik nr 2 Raport z konsultacji społecznych	137

Wprowadzenie

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło) to kluczowy dokument operacyjny, którego celem jest skoordynowanie działań między jednostkami samorządowymi wchodzącymi w skład tego obszaru. Głównym założeniem przedmiotowego dokumentu jest realizacja zintegrowanych projektów, które oddziałują na cały obszar funkcjonalny, wspierając jego rozwój, wzmacniając poziom konkurencyjności w regionie oraz przeciwdziałając wyzwaniom, które zostały zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy strategicznej.

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, dla miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym także Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasła (MOF Jasło), przewidziane jest wsparcie finansowe w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Mechanizm ZIT umożliwia realizację projektów o charakterze zintegrowanym, które służą rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów, a jednocześnie pomagają w pełni wykorzystać potencjały regionu. Wdrażanie mechanizmu ZIT oraz uzyskiwanie dofinansowania dla projektów realizowanych w MOF Jasła odbywa się w oparciu o Program Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. Program został zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 2 grudnia 2022 r. nr C(2022) 8692 oraz przyjęty Uchwałą Nr 445/9205/22 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2022 r. Wsparcie w ramach tego programu dedykowane jest dla 11 MOF w województwie. Zakres dedykowanej im interwencji dotyczy działań w ramach zrównoważonej turystyki, kultury, dziedzictwa naturalnego, fizycznej odnowy i bezpieczeństwa publicznego oraz uzbrajania terenów inwestycyjnych, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane wspólne potrzeby, problemy i wyzwania rozwojowe obszaru realizacji ZIT.

Mechanizm ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło pełni istotną rolę w realizacji długoterminowych celów rozwojowych, zwiększając spójność społeczną, gospodarczą i przestrzenną tego obszaru. Poprzez zintegrowane podejście do realizacji projektów, możliwe jest skuteczniejsze zarządzanie dostępem do funduszy europejskich, ale także zapewnienie, że inwestycje te będą w pełni odpowiadały na lokalne potrzeby i wyzwania, a zasięg oddziaływania będzie obejmować cały MOF. Realizacja projektów w ramach ZIT przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców, m.in. dzięki poprawie dostępności usług, w szczególności kulturalnych, tworzenie warunków do integracji i wypoczynku mieszkańców czy rozwój gospodarczy poprzez wsparcie sektora turystyki. Dzięki wykorzystaniu potencjałów rozwojowych obszaru oraz poszczególnych gmin, ZIT stwarza szansę na zrównoważony rozwój całego MOF, który będzie konkurencyjny na tle innych regionów w Polsce.

1. Podstawa prawna strategii ZIT

Miejskie obszary funkcjonalne w perspektywie finansowej UE 2021-2027 mogą wykorzystać instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, do realizacji projektów zintegrowanych dofinansowanych z pieniędzy unijnych. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne należą do instrumentów rozwoju terytorialnego, a ich idea uwzględnia oddziaływanie projektów na obszar szerszy niż jedna gmina – mianowicie na obszary funkcjonalne. W przypadku województwa podkarpackiego zakres przestrzenny ZIT obejmuje 11 Miejskich Obszarów Funkcjonalnych. Wśród obszarów strategicznej interwencji (OSI) w województwie podkarpackim wskazuje się, zgodnie ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) 11 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. W grupie tych miast znajduje się miasto Jasło¹, które stanowi również jeden z regionalnych biegunów wzrostu w województwie. Miejski Obszar Funkcjonalny Jasło składa się z 6 jednostek samorządu terytorialnego, mianowicie: miasta Jasła, gminy miejsko-wiejskiej Kołaczyce oraz gmin wiejskich: gmina Jasło, gmina Skołyszyn, gmina Tarnowiec oraz gmina Dębowiec.

Poniżej zestawiono dokumenty stanowiące podstawę prawną realizacji instrumentu ZIT dla MOF Jasło:

- Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 2022 r. poz. 1079),
- Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027,
- Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030,
- Porozumienie międzygminne z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło, służącemu realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

¹ Miasto kryzysowe (silne powiększanie niekorzystanego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza)

Strategia ZIT MOF Jasło będąca strategią terytorialną, zgodnie z zapisami art. 34 ust. 15 ustawy wdrożeniowej powinna zawierać:

- syntezę diagnozy obszaru realizacji ZIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych,
- cele, które mają być zrealizowane w ramach ZIT, uwzględniające podejście zintegrowane, oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu, powiązania z właściwym programem,
- listę projektów wraz z informacją na temat sposobu ich wyboru oraz powiązania z innymi projektami,
- źródła finansowania,
- warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT,
- opis procesu zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT oraz sprawozdanie z jego konsultacji społecznych.

Przedmiotowa strategia jest zgodna z przywołanymi dokumentami oraz zawiera wszystkie wskazane wyżej, obowiązkowe elementy dla Strategii ZIT.

Zgodnie z art. 34 ust. 4 ustawy wdrożeniowej, ZIT są realizowane w wybranych obszarach tematycznych, które wskazane są w regionalnych lub krajowych programach. Dla MOF Jasła istotny jest jak wskazano wcześniej: Program Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wskazuje, że w ramach FEP 2021-2027 planuje się realizację projektów zintegrowanych obejmujących następujące rodzaje projektów:

- Projekty wybierane w sposób niekonkurencyjny
 - Priorytet 6 ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Działanie 6.1 Zrównoważony rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych Cel szczegółowy5(i):
 - ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych
 - ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
 - ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000
 - fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych

- uzbrajanie terenów inwestycyjnych
- Projekty wybierane w sposób konkurencyjny
 - Priorytet 3: MOBILNOŚĆ MIEJSKA Działanie 3.1 Zrównoważona mobilność miejska Cel szczegółowy 2(viii):
 - zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

2. Synteza diagnozy obszaru realizacji ZIT

Synteza diagnozy stanowi obowiązkowy element Strategii ZIT. Z uwagi na specyfikę mechanizmu ZIT i możliwych obszarów tematycznych wybranych w ramach FEP 2021-2027 do dofinansowania, przygotowując syntezę diagnozy skupiono się w szczególności na wybranych obszarach tematycznych, w ramach których zauważa się kluczowe deficyty i problemy. Dodatkowo w celu uszczegółowienia i pogłębienia informacji dotyczących wybranych obszarów przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gmin oraz turystów odwiedzających MOF Jasło, z zakresu zapotrzebowania na usługi kulturalne i turystyczne. Ponadto informacje przedstawione w syntezie stanowią wynik spotkań z gminami wchodzącymi w skład MOF Jasło, w ramach których wskazywały one realne potrzeby i problemy, których ich dotyczą, jak również wpływają na sytuację widoczną w całym MOF Jasło. W celu nakreślenia ogólnej sytuacji MOF Jasło przygotowano kompleksową analizę SWOT, której zasięg obejmuje wszystkie sfery (społeczną, gospodarczą i przestrzenną) i aspekty, a nie tylko te dedykowane typom projektów realizowanych w ramach ZIT.

Niniejszy rozdział składa się z następujących podrozdziałów:

- 2.1 Definicja obszaru wsparcia – w podrozdziale zawarto podstawowe informacje i statystyki dotyczące obszaru wraz z przedstawieniem informacji na temat poszczególnych gmin i całego MOF Jasło, zawartych w dokumentach na poziomie regionalnym.
- 2.2 Powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe w MOF Jasło – podrozdział ukazuje powiązania funkcjonalne wewnątrz MOF Jasło i pomiędzy poszczególnymi gminami.
- 2.3 Analiza SWOT – analiza przedstawia w sposób kompleksowy sytuację MOF Jasło i zidentyfikowane mocne i słabe strony, jak również szanse i zagrożenia pojawiające się w otoczeniu.
- 2.4 Potencjały, problemy i wyzwania rozwojowe MOF Jasło w wybranych obszarach tematycznych – podrozdział zawiera informacje zawężone do obszarów tematycznych w ramach, których może być realizowana interwencja ZIT, zgodnie z zapisami FEP 2021-2027.

2.1 Definicja obszaru wsparcia

Miejski Obszar Funkcjonalny Jasła położony jest w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego, przy granicy z województwem małopolskim. Peryferyjne położenie obszaru, na styku dwóch województw (podkarpackiego i małopolskiego), a tym samym oddalenie od głównych ośrodków tych województw – Rzeszowa, Tarnowa i Krakowa, może wpływać na niższą dostępność komunikacyjną oraz ograniczenie dostępności do usług, w tym usług wyższego rzędu, co przekłada się na konieczność rozwoju obszaru MOF Jasło, w celu zaspokajania potrzeb mieszkańców.

MOF Jasło obejmuje swoim zasięgiem gminy, które wchodzą w skład powiatu jasielskiego. Powierzchnia obszaru wynosi około 418 km², z czego największa jest gmina Jasło, mająca 93 km², co stanowi 22,2% całego MOF. W 2023 r. MOF Jasło zamieszkiwało blisko 87 tysięcy mieszkańców, z czego najwięcej – 37,6% w mieście Jasle, stanowiące rdzeń obszaru funkcjonalnego. W 2019 r. liczba ludności obszaru wynosiła 90 678, zatem w ostatnich pięciu latach odnotowano zmniejszenie liczby ludności. Poniżej zestawiono powierzchnię poszczególnych gmin wchodzących w skład MOF wraz z liczbą ludności.

Tabela 1 Liczba ludności i powierzchnia obszaru MOF Jasło w 2023 r.

Jednostka	Liczba ludności	% ludności	Powierzchnia [km ²]	% powierzchni	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
Miasto Jasło	32 727	37,6%	37	8,9%	884,5
Gmina Dębowiec	8 771	10,1%	86	20,6%	102,0
Gmina Jasło	15 934	18,3%	93	22,2%	171,3
Gmina Kołaczyce	8 590	9,9%	61	14,6%	140,8
Gmina Skołyszyn	11 971	13,8%	78	18,7%	153,5
Gmina Tarnowiec	8 998	10,3%	63	15,1%	142,8
MOF Jasło	86 991	100,0%	418	100,0%	208,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jasło zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP) – Perspektywa 2030 jest miastem o dobrych podstawach rozwoju, ze względu na sytuację społeczno-ekonomiczną. Jest jednym z ważnych ośrodków przemysłowych w województwie. Jednakże zaklasyfikowane zostało ono do grupy miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, co wskazuje na konieczność podjęcia działań w celu zminimalizowania negatywnych skutków tego procesu.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego zidentyfikowano obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym oraz regionalnym, w które wpisują się gminy województwa, w tym gminy należące do MOF Jasło. Poniżej wskazano obszary, w które wpisują się poszczególne gminy.

Tabela 2 Obszary funkcjonalne, w które wpisują się gminy MOF

Gmina	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	Obszary o znaczeniu regionalnym
Miasto Jasło	- Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej
Gmina Dębowiec	- Wiejski Obszar Funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych - Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny
Gmina Jasło	- Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych - Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej
Gmina Kołaczyce	- Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich

Gmina	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	Obszary o znaczeniu regionalnym
	Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych (tylko obszar wiejski gminy)	
Gmina Skołyszyn	- Wiejski Obszar Funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych - Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej
Gmina Tarnowiec	- Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych - Górski Obszar Funkcjonalny - Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej

Źródło: opracowanie własne

Gminy MOF Jasło wpisują się w trzy rodzaje obszarów funkcjonalnych zidentyfikowanych na poziomie ponadregionalnym - Górski Obszar Funkcjonalny, Przygraniczny Obszar Funkcjonalny oraz Wiejski Obszar Funkcjonalny (w tym wymagający wsparcia procesów rozwojowych i uczestniczący w procesach rozwojowych). W przypadku wiejskich obszarów jako priorytet rozwojowy wskazuje się stwarzanie warunków do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ich wielofunkcyjny rozwój. W przypadku górskiego obszaru funkcjonalnego istotna jest aktywizacja społeczno-gospodarcza w oparciu o potencjał przyrodniczo-kulturowy, natomiast przygraniczny obszar funkcjonalnym powinien skupiać się na rozwoju usług, w tym o charakterze dystrybucyjnym i logistycznym, z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem.

Na poziomie regionalnym gminy MOF Jasło wpisują się w obszar funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej (4 gminy), Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich (1 gmina) oraz Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny (1 gmina). Dla poszczególnych obszarów wskazano następujące priorytety rozwojowe:

- Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej – Rozwój gospodarczy w oparciu o zasoby surowcowe i przemysł nowych technologii,
- Bieszczadzko-Beskidzki Obszar Funkcjonalny - Rozwój gospodarczo-społeczny w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy, w tym walory turystyczne i uzdrowiskowe,
- Obszar Funkcjonalny Pogórzy Karpackich - Wykorzystanie walorów naturalnych dla ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru przez rozwój agroturystyki, rolnictwa oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wskazuje Jasło, jako miasto posiadające potencjał w zakresie małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcyjnym i usługowym, mającym predyspozycje do powiązań gospodarczych ze Słowacją. W celu wzmocnienia roli Jasła jako bieguna wzrostu, należy wykorzystać ciężenia grawitacyjne z miastem Krosno w celu uformowania duopolu tych miast.

The map displays the Jasto MOF (Miejscowość Ochrony Flory) area, which is a small, dark grey-shaded region. It is surrounded by several larger administrative units: Kołaczyce to the north, Jasto to the east, Tarnowiec to the south, and Dębowiec to the west. The region is bordered by the województwo podkarpackie (subcarpathian voivodeship) to the north and east, and województwo małopolskie (Lesser Poland voivodeship) to the west and south. A legend in the bottom left corner identifies the symbols: a dark grey square for 'miasto' (city), a light grey square for 'gmina miejsko-wiejska' (urban-rural commune), a white square for 'gmina wiejska' (rural commune), and a dashed line for 'granica województwa' (voivodeship boundary). A scale bar at the bottom left indicates distances of 0, 1, and 2 km. An inset map in the bottom right corner shows the location of the Jasto MOF within the województwo podkarpackie.

² Tym samym MOF Jasło ma możliwość wsparcia w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027

2.2 Powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe w MOF Jasło

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w część diagnostyczna powinna zawierać informacje na temat wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych w ramach ZIT. W przedmiotowym rozdziale zidentyfikowano siłę oraz rodzaj powiązań w MOF Jasło, które mają wpływ na rozwój całego obszaru funkcjonalnego.

Powiązania społeczne

Powiązania społeczne między gminami MOF Jasło zbadano poprzez analizę przepływów migracyjnych ludności wewnątrz obszaru. W większości gmin MOF (wyjątek stanowi gmina Dębowiec) widoczne jest wyludnienie się, jednakże skala tego procesu jest najwyższa w rdzeniu obszaru, mianowicie mieście Jasło. W ostatniej dekadzie (2014-2023) liczba ludności zmniejszyła się o 9,7%. Analiza salda migracji na 1000 mieszkańców, pokazuje, że we wszystkich gminach, oprócz gminy Jasło (saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2023 r. wynosiło 1,2), wskaźnik kształtował się na poziomie ujemnym.

Poniżej przedstawiono migracje wewnętrzne ludności w 2023 r. wewnątrz MOF Jasło.

Tabela 3 Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według gminy poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania w 2023 r.

Gmina poprzedniego miejsca zamieszkania Gmina obecnego miejsca zamieszkania	Miasto Jasło	Dębowiec	Jasło	Kołaczyce (miasto)	Kołaczyce (obszar wiejski)	Skołyszyn	Tarnowiec	Suma napływu mieszkańców
Miasto Jasło	0	13	40	4	10	24	6	97
Dębowiec	17	0	-	0	-	0	6	23
Jasło	63	11	0	0	4	9	-	87
Kołaczyce (miasto)	-	0	0	0	3	0	0	3
Kołaczyce (obszar wiejski)	3	-	0	4	0	-	0	7
Skołyszyn	15	7	-	-	0	0	-	22
Tarnowiec	17	4	6	0	-	-	0	27
Suma odpływu mieszkańców	115	35	46	8	17	33	12	-

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Jak można zauważyć najwięcej mieszkańców w 2023 r. wyprowadziło się z miasta Jasła (115 osób), a najmniej z miasta Kołaczyce (8 osób). Największe przepływy widoczne są z miasta Jasła do gminy Jasło

(63 osoby). Mimo iż z miasta Jasła odnotowuje się największy odpływ ludności, w 2023 r. napływ nowych mieszkańców w tej gminie był również najwyższy, na drugim miejscu natomiast była gmina Jasło. W pozostałych gminach również widoczne są przemieszczenia, jednakże ich skala jest nieco niższa.

Wyrazem powiązań społecznych są również wskaźniki dotyczące opieki przedszkolnej i współczynnika skolaryzacji pokazujące stopień wykorzystania placówek, jak i zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne. W przypadku miasta Jasła odnotowano w 2023 r. wysoki wskaźnik udziału dzieci objętych opieką przedszkolną w wieku 3-6 lat wynoszący 143,7%. Wynik powyżej 100% utrzymuje się od ponad 3 lat, co może wskazywać na uczęszczanie do placówek wychowania przedszkolnego zlokalizowanych w mieście, dzieci również spoza miasta Jasła. Najniższą wartość odnotowano natomiast w przypadku gminy Jasło (50,1%). Podobnie przedstawia się sytuacja dotycząca współczynnika skolaryzacji brutto³ dla szkół podstawowych. Najwyższą wartość w 2023 r. odnotowano w mieście Jasło – 114,4%, co podobnie jak w przypadku opieki przedszkolnej wskazuje na uczęszczanie do jasielskich szkół, uczniów spoza gminy. W pozostałych gminach wartość współczynnika wynosi poniżej 87%, a w przypadku gminy Jasło wynosi niecałe 54%.

Sytuacja ta wynika z faktu, że wielu mieszkańców okolicznych gmin, pracuje na terenie miasta Jasła i tym samym często dowozi swoje dzieci do przedszkoli oraz szkół zlokalizowanych w tym mieście, co przekłada się na wysokie wartości wskaźnika, przekraczając 100% w mieście Jasło. Kwestia ta świadczyć może o silnych powiązaniach społecznych i codziennych przemieszczeniach ludności.

Przytoczone dane wskazują jednakże również na większe obciążenie placówek edukacyjnych w Jasło z uwagi na korzystanie z oferty edukacyjnej, przez dzieci mieszkające poza miastem. Może to wynikać zarówno z miejsca pracy rodziców dowożących dzieci do placówek, jak i wyższej jakości i poziomu nauczania w porównaniu do szkół znajdujących się w pozostałych gminach MOF Jasło.

Widoczne powiązania społeczne związane są również z nauczaniem w szkołach ponadpodstawowych. Na terenie MOF Jasło szkoły ogólnokształcące znajdują się na terenie trzech gmin: Jasło, Kołaczyce oraz w mieście Jasło, co również powoduje przepływy pomiędzy gminami i uczęszczanie dzieci do placówek zlokalizowanych w innych gminach MOF Jasło.

W Jasło funkcjonuje od 5 lat Dziecięcy Uniwersytet Techniczny (DUT), którego partnerami są od początku jego istnienia zarówno samorządy jak i lokalni przedsiębiorcy. DUT jest dostępny bezpłatnie dla dzieci w wieku 7-12 lat z terenu całego powiatu jasielskiego.

³ Współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Powiązania gospodarcze

Według opracowanej przez GUS macierzy przepływów ludności związanych z zatrudnieniem bazującej na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego 2021, zauważa się, że najwięcej osób przyjeżdża do pracy do miasta Jasła – w 2021 r. było to 11 008 osób, a następnie do gminy Skołyszyn – 736 osób. W pozostałych gminach MOF Jasło przepływy te wynoszą mniej niż 600 osób, z czego najmniej osób dojeżdża do pracy do gminy Dębowiec (niecałe 300 osób).

Biorąc pod uwagę przepływy pomiędzy poszczególnymi gminami MOF Jasło, do miasta Jasła najwięcej osób dojeżdża z gminy Jasło (2591), a następnie z gminy Skołyszyn (1184). Miasto Jasło stanowi główny kierunek przemieszczeń pracowniczych dla mieszkańców wszystkich gmin MOF Jasło. Mieszkańcy miasta Jasła natomiast najczęściej pracują na terenie gminy Jasło (202 osoby) oraz w gminie Skołyszyn (136 osób). Przedstawione dane pokazują, że w MOF Jasło występują silne powiązania funkcjonalne w zakresie lokalnego rynku pracy oraz codziennych przemieszczeń i regularnych kontaktów z gminami wewnątrz MOF Jasło, a skala przemieszczeń jest najwyższa w szczególności do rdzenia MOF.

Tabela 4 Przepływy ludnościowe związane z zatrudnieniem pomiędzy gminami MOF Jasło

Gmina miejsca zamieszkania	Gmina miejsca pracy	Liczba osób
Miasto Jasło	Jasło	202
	Kołaczyce - miasto	43
	Kołaczyce - obszar wiejski	47
	Skołyszyn	136
	Tarnowiec	91
	Dębowiec	76
Jasło	Miasto Jasło	2591
	Dębowiec	50
	Kołaczyce - miasto	21
	Kołaczyce - obszar wiejski	30
	Skołyszyn	127
	Tarnowiec	76
Dębowiec	Miasto Jasło	860
	Jasło	63
	Kołaczyce - obszar wiejski	4
	Skołyszyn	43
	Tarnowiec	15
Kołaczyce - miasto	Jasło	141
	Kołaczyce - obszar wiejski	17
	Skołyszyn	4
Kołaczyce – obszar wiejski	m. Jasło	867
	Jasło	45
	Kołaczyce - miasto	200
	Skołyszyn	7
	Tarnowiec	11
Skołyszyn	Miasto Jasło	1184
	Dębowiec	11
	Jasło	87
	Kołaczyce - miasto	7
	Kołaczyce - obszar wiejski	12

Tarnowiec	Tarnowiec	16
	m. Jasło	776
	Dębowiec	20
	Jasło	83
	Kołaczyce - obszar wiejski	4
	Skołyszyn	10

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS.

Powiązania funkcjonalne buduje również układ dróg, w szczególności krajowych i wojewódzkich na terenie MOF Jasło. Przez obszar ten przebiega droga krajowa DK73, DK28 oraz drogi wojewódzkie DW988 (przebiegająca przez gminę Jasło), DW992 (przebiegająca przez gminę Dębowiec, Jasło oraz miasto Jasło) i DW993 (w południowej części, na terenie gminy Dębowiec). Sieć dróg uzupełniają drogi powiatowe przebiegające w każdej miejscowości. Przez ten obszar przebiega również linia kolejowa nr 108 Stróże – Krościenko oraz linia nr 106 Rzeszów - Jasło. Jak można zauważyć dostęp do sieci drogowej jest nierównomierny, a położenie obszaru na styku dwóch województw wpływa na wykluczenie komunikacyjne i utrudniony dostęp do większych ośrodków.

O powiązaniach funkcjonalnych gmin świadczą również zawierane formy współpracy i realizacja działań w ramach funkcjonowania związków międzygminnych, związków powiatów czy związków powiatowo-gminnych. Poniżej wskazano w ramach jakich związków jednostek samorządu terytorialnego działają gminy tworzące MOF Jasło.

Tabela 5 Związki jednostek samorządu terytorialnego funkcjonujące w gminach MOF Jasło

Nazwa związku międzygminnego/powiatowo-gminnego	Gminy MOF wchodzące w skład związku międzygminnego/powiatowo-gminnego	Zadania związku międzygminnego/powiatowo-gminnego
Związek Gmin Dorzecza Wiśłoki z siedzibą w Jaśle (woj. podkarpackie)	gm. Dębowiec, m. Jasło, gm. Jasło, gm. Kołaczyce, gm. Skołyszyn, gm. Tarnowiec	ochrona środowiska, podejmowanie działań na rzecz rozwoju energii odnawialnej, edukacja ekologiczna, zaopatrzenie w wodę, prowadzenie działań na rzecz budowy zbiornika retencyjnego Kąty-Myscowa na rzece Wiśłoce, wspomaganie działań na rzecz zabezpieczenia mieszkańców przed skutkami powodzi, promocja Związku i gmin członkowskich, przeciwdziałanie bezrobociu i ograniczanie jego skutków, wspieranie inicjatyw na rzecz społeczeństwa informacyjnego
Powiatowo-Gminny Związek Komunikacyjny w Powiecie Jasielskim z siedzibą w Jaśle (woj. podkarpackie)	gm. Dębowiec, gm. Jasło, m. Jasło, gm. Kołaczyce, gm. Skołyszyn, Tarnowiec	publiczny transport zbiorowy, rozwój elektronicznych usług publicznych, promocja oraz informacja o usługach publicznego transportu zbiorowego.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/mswia/zarejestruj-zmien-statut-lub-wyrejestruj-zwiazek-miedzygminny-zwiazek-powiatow-zwiazek-powiatowo-gminny> - Rejestry związków jednostek samorządu terytorialnego- stan na dzień 30 czerwca 2024 r.

Jak można zauważyć, współpraca partnerów MOF Jasło oparta jest o różne formy prawne i zakresy działalności. Podejmowana współpraca ma na celu wspieranie się samorządów w dążeniu do zwiększenia jakości życia mieszkańców, podnoszenia atrakcyjności osiedleńczej oraz rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

Potencjałem rozwojowym, który wpłynąłby zarówno na wzmocnienie współpracy i powiązań funkcjonalnych wewnątrz MOF Jasło byłoby stworzenie kompleksowej oferty kulturalnej, jak również stworzenie wspólnego produktu turystycznego bazującego na lokalnych zasobach i atrakcjach poszczególnych miejscowości. Wskazane elementy pozytywnie przełożyłyby się również na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój społeczno-gospodarczy całego MOF Jasło.

Powiązania środowiskowe

Południowa część Partnerstwa znajduje się na terenie Beskidu Niskiego. W Strategii rozwoju i komunikacji marketingowej turystyki województwa podkarpackiego na lata 2020-2025 gminy MOF Jasło wpisują się w krainę turystyczną – Beskid Niski. Obszar MOF Jasło położony jest na terenie następujących mezoregionów: Kotlina Jasielsko-Krośnieńska, Pogórze Strzyżowskie, Pogórze Ciężkowickie oraz Pogórze Jasielskie. Najdłuższą rzeką przepływającą przez MOF Jasło jest Wisłoka oraz Ropa i Jasionka

Na terenie MOF Jasło znajduje się kilka form ochrony przyrody:

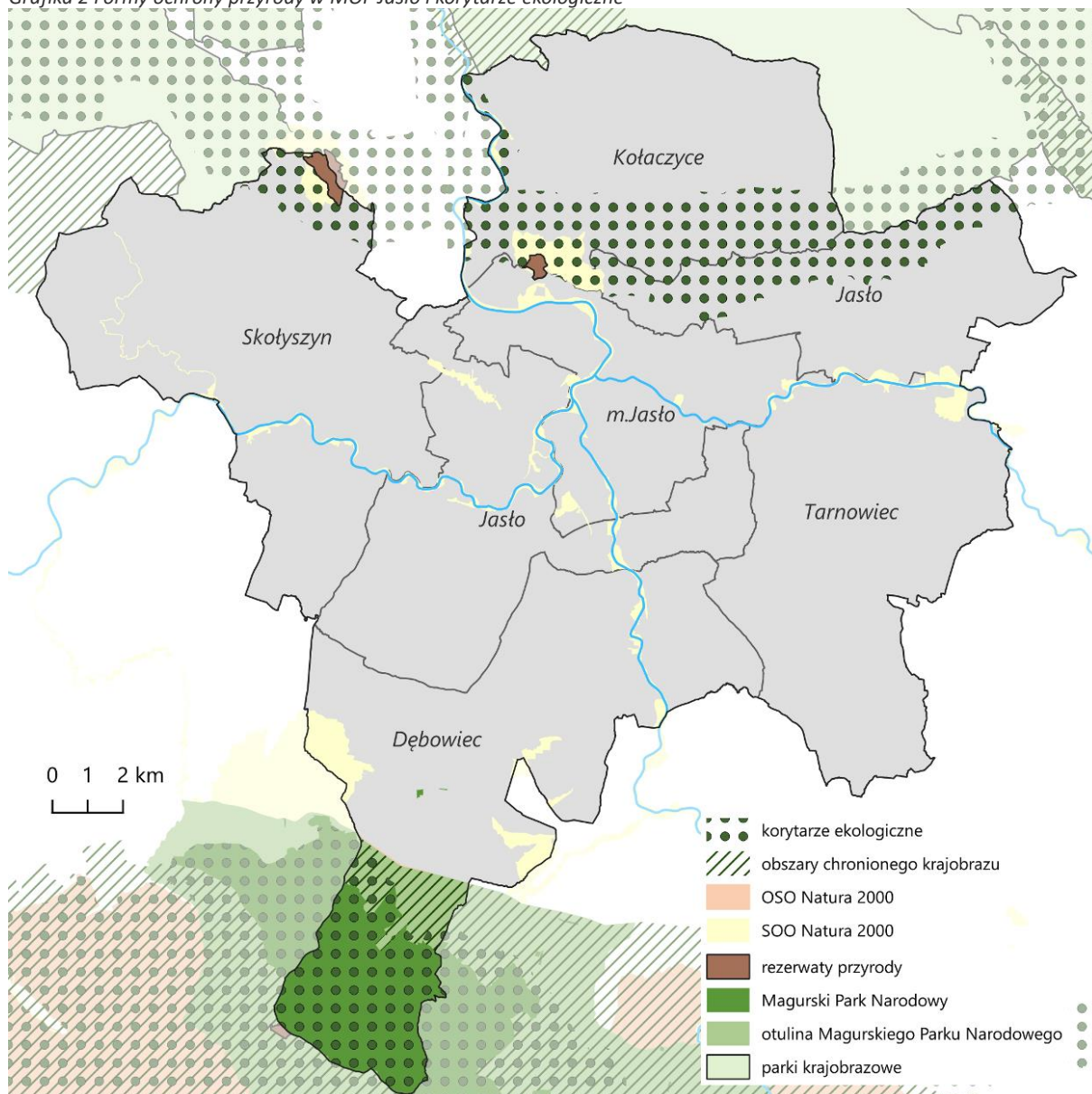
- Park krajobrazowy
 - Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy – otulina
 - Park Krajobrazowy Pasma Brzanki
- Obszar chronionego krajobrazu
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego
 - Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu
- Specjalny obszar ochrony siedlisk
 - Wisłoka z dopływami
 - Łąki nad Młynówką
 - Goleśz
 - Las Niegłowski
 - Liwocz
 - Ostoja Magurska
 - Bednarka
 - Józefów – Wola Dębowiecka
- Rezerваты przyrody
 - Liwocz
 - Goleśz
- Park narodowy
 - Magurski Park Narodowy

- Magurski Park Narodowy – otulina
- Obszar specjalnej ochrony ptaków
 - Beskid Niski

Powiązania środowiskowe w MOF Jasło wynikają zarówno z obecności obszarów chronionych, jak również występowania korytarzy ekologicznych. Tworzenie korytarzy ekologicznych ma na celu umożliwienie swobodnego przemieszczania się zwierzętom, dzięki czemu możliwy jest prawidłowy rozwój gatunków, rozprzestrzenianie się roślin czy grzybów. Aby korytarze mogłyby prawidłowo funkcjonować istotne jest pozabawienie ich barier ekologicznych, które mogłyby wpłynąć na utrudnienie lub całkowite ograniczenie przemieszczania się gatunków. Na terenie MOF Jasło występuje następujący korytarz ekologiczny: Pogórze Strzyżowskie GKPd-4⁴. Obszarem ważnym z punktów widzenia utrzymania ciągłości systemu przyrodniczego są również doliny rzeczne, które stanowią szlak migracji zwierząt i roślin. Wisłoka przepływająca przez teren MOF Jasło pełni rolę regionalnego korytarza ekologicznego.

⁴ <https://mapa.korytarze.pl/>

Grafika 2 Formy ochrony przyrody w MOF Jasło i korytarze ekologiczne

Źródło: opracowanie własne.

2.3 Analiza SWOT

Poniżej przedstawiono analizę SWOT wraz z wyróżnieniem uwarunkowań wewnętrznych (mocne i słabe strony) i czynników zewnętrznych (szanse i zagrożenia), które determinują i wpływają na sytuację w MOF Jasło. Analiza uwzględnia zarówno czynniki w sferze społecznej, gospodarczej, jak i przestrzenno—środowiskowej. Przedmiotowy rozdział stanowi zatem kluczowe podsumowanie najważniejszych czynników warunkujących rozwój gmin MOF Jasło.

Dziedzictwo kulturowe i folklor, w tym obiekty sakralne i zabytki oraz zasoby archeologiczne: Karpacka Troja, Zamek Goleśz

Zasoby i produkty lokalne: wino i winnice zlokalizowane w gminach MOF Jasło, przebieg Jasielskiego Szlaku Winnego

Wydarzenia promujące produkty lokalne, np. Miodobranie, Galicyjskie Lato z koniem, Międzynarodowe Dni Wina, pierogi, proziaki i lokalna kuchnia, nafta i produkty naftowe (pierwsze na świecie eksploatowane złoża naftowe (Krośnieńsko-Jasielskie Zagłębie Naftowe))

Atrakcyjne przestrzenie rekreacji i wypoczynku sprzyjające integracji mieszkańców

Przebieg szlaków i tras turystycznych m.in.: Podkarpacki Szlak Winnic, Karpacki Szlak Wina, Jasielski Szlak Winny, Transgraniczny Szlak Naftowy

Widoczne powiązania społeczno-gospodarcze wewnątrz MOF Jasło

Rozwinięta działalność przedsiębiorstw lokalnych, oferujących usługi i produkty lokalne

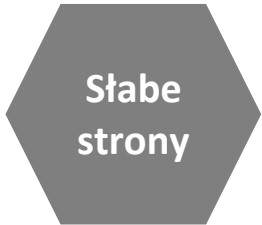
Położenie i ukształtowanie terenu (rzeki, góry, lasy) wpływające na atrakcyjność turystyczną

Działalność różnych instytucji kultury oraz Generatora Nauki GEN w Jaśle

Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa na poziomie lokalnym

Dostępność cennych przyrodniczo obszarów i występowanie różnorodnych form przyrody m.in. parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, specjalnego obszaru ochrony, rezerwatów przyrody czy parku narodowego

**Mocne
strony**

Zmniejszająca się liczba ludności	
Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji	
Niewystarczająca integracja i aktywność społeczna oraz niski poziom poczucia tożsamości wśród mieszkańców	
Ograniczenie dostępności do usług, w tym usług wyższego rzędu z uwagi na oddalenie m.in. od Krakowa czy Rzeszowa	
Nierównomierny dostęp do placówek opiekuńczo-wychowawczych, szczególne deficyty w zakresie dostępu do opieki żłobkowej	
Brak kompleksowej oferty wspierającej rozwój przedsiębiorczości	
Deficyty w zakresie dostępności infrastruktury i usług dla osób ze szczególnymi potrzebami	
Nierównomierny dostęp do terenów zieleni oraz terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych oraz niedoposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury	
Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna	
Niewystarczający poziom rozpoznawalności regionu jasielskiego pod względem turystyki i zasobów kulturowych	
Nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej, niezadowalająca jakość infrastruktury kulturalnej, brak przestrzeni do integracji i spędzania czasów wolnego w szczególności dla młodzieży	
Niewystarczająca jakość infrastruktury komunikacyjnej i słabe skomunikowanie z ośrodkami zewnętrznymi	
Nierównomierny poziom pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego gmin MOF Jasło	
Deficyty w zakresie dostosowania przestrzeni publicznych i budynków użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami, występowanie barier architektonicznych	
Nierównomierny dostęp do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, w szczególności na obszarach wiejskich	
Niższy na tle kraju, województwa i powiatu wskaźnik dotyczący liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, niższa dynamika zmian i rozwoju mieszkalnictwa	
Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców	
Deficyty dotyczące zintegrowania transportu publicznego oraz nowoczesnych rozwiązań w zakresie planowania i zarządzania mobilnością	

Możliwość pozyskania środków finansowych w ramach programów regionalnych – Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 i Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027

Zacieśnienie współpracy i możliwość pozyskania środków w ramach funkcjonowania Powiatowo-Gminnego Związku Komunalnego w powiecie Jasielskim i Związku Gmin Dorzecza Wisłoki

Ciążenia w kierunku miasta Krosna i możliwość uformowania duopolu miast: Jasło-Krosno

Globalizacja procesów komunikacyjnych i upowszechnienie pracy zdalnej

Rozwój znaczenia turystyki i wzrost zainteresowania m.in. turystyką kulinarną, enoturystyką, turystyką górską

Szanse

Dalsza utrata funkcji społeczno-gospodarczych i pogłębienie dystansu rozwojowego miasta Jasła

Możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych w związku ze zmianami klimatycznymi, zagrożenie suszą i powodzią

Ogólnopolska tendencja dotycząca starzenia się, a w konsekwencji wzrost zapotrzebowania na usługi z zakresu ochrony zdrowia

Niepewna sytuacja geopolityczna w regionie

Wysoki poziom konkurencyjności innych ośrodków w regionie

Sytuacja wojenna na Ukrainie oraz jej skutki polityczne i społeczne

Zagrożenia

2.4 Potencjały, problemy i wyzwania rozwojowe MOF w wybranych obszarach tematycznych

Przedmiotowy rozdział stanowi obowiązkowy rozdział Strategii ZIT oraz jest elementem syntezy diagnozy. Skupia się na opisie problemów oraz wyzwań, jak również potencjałów widocznych w MOF Jasło w wybranych obszarach tematycznych. Projekty zintegrowane zawarte w dokumencie będą finansowane z programu FEP 2021-2027, w ramach którego planuje się realizację projektów obejmujących następujące typy:

Priorytet 6 ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Działanie 6.1 Zrównoważony rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych

Priorytet 3: MOBILNOŚĆ MIEJSKA Działanie 3.1 Zrównoważona mobilność miejska

- zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

W związku z powyższym, synteza diagnozy skupiona jest na aspektach i zagadnieniach odnoszących się do wskazanych typów przedsięwzięć przewidzianych do wsparcia w ramach realizacji ZIT. Zaprezentowane dane i informacje stanowią uzasadnienie zintegrowania oraz są potwierdzeniem konieczności realizacji zaproponowanych projektów przedstawionych w liście projektów, które realizują cele ZIT. W przypadku MOF Jasło, w wyniku prowadzonych prac badawczych⁵, badań ankietowych oraz spotkań i warsztatów z przedstawicielami poszczególnych gmin, stwierdzono, że największe problemy i potrzeby dotyczą następujących typów działań:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych
- zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

⁵ W ramach opracowania dokumentu przygotowano analizę potrzeb na usługi kulturalne obejmującą budowę nowych obiektów infrastruktury kultury w gminach wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło. Analiza stanowi uzasadnienie budowy nowych obiektów, a jej kluczowe opisy zostały wykorzystanie w syntezie diagnozy dotyczącej ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Analiza stanowi załącznik nr 1 do dokumentu.

W odniesieniu do wskazanych wyżej typów, opracowano pogłębioną diagnozę i analizę, przedstawiając w sposób syntetyczny i kompleksowy problemy, potencjały i wyzwania w ramach każdego z nich. Wskazane informacje stanowią również uzasadnienie do realizacji zaplanowanych projektów.

2.4.1 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych

W opracowaniu pt. „Podkarpacki Barometr Turystyczny 2021/2022”⁶ podkreśla się, że województwo podkarpackie posiada potencjał turystyczny, który może stanowić źródło rozwoju gospodarczego regionu. Potencjał ten wynika przede wszystkim z wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych i historyczno-kulturowych, które występują również w MOF Jasło.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe

MOF Jasło znajduje się w Kotlinie Jasielskiej u zbiegu trzech rzek: Wisłoki, Jasiołki i Ropy, gdzie krajobraz jest typowy dla pasa pogórzy karpaccich, charakteryzując się dużą malowniczością i atrakcyjnością widokową. Od południa MOF Jasło leży w granicach pasma górskiego Beskidu Niskiego – część gminy Dębowiec ma typowo górski charakter oraz jest objęta formami ochrony przyrody w ramach Magurskiego Parku Narodowego wraz z otuliną. W bezpośrednim sąsiedztwie analizowanego obszaru oraz w części na obszarze MOF Jasło, znajdują się również inne cenne przyrodniczo i krajobrazowo tereny chronione - Park Krajobrazowy Pasma Brzanki i otulina Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego.

W obrębie MOF ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodnicze wyznaczono również obszary Natura 2000. Tą formą ochrony objęte są wszystkie główne rzeki MOF: Wisłoka, Ropa i Jasiołka, a także mniejsza Olszynka w gminie Skołyszyn. Poza obszarami rzecznyymi, obszary Natura 2000 mają punktowy, lokalny charakter. Na terenie MOF Jasło znajdują się również dwa rezerваты przyrody: rezerwat leśny Liwocz i rezerwat geologiczny Goleśz.

Dziedzictwo historyczno-kulturowe

Na terenie MOF Jasło znajduje się szereg zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego. Obszar Pogórza Karpackiego był zamieszkiwany już w okresie przedhistorycznym, a najwcześniejsze ślady osadnictwa pochodzą z epoki brązu. Najciekawszym obiektem świadczącym o tych czasach jest Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja” w Trzcinicy (gmina Jasło), która rozwijała się do czasów wczesnego średniowiecza. W gminie Kołaczyce w miejscowości Krajowice znajdują się natomiast ruiny czternastowiecznego zamku Goleśz, który strzegł historycznego szlaku na Węgry. Na terenie MOF zlokalizowanych jest szereg pomników architektury sakralnej, w tym wiele, bardzo starych, wybitnej urody obiektów jak: Trzcinica – drewniany kościół par. pw. św. Doroty (1558); Szebnie – drewniany kościół par. pw. św. Marcina Biskupa (1605); Bieździedza – kościół pw. Świętej Trójcy (połowa XV).

⁶ Podkarpacki Barometr Turystyczny 2021/2022, opracowanie K. Szpara, B. Gierczak-Korzeniowska, M. Stopa, Rzeszów 2022, str.2.

W obrębie MOF znajduje się też szereg ciekawych zachowanych założeń dworskich, głównie z XIX wieku. Ponadto, przez obszar prowadzi szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, na którym można trafić na miejsca martyrologii i zabytkowe Cmentarze Wojenne.

MOF Jasło charakteryzują również walory związane z dziedzictwem przemysłowym – w granicach obszaru znajduje się pierwsze na świecie eksploatowane złożo naftowe (Krośnieńsko-Jasielskie Zagłębie Naftowe). Z obszarem związana jest postać Ignacego Łukasiewicza - pioniera i prekursora technologii pozyskiwania i przetwórstwa ropy naftowej, które rozprzestrzeniły się na cały świat. Dziedzictwo materialne i niematerialne związane z tymi tradycjami jest silnym wyróżnikiem okolic Jasła.

MOF Jasło to również stolica odrodzonego polskiego winiarstwa, z jasielskim winem jako kluczowym produktem lokalnym. Przez obszar przebiega Jasielski Szlak Winny, który tworzy 17 winnic. Rokrocznie w Jaśle organizowane są Międzynarodowe Dni Wina (w 2024 r. odbyła się 18. edycja), obejmujące dwudniową prezentację winiarską na jasielskim Rynku.

Poniżej dokonano charakterystyki poszczególnych gmin oraz analizy zasobów i potencjałów budujących atrakcyjność turystyczną poszczególnych gmin MOF Jasło.

Miasto Jasło

Najlepiej rozwiniętym rodzajem turystyki w Jaśle jest enoturystyka – miasto słynie z jasielskiego wina, które jest kluczowym produktem lokalnym. Przez Jasło i okolice przebiega Jasielski Szlak Winny, który tworzy 17 winnic. Ponadto, na terenie miasta działa Podkarpacka Akademia Wina, kształcąca pasjonatów sztuki winiarskiej i uprawy winorośli z całej Polski. Rokrocznie w Jaśle organizowane są Międzynarodowe Dni Wina, obejmujące dwudniową prezentację winiarską na jasielskim Rynku, której towarzyszą: Dzień Otwarty na winnicach, warsztaty degustacyjne i degustacje komentowane, konkursy, wystawy, jarmark produktów regionalnych i rękodzieła. Jest to nie tylko okazja do spróbowania i porównania wielu różnorodnych win – polskich i zagranicznych, lecz także prezentacja kultury i sztuki ziemi jasielskiej.

W 2013 roku Polska Agencja Rozwoju Regionalnego przeprowadziła badania wizerunkowe Miasta Jasła i jego cech wyróżnikowych⁷. W ich ramach przeanalizowano 15 różnych segmentów turystyki oraz ich potencjalną atrakcyjność. W przypadku Jasła – z badań wynika, iż najbardziej perspektywicznym segmentem jest winiarstwo (enoturystyka, turystyka winiarska). Jasło dba o zachowanie tradycji, m.in. poprzez organizację licznych imprez promujących lokalne produkty – nie tylko wino, ale również miody, pierogi, rękodzieło, folklor. O wysokiej atrakcyjności turystycznej Jasła stanowi wielokulturowość

⁷ Strategia Wizerunkowa Miasta Jasła na lata 2013-2018

regionu oraz bliskość Magurskiego Parku Narodowego (rozwija się turystyka górską). Wśród kluczowych, niedostatecznie wykorzystanych dotąd potencjałów Jasła do rozwoju jego funkcji turystycznych, wskazuje się na: tworzenie ścieżek i tras spacerowych i rowerowych, zwłaszcza wzdłuż rzek i zagospodarowywanie terenów nadrzecznych pod funkcje rekreacyjne.

Gmina Jasło

Kluczowym potencjałem Gminy Jasło pod względem turystycznym jest bogate dziedzictwo kulturowe, m.in. materialne w postaci zabytków, zarówno ruchomych, jak i nieruchomych oraz archeologicznych. Uwagę przyciągają przede wszystkim zabytki sztuki sakralnej, tj.: zabytkowy drewniany kościół w Szebniach pochodzący z XVII w. wraz z dzwonnica i plebanią, zabytkowy, gotycki kościół drewniany w Trzcinicy z dzwonnica z połowy XVI w. oraz cenną polichromią przedstawiającą m.in. Sąd Ostateczny, neogotycki kościół w Osobnicy, kościół w Warzycach oraz zespoły dworskie znajdujące się w Szebniach, Trzcinicy, Wolicy, park dworski w Zimnej Wodzie, a także liczne kapliczki. Interesujące są również wnętrza zabytkowych kościołów, które wypełniają zabytki ruchome m.in.: malowidła, obrazy, chrzcielnice, kropielnice i organy. Ponadto, na terenie Gminy Jasło znajduje się jedna z większych atrakcji turystycznych regionu - Skansen Archeologiczny „Karpacka Troja” w Trzcinicy łączący w sobie zabytkowe grodzisko, nowoczesny pawilon wystawowy, park archeologiczny z osadami kultury Otomani-Füzesabony sprzed 3,5 tys. lat oraz Słowian, sektor handlowy oraz platformę widokową. Szczególnie cenna jest również architektura i miejsca związane z historią wojenną – na terenie gminy znajduje się kilka cmentarzy wojennych z I i II Wojny Światowej (Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej nr 20 w Bierówce, Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej nr 21 w Warzycach, Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej nr 16 w Osobnicy, Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej nr 17 w Osobnicy, Cmentarz Ofiar terroru Hitlerowskiego w Warzycach, Cmentarz zmarłych i pomordowanych jeńców armii radzieckiej „Doły Bierowskie” w Bierówce) oraz mogiły zbiorowe.

W Gminie Jasło od wielu lat podtrzymywane są tradycje ludowe, zwyczaje i obrzędy religijne stanowiące istotny zasób niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Większa ich część związana jest ze świętami religijnymi i uroczystościami narodowymi. Obrzędy i tradycje regionu pielęgnowane i kultywowane są przez społeczności lokalne każdego z sołectw gminy, zespoły i kapele folklorystyczne, organizacje i stowarzyszenia oraz samorządowe instytucje kultury. Cykliczne imprezy/wydarzenia nawiązujące do dziedzictwa kulturowego gminy i regionu to m.in.: Dożynki Gminne, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Karpat, Gminne Obchody Wybuchu II Wojny Światowej, „Narodowe Czytanie” oraz Festiwal Musica Classica organizowany od 2019 r. we współpracy z Miastem Jasło i jasielskimi szkołami muzycznymi.

W 2020 r. Gmina Jasło utworzyła nową stronę internetową, na której stworzono zakładkę „Dla Turysty”. W zakładce tej znajdują się m.in. informacje o szlakach turystycznych, Karpackiej Troi, filmy o ciekawych obiektach zabytkowych i cmentarzach czy informacje o zespołach i kapelach ludowych. W gminie brakuje jednak podobnych materiałów w formie tradycyjnej – drukowanych folderów i ulotek informacyjno-promocyjnych czy przewodników ukazujących i opisujących najciekawsze miejsca, obiekty i zabytki.

Gmina Dębowiec

Gmina Dębowiec to spokojny zakątek położony w powiecie jasielskim. Malownicze krajobrazy są bezcennym skarbem gminy, zapewniającym wspaniały wypoczynek ludziom szukającym ciszy i spokoju. Południowa część gminy, ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodnicze, sprzyjające rozwojowi turystyki, jest idealnym miejscem dla turystów. To właśnie miejscowość Folusz stanowi wrota Magurskiego Parku Narodowego, gdzie krzyżują się różnorodne szlaki i trasy turystyczne. Jest to jedna z miejscowości na terenie gminy, która jest bardzo licznie odwiedzana przez turystów zarówno z kraju, jak i z zagranicy. Kolejnym ważnym obiektem podtrzymywania dziedzictwa kulturowego jest Izba muzealna im. Stanisława Barabasha w Cieklinie posiadająca jedną z największych w kraju kolekcji sprzętu narciarskiego. Cieklin nie przypadkowo wybrano na miejsce zorganizowania tego typu placówki. To właśnie tutaj, w 1888 roku powstała pierwsza narta w Polsce. W Dębowcu również powstała druga izba muzealna poświęcona historii Gminy Dębowiec. Na uwagę turystów zasługują znajdujące się na terenie gminy zabytkowe Cmentarze z I wojny światowej. Szczególną wagę przykładają się do niematerialnego dziedzictwa kulturowego związanego z religią jak również ze sławnymi postaciami żyjącymi na tym terenie. Ważnymi miejscami kultu religijnego są Kościół Parafialny pw. św. Michała Archanioła w Cieklinie, Kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja w Dębowcu oraz Sanktuarium Matki Bożej Saletyńskiej w Dębowcu. Sanktuarium jest bardzo szczególnym miejscem, do którego pielgrzymuje rokrocznie wiele osób. Jest ono zlokalizowane na terenie starego podworskiego parku, w którym króluje ponad 500 letni dąb oraz Kalwaria zbudowana na wzór La Salette. Sanktuarium pełni zatem rolę wzbogacenia sfery duchowej nie tylko dla mieszkańców gminy i regionu, ale również turystów z dalszych zakątków kraju i zza granicy. Jedną z ważnych postaci przebywających na terenie gminy jest postać Nikifora Krynickiego, która to stanowi bazę do stworzenia oferty o charakterze ponadlokalnym, przyciągającym fanów zainteresowanych twórczością Nikifora – zaliczanego do grona malarzy naiwnych, prymitywistów. Artysta mimo urodzenia w Krynicy związany jest również z gminą Dębowiec, a konkretnie miejscowością Folusz, ponieważ w 1968 r. został przywieziony do Sanatorium Gruźliczego w Folszu (dzisiejszy DPS) u schyłku swojego życia. Na oficjalnej stronie internetowej Gminy Dębowiec dostępna jest zakładka „Dla turysty”, w której

znajdują się kluczowe informacje dotyczące m.in. zabytków, tras turystycznych czy obiektów noclegowych.

Gmina Kołaczyce

Gmina Kołaczyce jest doskonałym miejscem na wypoczynek. Jej krajobraz jest typowy dla pasa pogórzy karpackich, charakteryzując się przy tym dużą malowniczością i atrakcyjnością widokową. Przez Gminę przechodzą szlaki turystyczne, z których mogą korzystać wielbiciel atrakcji oraz miłośnicy aktywnego spędzania czasu. Na terenie gminy znajdują się ruiny zamku Goleś – średniowiecznego zamku, którego historia sięga XIII w. i XIV w. Relikty zamku znajdują się w granicach rezerwatu przyrody „Goleś” i obszaru Natura 2000 Goleś.

Na stronie internetowej Gminy Kołaczyce dostępna jest zakładka „Dla turystów”, zawierająca zestawienie zabytków, ścieżek turystycznych oraz opis i materiały do gry terenowej - questing w gminie Kołaczyce.

Gmina Skołyszyn

Najbardziej rozwiniętym rodzajem turystyki w gminie jest turystyka kulturowa związana z przemysłem naftowym (Łukasiewicz, Park Podworski w Skołyszynie z elementami historii nafty na tym terenie) oraz agroturystyka. Wśród największych atrakcji wymienia się: drewniany kościół w Święcanach (XVI w.), kościół w Sławęcinie (XVIII w.), Park Turystyki i Kultury w Skołyszynie (dawny park podworski z II poł. XIX w.), centrum wsi Harkłowa (z kiwonem) i czynne pola naftowe, łowiska w Święcanach oraz cmentarze z I wojny światowej w miejscowościach: Bączal Dolny, Sławęcin, Jabłonica, Harkłowa, Święcany, Siepietnica. W Gminie Skołyszyn organizowane są cykliczne wydarzenia kulturalne takie jak corocznie Prozioki - Dni Gminy Skołyszyn oraz corocznie Dożynki Gminne.

Gmina Skołyszyn posiada potencjał do rozbudowy oferty turystycznej i jej promocji w oparciu o dziedzictwo przemysłu naftowego. Przez jej teren przebiega Transgraniczny Szlak Naftowy, znajduje się tu Park Podworski, w którym zlokalizowano np. interaktywną ławkę Klobassy wraz z lampą naftową i makietą dawnego dworu potentata naftowego.

Gmina Tarnowiec

Gmina Tarnowiec posiada bardzo bogatą historię i związane z nią dziedzictwo kulturowe oraz zaangażowanych w rozwój lokalny mieszkańców i działające organizacje pozarządowe. Ogromnym zainteresowaniem cieszy się „Festiwal Smaków Regionalnych – Pierogi” cyklicznie organizowany przez Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu i Urząd Gminy w Tarnowcu.

Gmina Tarnowiec rozwija głównie turystykę pieszą i rowerową, ze względu na swoje malownicze tereny oraz liczne szlaki turystyczne. Obszar ten charakteryzuje się bogactwem przyrody, wzgórzami

oraz lasami, co sprzyja aktywnej turystyce w otoczeniu natury. Obszar ten jest również popularny wśród turystów zainteresowanych turystyką kulturową i sakralną. W gminie Tarnowiec znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia, które przyciąga pielgrzymów z kraju i zza granicy. Istnieje także wiele zabytków architektury, takich jak kościoły i kapliczki, które mogą zainteresować osoby poszukujące atrakcji historycznych. Mniej rozwinięta, ale mająca potencjał, jest agroturystyka, oparta na tradycyjnym, wiejskim charakterze okolicy, oferująca spokój i możliwość odpoczynku z dala od miejskiego zgiełku.

Wśród kluczowych atrakcji turystycznych gminy wymienia się: Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu - jedno z najważniejszych miejsc kultu religijnego w regionie. Sanktuarium znane jest z cudownej figury Matki Bożej Zawierzenia oraz Dworu Pilińskich w Tarnowcu – zabytkowy dwór otoczony parkiem znajdujące się w centrum miejscowości Tarnowiec. Organizowane są tutaj spotkania poetów, plenerowe pokazy filmowe, warsztaty. Przez teren gminy przebiega „Szlak kapliczek, krzyży i figur przydrożnych”. Trasa szlaku biegnie przez najciekawsze pod względem walorów krajobrazowych i kulturowych zakątki gminy. Wytyczona na podstawie zabytkowych kapliczek, figur i krzyży modlitewnych na obszarze 15 sołectw Gminy Tarnowiec liczy ponad 60 km długości i jest dostosowana do różnych stopni sprawności fizycznej, jak i grup wiekowych. Największym deficytem w gminie pod kątem turystyki jest słabo rozwinięta baza hotelowa i gastronomiczna.

Szlaki i trasy turystyczne

Elementem budującym atrakcyjność turystyczną oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa historyczno-kulturowego są szlaki i trasy turystyczne. Przez teren MOF przebiegają kulturowe i tematyczne szlaki turystyczne prezentujące przede wszystkim walory historyczno-kulturowe regionu. Są to szlaki i trasy o charakterze ponadlokalnym, a nawet międzynarodowym, w tym m.in.:

- Podkarpacki Szlak Winnic - szlak prowadzący po winnicach i gospodarstwach enoturystycznych oferujących degustację wina, w tym przekazywanie wiedzy o tajnikach produkcji wina i uprawy winorośli. Winnice położone na terenie Jasła i najbliższej okolicy to m.in.: Winnica Goleśz, Winnica Ewy, Winnica Jasiel, Winnica Vanellus, Winnica Milena, Winnica Zacisze, Winnica Nowińskich Dwie Granice, Winnica Jana, Winnica Kolacz;
- Karpacki Szlak Wina - w obecnym ujęciu jest to porozumienie 31 winnic z Polski i Słowacji, których właściciele wspólnie ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju i Promocji Podkarpacia "Pro Carpathia" z Rzeszowa (Operatora Szlaku) zdecydowali się na stworzenie wspólnego produktu turystycznego. Jest to zarówno produkt w ujęciu turystyki kulturowej, turystyki w duchu slow life, jak i enoturystyki;

- Jasielski Szlak Winny - szlak obejmuje 17 winnic, rozmieszczonych w najbliższej okolicy Jasła. Szlak powstał przy współpracy Wydziału Kultury Sportu i Spraw Społecznych Urzędu Miasta w Jaśle oraz Stowarzyszenia Winiarzy Podkarpacia i Jasielskiego Stowarzyszenia Winiarzy „Vinum pro cultura”. Jedną z głównych idei utworzenia ścieżki winnej jest promocja jasielskiego produktu lokalnego – jasielskiego wina, a także innych specjałów regionalnej kuchni;
- Transgraniczny Szlak Naftowy - szlak łączący ze sobą miejsca związane z narodzinami i historią przemysłu naftowego. Jego główną oś: Jasło – Krosno – Sanok – Lesko – Ustrzyki Dolne – Sambor – Borysław – Drohobycz – Lwów wzbogacają pętle dla turystyki pieszej i rowerowej;
- Trasa Beskidzko-Pogórzańska Szlaku Kulinarnego Podkarpackie Smaki – szlak prezentujący regionalne tradycje kulinarne, zachęcający do odwiedzania podkarpackich gospód, karczm, zajazdów, gościńców i degustowania lokalnych potraw;
- Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej – samochodowy szlak tematyczny poświęcony wydarzeniom rozgrywającym się na terenie obecnego woj. podkarpackiego w latach 1914 – 1915. Główna trasa szlaku prowadzi od granicy województwa małopolskiego przez podkarpackie, aż po granicę z województwem lubelskim. Przechodzi on przez miejsca, w których pozostało wiele śladów I wojny światowej. Wśród obiektów zlokalizowanych na trasie można wskazać cmentarze wojskowe czy pozostałości fortyfikacji – na terenie MOF Jasło zlokalizowane są 23 tego typu obiekty;
- Szlak konny „Karpackie Podkowy” - szlak turystyki jeździeckiej przebiegający po terenach zachodniej części Beskidu Niskiego i Pogórza Ciężkowickiego o łącznej długości 765 km. Na terenie Jasła obejmuje dwie stadniny: Ośrodek Jazdy Konnej „HUZAR” oraz Stadninę Jasielskiego Stowarzyszenia Jeździeckiego;
- Szlak rowerowy „Na styku kultur” JASŁO (PL) – BARDEJOV (SK) - szlak rowerowy biegnący na terenie Polski z Jasła do Ożennej i do granicy ze Słowacją (Przełęcz Beskid) o długości 52 km oznakowany kolorem czerwonym oraz na terenie Słowacji od granicy z Polską do Bardejova o długości 24,9 km oznakowany kolorem zielonym.

Ponadto, w granicach MOF przebiegają mniejsze szlaki i trasy o lokalnym charakterze – piesze, rowerowe, konne. Poniżej zaprezentowano szlaki i trasy występujące w poszczególnych gminach MOF Jasło wraz ze wskazaniem ich długości.

Szlaki piesze	
Gmina Jasło	• Międzygminny spacerowy szlak turystyczny Przybówka - Krajowice - Trzcina - Skotyszyn – Święcany (56 km) – szlak prowadzący przez wyjątkowo atrakcyjne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny Pogórza Strzyżowskiego i Ciężkowickiego
Gmina Skotyszyn	• Zielony szlak PTTK Jabłonica-Liwocz-Czermna • Międzygminny spacerowy szlak turystyczny Przybówka - Krajowice - Trzcina - Skotyszyn - Święcany

Miasto Jasło	Szlak historii Jasła (3,9 km)
Gmina Tarnowiec	Trasy nordic walking: zielona - pętla o długości 5,6 km; czerwona- pętla o długości 10,1 km i czarna- pętla o długości 16,6 km. Wejście na trasy zlokalizowane jest na terenach zielonych w Centrum Tarnowca. Trasy poprowadzone są chodnikami, drogami asfaltowymi i gruntowymi oraz leśnymi ścieżkami. Na trasach zamontowano tablice zawierające propozycje ćwiczeń do samodzielnego wykonania oraz punkty pomiaru tętna. Trasy posiadają punkty wspólne i pokrywają się na pewnym odcinku. Umożliwia to dowolne wydłużanie lub skracanie przejść albo zmianę kierunku marszu. Oferta skierowana jest zarówno do entuzjastów nordic walkingu, jak i do biegaczy, rowerzystów czy narciarzy biegowych. Trasy Gminy Tarnowiec to jedna z 5 tras wchodząca w skład Nordic Walking Park - cztery pozostałe LGD Nowa Galicja znajdują się na terenie gmin: Dębowiec, Jasło, Kołaczyce i Osiek Jasielski. Łącznie długość pięciu Nordic Walking Parków wynosi ponad 160 km
Gmina Dębowiec	„Trasa zdrowia”, prowadząca częściowo przez teren Magurskiego Parku Narodowego, pełni funkcję trasy pieszej, nordic walking i częściowo pokrywa się z trasami rowerowymi przebiegającymi przez gminę Dębowiec - Nordic Walking Park
Gmina Kołaczyce	- Ścieżka edukacyjno-ekologiczna „Na Plastrach Miodu”, której celem jest prezentowanie roślinności miododajnej i zapoznanie z tematyką pszczelarstwa, - Ścieżka edukacyjno-ekologiczna, której tematem są rozwiązania pozyskiwania i uzdatniania wody „Gmina Kołaczyce – Dusza Pogórza” – gra questingowa, stanowiąca propozycję spędzania czasu wolnego poprzez aktywne zwiedzanie gminy. Trasa gry prowadzi przez lokalizacje o wyjątkowych walorach przyrodniczych i kulturowych - Nordic Walking Park, w którego skład wchodzi 3 trasy: zielona – pętla o długości 6,3 km; czerwona – pętla o długości 10,8 km i czarna – pętla o długości 17,3 km
Szlaki konne	
Gmina Jasło	Szlak pieszy o charakterze ścieżki i trasy konnej pn.: „Niebieski szlak im. Konstytucji 3-Maja Gorajowice - Babia Góra (387 m) - Warzyce” (7,5 km) – szlak prowadzący wzgórzami nad Warzycami. Na trasie znajdują się miejsca martyrologii, cmentarze ofiar I i II wojny światowej oraz punkty widokowe
Miasto Jasło	Podkarpackie Podkowy (765 km)
Szlaki rowerowe	
Gmina Skołyszyn	- Ścieżka pieszo-rowerowa obok Stadionu (początek blisko skrzyżowania z DK 28, koniec za skrzyżowaniem z drogą publiczną Pańskie Pola) - Przez teren gminy przebiegają również regionalne i transgraniczne szlaki kulturowe, m.in. Transgraniczny Szlak Naftowy, Podkarpacki Szlak Winnic, Szlak frontu wschodniego I wojny światowej. Większość ze szlaków rowerowych jest oznaczona przez samorządy województw (podkarpackiego i małopolskiego) - są one efektem realizacji projektów z wcześniejszych perspektyw finansowych. Stan szlaków jest różny, w większości prowadzone są one lasami, chodnikami lub istniejącymi drogami. Brakuje na nich infrastruktury turystycznej w postaci ławek, schronów, miejsc odpoczynku, a tablice informacyjne i oznakowanie są mocno zniszczone. Brakuje również ładowarek elektrycznych dla rowerów.
Miasto Jasło	Szlak rowerowy „Na styku kultur” JASŁO (PL) – BARDEJOV (SK) - szlak rowerowy biegnący na terenie Polski z Jasła do Ożennej i do granicy ze Słowacją (Przełęcz Beskid) o długości 52 km
Gmina Tarnowiec	„Szlakiem kapliczek, krzyży i figur przydrożnych” - trasa szlaku biegnie przez najciekawsze pod względem walorów krajobrazowych i kulturowych zakątki gminy. Wytyczona na podstawie zabytkowych kapliczek, figur i krzyży modlitewnych na obszarze 15 sołectw Gminy Tarnowiec liczy ponad 60 km długości i jest dostosowana do różnych stopni sprawności fizycznej, jak i grup wiekowych. Trasy poprowadzone są drogami asfaltowymi i gruntowymi oraz leśnymi ścieżkami Sieć tras i szlaków turystycznych w gminie Tarnowiec posiada duży potencjał, jednak obecnie istnieje potrzeba ich renowacji i modernizacji. Obecna infrastruktura, w tym oznakowanie

Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą przebieg wybranych szlaków i tras turystycznych.

Poniżej przedstawiono charakterystykę wybranych szlaków i tras turystycznych opracowaną na podstawie danych i informacji gromadzonych przez urzędy gmin tworzących MOF Jasło.

Jasielski Szlak Winny

Jasielski Szlak Winny nie jest oznakowany w terenie. Składa się z 16 winnic, których lokalizacja wraz z charakterystyką prezentowane są w formie drukowanych ulotek i folderów oraz na stronie internetowej <https://www.dniwina.pl/jasielski-szlak-winny/>. Niezbędna jest aktualizacja szlaku oraz fizyczne wyznaczenie jego przebiegu wraz z naniesieniem go na mapy turystyczne (np. mapa-turystyczna.pl, mapy.cz, openstreetmap.org, Wydawnictwo Compass), a także oznakowanie zlokalizowanych na nim obiektów (montaż tablic informacyjnych przy winnicach czy kierunkowskazów prowadzących turystę do kluczowych miejsc).

W Jaśle co roku organizowane są Międzynarodowe Dni Wina – wydarzenie skupiające koneserów wina, a także pasjonatów sztuki winiarskiej. Impreza posiada swoją stronę internetową www.dniwina.pl adresowaną przede wszystkim do turystów, ale również wszystkich zainteresowanych uczestnictwem i kulturą winiarską mieszkańców miasta. Na stronie znaleźć można m.in. EnoPrzewodnik utworzony przez Jasielskie Stowarzyszenie Winiarzy oraz mapkę Jasielskiego Szlaku Winnego, na której oznaczono położenie 17 lokalnych winnic.

Transgraniczny Szlak Naftowy

Transgraniczny Szlak Naftowy również jest szlakiem nieoznakowanym w terenie, brakuje również tablic informacyjnych prezentujących przebieg czy atrakcje włączone do szlaku.

Szlak historii Jasła

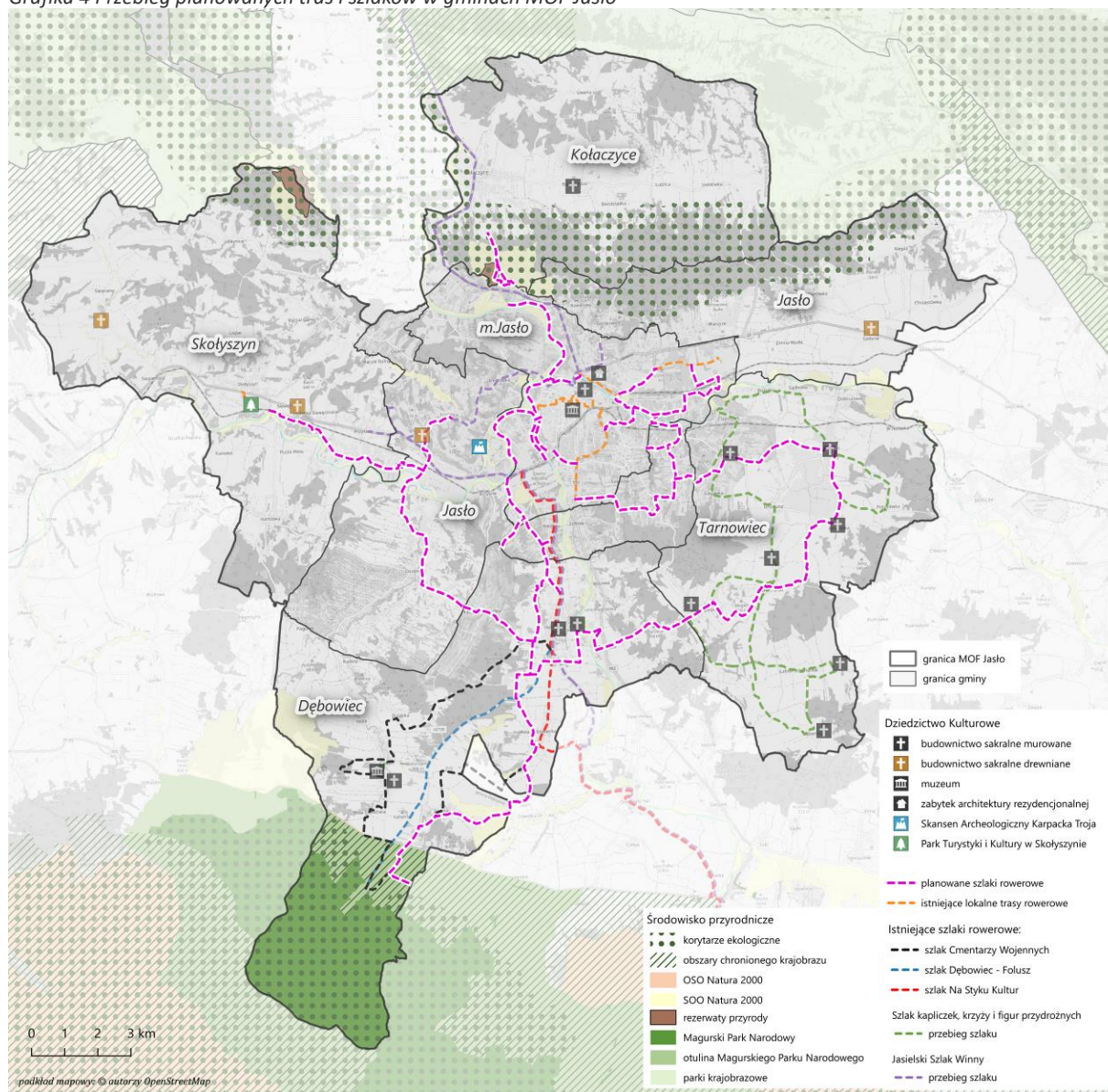
Najlepiej utrzymanym i aktualnym szlakiem jest Szlak historii Jasła - jest to znak wyznaczony i oznakowany w terenie, a nawet udostępniony w formie online w portalu mapa-turystyczna.pl

Sieć tras i szlaków turystycznych w MOF posiada duży potencjał, jednak niezbędne jest przeprowadzenie prac renowacyjnych i modernizacyjnych, przede wszystkim w zakresie oznakowania tras oraz uzupełnienia ich w niezbędną infrastrukturę związaną z obsługą turysty zarówno pieszego, jak i rowerowego. Niektóre szlaki są bowiem przerywane, co powoduje brak spójności i ciągłości, utrudniając korzystanie z nich, szczególnie osobom nieznającym terenu, a więc przede wszystkim turystom. Brakuje również infrastruktury towarzyszącej w postaci miejsc odpoczynku, tablic informacyjnych, czy stacji ładowania rowerów elektrycznych, co ogranicza dostępność tras dla użytkowników nowoczesnych środków transportu. Biorąc pod uwagę rosnącą popularność turystyki aktywnej, rozbudowa infrastruktury rowerowej w najbliższych latach powinna być jednym z priorytetów MOF ukierunkowanych na rozwój jego funkcji turystycznych. Turystyka rowerowa

wyduje się być tutaj naturalnym kierunkiem ze względu położenie MOF i wynikające z niego wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe. Wiąże się z tym również konieczność stosowania konkretnej specyfikacji infrastruktury – teren jest bowiem pagórkowaty, ale wzniesienia są zdecydowanie łagodniejsze od Beskidów, czy Bieszczadów. Trasy byłyby zatem mniej wymagające, odpowiednie dla wielbicieli turystyki aktywnej w każdym wieku. To, co jest istotne z punktu widzenia dalszego rozwoju oferty turystycznej MOF, jest również integracja infrastruktury i usług turystycznych, w tym przede wszystkim właśnie rozbudowa sieci szlaków i tras pieszo-rowerowych, umożliwiających sprawne poruszanie się między poszczególnymi gminami i zapoznawanie się z ich walorami. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywają tematyczne trasy, prezentujące walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, stanowiące kluczowy potencjał MOF.

Poniżej zaprezentowano przebieg planowanych tras i szlaków turystycznych, które uzupełniać będą sieć istniejących szlaków.

Grafika 4 Przebieg planowanych tras i szlaków w gminach MOF Jasło

Źródło: opracowanie własne.

Udział branży turystycznej w strukturze gospodarczej MOF jest stosunkowo niski, a podmioty oferujące zakwaterowanie i usługi gastronomiczne skoncentrowane są w Jaśle. Według danych GUS w 2023 r. podmioty gospodarcze prowadzące działalność w sekcji I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) oraz Sekcji N dział 79 (Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane) stanowią 2,3% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie MOF Jasło. Łącznie w MOF funkcjonują 183 podmioty tego typu, z czego 82,5% stanowią podmioty prowadzące działalność usługową związaną z wyżywieniem. Co więcej, w MOF Jasło zarejestrowanych jest tylko 17 podmiotów związanych z organizacją turystyki.

Tabela 6 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w sekcjach I oraz N w latach 2019-2023

Gmina	Podmioty prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (Sekcja I)		Podmioty prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem (Sekcja I dział 55)		Podmioty prowadzące działalność usługową związaną z wyżywieniem (Sekcja I dział 56)		Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane (Sekcja N dział 79)	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
Miasto Jasło	94	101	17	18	77	83	15	13
Gmina Dębowiec	15	23	2	4	13	19	1	1
Gmina Jasło	17	22	3	4	14	18	0	0
Gmina Kołaczyce	12	11	1	2	11	9	0	0
Gmina Skołyszyn	14	20	2	3	12	17	0	0
Gmina Tarnowiec	8	6	1	1	7	5	2	3
MOF Jasło	160	183	26	32	134	151	18	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według danych GUS w 2023 r. na terenie MOF Jasło funkcjonowało 11 obiektów turystycznych, dysponujących łącznie 360 miejscami noclegowymi. Najwięcej z nich zlokalizowanych było w mieście Jasło (7 obiektów z 253 miejscami noclegowymi), natomiast dla gmin: Jasło i Tarnowiec w bazie GUS nie ma dostępnych danych związanych z tą kwestią.

Tabela 7 Liczba obiektów turystycznych i miejsc noclegowych w gminach MOF Jasło w latach 2014, 2018, 2023

Gmina	Obiekty turystyczne			Miejsca noclegowe		
	2014	2018	2023	2014	2018	2023
Miasto Jasło	7	7	7	599	239	253
Gmina Dębowiec	1	1	1	25	25	25
Gmina Kołaczyce	-	1	1	-	40	50
Gmina Skołyszyn	-	1	2	-	15	32
MOF Jasło	8	10	11	624	319	360

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród słabych stron związanych z obszarem dotyczącym turystyki zauważa się m.in słabą rozpoznawalność turystyczną regionu jasielskiego, brak kompleksowej promocji regionu, słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, niewystarczającą bazę noclegową (gospodarstwa agroturystyczne nie zapewniają odpowiedniego poziomu usług, brak kempingów, parkingów turystycznych z zapleczem), brak kompleksowej obsługi turystycznej, niski stopień współpracy różnych podmiotów w zakresie tworzenia wspólnej oferty czy brak koordynacji imprez kulturalnych organizowanych w powiecie i okolicy (sąsiednie gminy). Ponadto potencjał obszaru – enoturystyka, nie jest dostatecznie wykorzystany i promowany, co wynika z braku dostępności lokalnych win w okolicznych sklepach i kawiarniach oraz słabego marketingu. Jednym z rozwiązań, które może

pozytywnie wpłynąć na rozwój i promocję obszaru oraz wykorzystanie zasobów, stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego wykorzystującego zasoby obszaru MOF Jasło.

Tabela 8 Ramowe założenia dla produktu turystycznego MOF Jasło

ISTOTA PRODUKTU TURYSTYCZNEGO MOF JASŁO Doświadczanie lokalnej kultury (materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe), smaku MOF Jasło (smak i zapach lokalnych potraw i wina z lokalnych winnic), odkrywanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych (malowniczość, wiejski krajobraz)		
Winiarstwo i tradycje kulinarne, przemysłowe, rzemieślnicze – lokalna tożsamość i unikatowość kultury	Atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa sprzyjająca aktywnemu i biernemu wypoczynkowi, malownicze krajobrazy, cisza i spokój	Różnorodność gmin MOF i ich oferty, szeroki wachlarz możliwości podróżowania odpowiadający na zróżnicowane potrzeby i oczekiwania
PRODUKT RZECZYWISTY Infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna tworząca spójną sieć oraz pakietowana oferta umożliwiająca wszechstronne doświadczenie charakteru MOF Jasło		
Lokalne wino wysokiej jakości	Infrastruktura liniowa – piesze i rowerowe szlaki/trasy turystyczne	Aktywny wypoczynek – wycieczki rowerowe, wycieczki krajoznawcze, krajobrazowe, kulturowe z przewodnikami, geocaching
Potrawy regionalne i tradycje kulinarne, produkty i półprodukty od lokalnych wytwórców	Infrastruktura punktowa – miejsca wypoczynku, miejsca obsługi rowerzystów, parki, kompleksy sportowo-rekreacyjne itp.	Atrakcje turystyczne – zabytki, muzea itp.
Wydarzenia – imprezy kulinarne, kulturalne, rekreacyjno-rozrywkowe	Baza noclegowa i gastronomiczna - winnice, lokale oferujące lokalne produkty kulinarne, gospodarstwa agroturystyczne	Osobiste, unikalne doświadczenia – warsztaty rękodzielnicze, rzemieślnicze, kulinarne i inne atrakcje ukierunkowane na doświadczanie/smakowanie lokalnej kultury

Źródło: opracowanie własne.

Istotą produktu turystycznego MOF Jasło jest umożliwienie odwiedzającym region doświadczenia lokalnej kultury i smaku. Podstawę stanowi wspólne niematerialne i materialne dziedzictwo kulturowe MOF, przede wszystkim tradycje kulinarne, lokalne rzemiosło i dziedzictwo naftowe. Aspekty te są czynnikiem spajającym partnerskie gminy – mimo że każda z nich ma inny charakter i obecnie oferuje nieco odmienne atrakcje turystyczne, to dziedzictwo kulturowe jest unikatowym czynnikiem wyróżniającym MOF w regionie. Produkt turystyczny MOF w założeniu bazuje zatem na pakietowanej ofercie umożliwiającej wszechstronne doświadczenie charakteru MOF Jasło oraz infrastrukturze turystycznej i okołoturystycznej. O ile pakiety turystyczne (łączone bilety do atrakcji, pakiety degustacyjne, cykliczne warsztaty kulinarne itp.) stanowią element integrujący ofertę MOF w wymiarze komercjalizacji i upowszechniania walorów poszczególnych gmin, to czynnikiem łączącym je pod kątem przestrzenno-funkcyjnym jest infrastruktura, przede wszystkim liniowa, traktowana jako szlaki i trasy turystyczne. Szczególną rolę odgrywają tutaj zatem trasy i szlaki – przede wszystkim piesze,

rowerowe i pieszo-rowerowe, ale także samochodowe czy konne. Rozbudowa spójnej sieci tego typu infrastruktury pozwoli na lepsze zintegrowanie gmin w MOF Jasło oraz ułatwi dostęp i dotarcie do atrakcji turystycznych zlokalizowanych w poszczególnych miejscowościach. Ponadto, infrastruktura rowerowa stanowi istotny element rozszerzonego produktu turystycznego MOF, bazującego na ofercie zwiększającej możliwości doświadczania lokalnych walorów i spędzania czasu wolnego, poznając tym samym lokalne atrakcyjne MOF. W założeniu, oferta turystyczna MOF Jasło będzie bowiem uzupełniania o aktywności takie jak wycieczki krajoznawcze, krajobrazowe i kulturowe, w tym z przewodnikami.

Atrakcyjność środowiska przyrodniczego - rzeki, ukształtowanie terenu, położenie, formy ochrony przyrody

Dziedzictwo kulturowe i folklor, w tym obiekty sakralne i zabytki oraz zasoby archeologiczne: Karpacka Troja, Zamek Goleś

Dziedzictwo przemysłowe wpływające na rozpoznawalność obszaru

Zasoby i produkty lokalne: wino i winnice zlokalizowane w gminach MOF Jasło, przebieg Jasielskiego Szlaku Winnego

Wydarzenia promujące produkty lokalne, np. Miodobranie, Galicyjskie Lato z koniem, Międzynarodowe Dni Wina, pierogi, proziaki i lokalna kuchnia, nafta i produkty naftowe

Przebieg szlaków i tras turystycznych m.in.: Podkarpackie Szlak Winnic, Karpacki Szlak Wina, Jasielski Szlak Winny, Transgraniczny Szlak Naftowy

**Potencjały
rozwojowe**

Niewystarczająco nierównomiernie rozwinięta infrastruktura turystyczna

Niski poziom atrakcyjności turystycznej

Brak wystarczającej promocji lokalnych zasobów

Niedostateczna liczba ścieżek rowerowych i ich niezadowalający stan

Niezadowalający stan szlaków turystycznych oraz infrastruktury towarzyszącej i niedostateczna długość szlaków

Niewystarczający poziom rozpoznawalności regionu jasielskiego

**Bariery
rozwojowe**

Rozwój kompleksowej oferty usług turystycznych	
Uzupełnienie sieci szlaków, ścieżek i dróg rowerowych	
Promocja marki turystycznej bazującej na produktach lokalnych	
Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego wykorzystującego zasoby obszaru MOF	

2.4.2 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury

W ramach diagnozy sytuacji związanej z funkcjonującymi w MOF Jasło instytucjami kultury oprócz analizy danych zastanych pozyskanych z BDL GUS, przeprowadzono również badanie ankietowe wśród mieszkańców gmin oraz samorządów. Wyniki analizy zawarte są w załączniku nr 1 do przedmiotowego dokumentu, a kluczowe elementy zostaną wykorzystane w niniejszej syntezie diagnozy. Dzięki przeprowadzonym badaniom możliwe było poznanie oczekiwań i realnych potrzeb mieszkańców w zakresie rozwoju oferty instytucji kultury, jak również pozyskanie informacji na temat stanu i problemów związanych z ich funkcjonowaniem, które zauważają poszczególne samorządy.

Poniżej przedstawiono sytuację dotyczącą instytucji kultury oraz cech charakterystycznych i wyróżników poszczególnych gmin MOF Jasło.

Miasto Jasło

W mieście Jasło działają prowadzone przez miasto Jasło samorządowe instytucje kultury: Miejska Biblioteka Publiczna w Jasle wraz z 3 filiami, Jasielski Dom Kultury (stanowi on również centrum amatorskiego ruchu artystycznego) będący instytucją prowadzoną przez miasto oraz Młodzieżowy Dom Kultury w Jasle, prowadzony przez powiat jasielski.

Jasielski Dom Kultury jest wiodącą instytucją kultury zarówno w mieście, jak i w powiecie, a jego działalność wykracza poza zasięg lokalny, a nawet regionalny. Oferta placówki ma na celu zaspakajanie i rozwijanie potrzeb kulturalnych i artystycznych wszystkich grup wiekowych przez prowadzone zajęcia, warsztaty oraz organizację cyklicznych wydarzeń. W sezonie artystycznym prowadzona są m.in. zajęcia taneczne, plastyczne, malarstwa i rysunku, batiku, wokalne, teatralne czy nauki gry na instrumentach. Dodatkowo JDK organizuje koncerty, wystawy, czy konkursy o zasięgu ogólnopolskim.

Na terenie miasta działa również Muzeum Regionalne w Jaśle, będące instytucją prowadzoną przez miasto. W Muzeum oferowane są następujące zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych (w sferze kultury i sztuki):

- lekcje muzealne - zajęcia dla grup zorganizowanych (np. szkolnych),
- wydarzenia cykliczne, jak dzień dziecka, weekend z kulturą, współpraca przy organizowaniu wydarzeń plenerowych,
- odczyty i konferencje,
- prelekcje i wykłady,
- wystawy plenerowe,
- zajęcia plastyczne - zajęcia dla grup zorganizowanych (np. szkolnych. Przykładowe techniki: odlewy gipsowe, masa porcelanowa, glina, etniczna biżuteria etc.

W ramach Muzeum funkcjonuje Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej, co pozwala na poszerzenie oferty o dodatkowe działania (np. prowadzenie sprzedaży pamiątek).

Uzupełnieniem oferty w mieście jest działalność Generatora Nauki GEN, będącego nowoczesnym i innowacyjnym miejscem, które inspirowa do osobistego zaangażowania, doświadczania, kreatywności, pogłębiania wiedzy, które sprzyja integracji społecznej, współpracy, wyrównywaniu szans, wymianie doświadczeń i budowaniu relacji. Generator Nauki GEN w Jaśle, jako wydział Urzędu Miasta w Jaśle zajmuje się szerokorozumianą popularyzacją nauki poprzez podejmowanie działań mających na celu przedstawienie i omówienie kluczowych zagadnień naukowych, wskazywanie otwartych problemów naukowych, omówienie najnowszych wyników badań naukowych szerokiemu gronu odbiorców poprzez m.in. strefę eksperymentowania, organizację wykładów, prelekcji/spotkań z naukowcami, organizację konferencji naukowych, organizację festiwali i pikników naukowych, warsztatów i zajęć popularnonaukowych.

Generator pełni rolę nie tylko centrum nauki. To również: Strefa Kreatywności, w której odbywają się zajęcia i warsztaty kreatywne dla najmłodszych, Mediateka, w której odbywają się warsztaty, zajęcia i spotkania tematyczne oferuje również dostęp do stanowisk komputerowych z Internetem, gier komputerowych, fabularnych i planszowych, Pracownia Aktywności Społecznych przeznaczona jest natomiast dla organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń oraz nieformalnych grupach działających na rzecz rozwoju miasta. Generator Nauki GEN cały czas poszerza swoją ofertę, odpowiadając na zapotrzebowanie mieszkańców miasta i odwiedzających go osób (również z MOF Jasło – grupy zorganizowane, rodziny, osoby indywidualne). Generator Nauki GEN jest jedyną tego typu placówką na obszarze MOF i w zachodniej części województwa podkarpackiego zajmującą się popularyzacją nauki. Już teraz z oferty GEN (strefa ekspozycyjna, wydarzenia, zajęcia

popularnonaukowe, strefy bezpłatne) korzysta ponad 25 000 osób rocznie. Generator dostępny jest w tygodniu od wtorku do piątku oraz w weekendy – co czyni go ośrodkiem dostępnym dla wszystkich mieszkańców MOF Jasło.

Jasło to również Miasto Wiedzy – od kilkunastu lat systematycznie wdrażany program działań na rzecz rozwoju Jasła i jego otoczenia ukierunkowanym na najważniejszy element potencjału jakim są mieszkańcy. Koncepcja programu Jasło Miasto Wiedzy, który opiera się na wielu mniejszych projektach, zakłada modę na naukę i uczenie się. W jego ramach działa m.in.: Jasielski Uniwersytet Dziecięcy, Giełda GENialnych Pomysłów dla Jasła, Jasielska Liga Naukowa, organizowane są festiwale nauki.

Podstawowa potrzeba wielokrotnie zgłaszana przez docelowych użytkowników, osoby nastoletnie z Jasła oraz z gmin sąsiadujących, w tym z obszaru MOF Jasło, to stworzenie miejsca, którego nie było do tej pory na mapie miasta - miejsca spotkań i integracji dla młodzieży. Lokalizacja takiego miejsca w Jaśle jest zasadna ze względu na fakt, że młodzi mieszkańcy obszaru MOF Jasło uczą się w jasielskich szkołach ponadpodstawowych i w Jaśle spędzają dużą część każdego dnia. Dla młodzieży z MOF Jasło ważne jest miejsce, do którego mogliby przyjść po lekcjach, np. czekając na autobus albo na dodatkowe zajęcia. W związku z tym kluczowe jest stworzenie przestrzeni, w której młodzi ludzie będą mogli przede wszystkim odpoczywać i integrować się z rówieśnikami, spędzać wolny czas po szkole w sposób spontaniczny i swobodny. Ważne, aby było to miejsce kreowane docelowo dla młodzieży i we współpracy z młodzieżą, by młodzi ludzie mogli się w nim czuć „u siebie”.

Realizacja zadania, polegającego na utworzeniu Strefy Młodej Kultury, jest odpowiedzią na potrzeby młodych mieszkańców obszaru MOF, gdyż w Jaśle i na terenie powiatu nie ma takiego miejsca i obiektu. W istniejących instytucjach kultury, które już zostały przebudowane, brak jest przestrzeni na stworzenie osobnego miejsca integracji i animacji młodzieży, do którego młodzi ludzie mogliby przychodzić spontanicznie, (nie tylko w celu skorzystania z konkretnej oferty), spotykać się ze znajomymi, odpoczywać i realizować własne pomysły na działania. Obiekty miejskich instytucji kultury zostały już przebudowane i nie jest możliwe utworzenie w nich dodatkowych przestrzeni bez poniesienia ogromnych nakładów. Dlatego zasadne jest zaadaptowanie na te potrzeby budynku przy ul. Sokoła 8, będącego w zasobach miasta Jasła, który mógłby pełnić funkcję Strefy Młodej Kultury. Usytuowanie budynku w centrum obszaru MOF, w bezpośredniej okolicy szkół ponadpodstawowych (m.in. Szkoły Podstawowej nr 2, Zespołu Szkół nr 4 w Jaśle, I Liceum Ogólnokształcącego w Jaśle czy Generatorskiej Szkoły GEN), zapewni dostęp do oferty młodym mieszkańcom, z terenu gmin należących do MOF, uczęszczających do jasielskich szkół. Dodatkowym atutem jest lokalizacja budynku w bezpośrednim sąsiedztwie Placu Inwalidów Wojennych, który w 2024 r. został zrewitalizowany

w szczególności z uwzględnieniem potrzeb młodzieży i obecnie jest jednym z głównych miejsc spotkań młodych ludzi w plenerze w pogodne, ciepłe dni. Ponadto, Strefa będzie zlokalizowana w bliskiej odległości od przystanków autobusowych (ul. Asnyka, ul. Mickiewicza, Rynek, ul. 3 Maja) z których odbywają się odjazdy autobusów do gmin MOF i całego powiatu. W pobliżu jest również wyznaczona ścieżka rowerowa (ul. Czackiego). Godziny działalności Strefy zostaną uzgodnione z młodzieżą i w miarę możliwości dostosowane do rozkładu jazdy środków komunikacji publicznej, mając na uwadze godziny, w których korzystają z transportu odbiorcy Strefy. Ze względu na dostosowanie architektoniczne, Strefa Młodej Kultury będzie dostępna także dla młodych osób ze szczególnymi potrzebami. Strefa Młodej Kultury poprzez fakt działalności w ramach istniejącej już instytucji kultury, będzie podejmowała działania w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej ze swoimi odbiorcami. W związku z tym, że Strefa będzie adresowana do konkretnej, specyficznej grupy odbiorców (osoby młode, posługujące się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi), zostaną podjęte działania na rzecz wprowadzenia odpowiednich procedur oraz nowych sposobów komunikowania się i zrozumienia ich potrzeb.

Budynek przy ul. Sokoła 8, będący własnością Miasta Jasła jest wpisany do gminnej ewidencji zabytków Miasta Jasła. Od wielu lat funkcjonuje w nim jedyne kino w mieście (obecnie Kino JDK „Syrena” prowadzone przez Jasielski Dom Kultury) oraz Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Jaśle (prowadzone przez Muzeum Regionalne w Jaśle). Stan obecny wskazuje na konieczność podjęcia pilnych prac zabezpieczających substancję zabytku, gdyż w istniejącej dachówce obecne są liczne pęknięcia powodujące przecieki, brak izolacji fundamentów powoduje zawilgocenie ścian, a niewłaściwa izolacja wiatrołapu powoduje przemarzanie i występowanie wilgoci na stropie. Ponadto, elewacja frontowa jest popękana, w wielu miejscach widoczne są ubytki, a parapety uległy korozji. Wskazana sytuacja wpływa nie tylko na poziom bezpieczeństwa użytkowników, ale również na wizerunek miasta.

Celem przywrócenia funkcjonowania obiektu na cele kulturalne, (w tym budynku znajdowała się siedziba Towarzystwa Gimnastycznego Sokół), konieczne jest wykonanie przebudowy obiektu. Aktualnie obiekt jest niedostępny architektonicznie (brak windy), dlatego jednym z najważniejszych celów będzie dostępność i dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Oferta kulturalna realizowana obecnie w budynku przy ul. Sokoła 8 obejmuje tylko prowadzenie punktu informacji turystycznej i kulturalnej (bez organizacji większych przedsięwzięć ze względu na brak przestrzeni) oraz działalność kina JDK (tylko projekcja filmów w ramach Sieci Kin Studyjnych).

Dzięki realizacji projektu i utworzeniu Strefy Młodej Kultury w Jaśle powstanie przestrzeń integracji, animacji i edukacji kulturalnej dla młodych mieszkańców Jasła i gmin sąsiadujących, w tym należących do MOF Jasło. Strefa Młodej Kultury będzie zarządzana przez instytucje kultury w Jaśle, będącego

centrum życia młodzieży w wieku ponadpodstawowym. Oferta kulturalna oferowana przez Strefę Młodej Kultury skierowana będzie do młodzieży z Jasła i gmin należących do MOF Jasło. Strefa będzie przestrzenią, w której młodzi ludzie będą mogli:

- odpoczywać i integrować się z rówieśnikami – poprzez stworzenie przestrzeni do swobodnej integracji i wymiany myśli;
- rozwijać zainteresowania oraz realizować pasje – poprzez udział w spotkaniach tematycznych z zakresu kultury organizowanych na bazie zgłaszanych pomysłów;
- angażować się w życie lokalnej społeczności, współpracować z rówieśnikami i uczyć się współodpowiedzialności za miejsce, w którym żyją – poprzez aktywność wolontariacką i wsparcie w realizacji własnych inicjatyw.

Wyróżnikiem Strefy Młodej Kultury odróżniającym ją od oferty Generatora Nauki GEN oraz innych instytucji kultury będzie przede wszystkim swobodny charakter miejsca, do którego można przyjść nie na konkretne wydarzenie czy zajęcia, tylko dla potrzeby „pobycia” i pozaszkolnego, pozaformalnego kontaktu z rówieśnikami. Specyficzny też będzie oddolny charakter podejmowanych w Strefie działań i inicjatyw. O ile oferta obecnych instytucji jest bardziej sformalizowana, ujęta w sekcje, kluby, z góry zaprogramowane spotkania oraz działania dla grup zorganizowanych i stałych, o tyle w Strefie pomysły młodych osób będą się krystalizować w sposób spontaniczny, oddolny i indywidualny, a dopiero później będą wdrażane przy wsparciu instytucjonalnym. Miejsce to będzie oferować możliwość organizacji warsztatów, wystaw, spotkań z literaturą, muzyką, teatrem, fotografią, sztukami wizualnymi czy plastycznymi (np. mini występ grupy szkolnej, miejsce prób muzycznych po szkole, spotkanie przy muzyce na żywo), według uzgodnień i propozycji uczestników Strefy, oraz przy wsparciu instytucji kultury, w ramach której działać będzie Strefa.

Gmina Dębowiec

Na terenie gminy Dębowiec funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Dębowcu z Filią w Cieklinie. Samorząd wśród potrzeb wskazuje na konieczność przeniesienia głównej siedziby biblioteki do innego budynku, ponieważ obecna znajduje się na drugim piętrze w budynku bez windy, co utrudnia dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami. Na terenie gminy funkcjonują również dwie izby muzealne, stanowiące formę placówki muzealnej, podlegające pod Urząd Gminy i niebędące instytucjami kultury.

Pierwsza z nich - Izba muzealna im. Stanisława Barabasza w Cieklinie, w swoich zasobach posiada jedną z największych w kraju kolekcji sprzętu narciarskiego. W zbiorach posiada narty, kijki, buty, wiązania, medale, odznaki, książki oraz inne materiały o tematyce narciarskiej. Ekspozyty ułożone chronologicznie pozwalają zobaczyć jak przez 120 lat zmieniał się narciarstwo w Polsce. Druga - Izba

muzealna w Dębowcu, w swoich zasobach posiada m.in. eksponaty dotyczące służb mundurowych Ochotniczych Straży Pożarnych, Gwardii Dębowieckiej czy Kosynierów Parafii Cieklin.

Deficyty w zakresie funkcjonowania instytucji kultury wpływają na ograniczenie oferty kulturalnej na terenie gminy i nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej w MOF Jasło. Głównym problemem dotychczas identyfikowanym w gminie był brak Gminnego Ośrodka Kultury, który byłby głównym miejscem zajmującym się upowszechnianiem kultury w gminie Dębowiec. Nowopowstały ośrodek kulturalny w Dębowcu, który będzie miał w swoich zasobach nowy budynek Centrum kulturalne im. Nikifora w Foluszu. Ponadto współpraca instytucji kultury w ramach MOF-u pozwoli mieszkańcom mieć równy dostęp do ofert kulturalnych na terenie poszczególnych gmin MOF-u. Tak więc brak odpowiedniej bazy kulturalnej na terenie gmin MOF-u jest przyczyną ograniczenia dostępności mieszkańców do oferty kulturalnej. W nowopowstałym budynku oferta kulturalna obejmowała będzie zagadnienia związane z osobą Nikifora Krynickiego. W budynku będzie mieścić się siedziba Centrum kulturalnego im. Nikifora. Znajdować się tam będzie wiele przestrzeni wystawowych poświęconych lokalnej kulturze związanej zarówno z postacią Nikifora jak również z tematyką naftową. Ponadto wokół budynku zostanie zagospodarowany teren. Powstanie również ścieżka kulturalna pn. „Folusz – ostatnia przystań Nikifora”, która będzie miała na celu przedstawienie ostatnich chwil z życia Nikifora Krynickiego, który w 1968 r. został przywieziony do Sanatorium Gruźliczego w Foluszu (dzisiejszy DPS) u schyłku swojego życia. Ścieżka kulturalna pn. „Folusz - ostatnia przystań Nikifora” - będzie przedstawiać informację z życia Nikifora oraz jego twórczości w postaci tablic.

W dniu 22 września 2024 r. nastąpiło uroczyste otwarcie Centrum Kulturalno – Sportowego w Dębowcu, jednakże obiekt na ten moment nie pełni funkcji instytucji kulturalnej. W 2025 r. planuje się utworzenie jednostki organizacyjnej. Centrum Kulturalno – Sportowe w Dębowcu obejmuje wielofunkcyjny budynek, podzielony na część kulturalną i sportową. W tej pierwszej mieszczą się: sala bankietowa o pow. około 300 m kw. z zapleczem kuchennym oraz pomieszczenia sanitarne i socjalne. Piętro przeznaczone jest na zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, gdzie realizowane będą między innymi warsztaty artystyczne, szkolenia, zajęcia z nauki języków obcych czy robotyki w pracowni multimedialnej. W części sportowej na parterze znajdują się szatnie dla zespołów oraz sędziów, pomieszczenia sanitarne, socjalne, magazynowe, komunikacyjne i techniczne. Na piętrze do dyspozycji są trzy sale ogólnofunkcyjne, z których jedna stanowi siedzibę lokalnych klubów: GKS Zarzecze-Dębowiec i GMKS Dębowiec-Zarzecze.

Integralną część Centrum Kulturalno-Sportowego stanowi kompleks sportowy, w skład którego wchodzi: bieżnia okrężna 6-torowa 400 m z bieżnią prostą 100 m, skocznia do skoku w dal, boiska:

piłkarskie trawiaste i wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej do gry w koszykówkę, siatkówkę lub piłkę ręczną oraz trybuny dla kibiców.

Obiekt jest ogólnodostępny i oświetlony do godziny 22:00. Powstała infrastruktura sportowa jest dostępna dla zainteresowanych klubów sportowych, grup zorganizowanych oraz użytkowników indywidualnych nieodpłatnie. Organizowane tam będą większe imprezy sportowe i kulturalne. Funkcjonowanie tego kompleksu dostarczy mieszkańcom wiele form rozrywki w postaci wydarzeń rekreacyjno-sportowych, warsztatów, gier, zabaw czy szkoleń sportowych, co jest ważne z uwagi na dotychczasowy brak instytucji kultury i centrum kulturalnego w gminie. Zaletą obiektu jest także dogodna lokalizacja, zapewniająca dostęp do niezbędnych miejsc parkingowych.

Planowane w ramach ZIT przedsięwzięcie mające na celu budowę Centrum Kultury im. Nikifora w Foluszu będzie zarządzane przez nowopowstałe Centrum Kulturalno-Sportowe w Dębowcu. Obiekty umiejscowione będą w różnych częściach gminy – Centrum Kulturalno-Sportowe w Dębowcu znajdujące się w północnej części gminy, a Centrum Kultury im. Nikifora w Foluszu, znajdować się będzie w południowej części, co pozwoli na zapewnienie równomiernego dostępu do oferty instytucji kultury na terenie gminy.

Gmina Dębowiec administracyjnie składa się z 13 miejscowości. W części gdzie znajduje się 5 miejscowości: Dębowiec, Zarzecze, Wola Dębowiecka, Łazy Dębowieckie, Majscowa – mieszkańcy będą mogli w szczególności korzystać z powstałej w 2025 r. instytucji kultury pn. Centrum Kulturalno-Sportowe w Dębowcu, natomiast mieszkańcy pozostałych miejscowości, tj. Folusz, Cieklin, Dobrynia, Duląbka, Dzielec, Pagórek, Radość, Wola Cieklińska – z nowopowstałej siedziby kulturalnej, jaką będzie Centrum Kultury im. Nikifora w Foluszu. Należy mieć na uwadze, że mieszkańcy całej gminy, jak również pozostałych gmin MOF Jasło, będą mogli korzystać z powstałej infrastruktury, a w wyniku budowy Centrum Kultury im. Nikifora w Foluszu zwiększy się dostępność oferty, która aktualnie jest mocno ograniczona ze względu na brak instytucji kultury. W nowo wybudowanym budynku znajdować się będzie wiele przestrzeni wystawowych poświęconych lokalnej kulturze związanej zarówno z postacią Nikifora jak również z tematyką naftową.

Postać Nikifora Krynickiego stanowi wyróżnik dla gminy i bazę do stworzenia oferty o charakterze ponadlokalnym, przyciągającym fanów zainteresowanych twórczością Nikifora –zaliczanego do grona malarzy naiwnych, prymitywistów. Najwcześniejsze prace malarza pochodzą sprzed 1920 roku, a jego dorobek liczy kilkadziesiąt tysięcy prac. Artysta mimo urodzenia w Krynicy związany jest również z gminą Dębowiec, a konkretnie miejscowością Folusz, ponieważ w 1968 r. został przywieziony do Sanatorium Gruźliczego w Foluszu (dzisiejszy DPS) u schyłku swojego życia. W 40 rocznicę śmierci

Nikifora Krynickiego w Domu Pomocy Społecznej w Foluszu odsłonięto tablicę poświęconą artyście⁸. Dzięki stworzeniu obiektu nazwanego jego imieniem oraz budowie ścieżki kulturalnej możliwe będzie promowanie dziedzictwa kulturowego sławnego artysty, a także wzrost poszanowania różnorodności kulturowej i ludzkiej kreatywności, jaką wykazywał się artysta. Mieszkańcy gminy, jak i całego MOF, ale również turyści odwiedzający MOF Jasło będą mogli zapoznać się z historią jego życia i jego twórczością.

Wśród elementów charakterystycznych dla gminy można wskazać również na miejscowość Folusz. Oprócz odwiertów naftowych, w Foluszu występują również źródła wód mineralnych, a w pobliżu znajduje się pomnik przyrody „Diabli Kamień”. Ponadto w Foluszu krzyżują się szlaki turystyczne, a miejscowość stanowi bramę do Magurskiego Parku Narodowego. W gminie znajduje się Bazylika Mniejsza Najświętszej Marii Panny, która zbudowana jest na terenie starego podworskiego parku. Obok kościoła zlokalizowana jest Kalwaria zbudowana na wzór La Salette ze źródłem, do której pielgrzymuje wielu turystów. Gmina ma zatem potencjał do rozwoju oferty kulturalnej i turystycznej, jednakże jest on zróżnicowany, ponieważ w gminie oprócz rozpoznawalnych i atrakcyjnych pod kątem przyrodniczym czy turystycznym miejscowości, są również miejsca, które pozbawione są tego rodzaju zasobów i atrakcji.

Nowy budynek w Foluszu przyczyni się do zwiększenia dostępności do infrastruktury kulturalnej Gminy Dębowiec, poprzez wzrost jakości oferty kulturalnej gminy, poprawę bezpieczeństwa oraz warunków korzystania z tejże oferty. Dzięki realizacji przedsięwzięcia powstanie obiekt kulturowy o niebanalnym charakterze, unikatowym w skali MOF Jasło oraz zapewniającym ofertę o charakterze ponadlokalnym. W projekcie przewidziano również rozwiązania bezpośrednio ułatwiające dostęp do kultury osobom z niepełnosprawnościami. Oferta obejmować będzie m.in. wystawy stałe, wystawy tematyczne, projekcje filmowe, imprezy kulturalne (np. przegląd kapel i zespołów ludowych). Stworzona zostanie również oferta wydarzeń kulturowych zmierzających do integracji lokalnego społeczeństwa, jak również osób odwiedzających miejscowość Folusz. Miejscowość Folusz dostępna jest poprzez komunikację transportu zbiorowego – w ciągu dnia jest 9 połączeń komunikacyjnych w różnych godzinach. W pobliżu miejscowości Folusz znajdują się takie szlaki jak: szlak rowerowy oznaczony kolorem niebieskim; szlak rowerowy „Cmentarzy Wojennych” oznaczony kolorem czarnym; szlak rowerowy „Na styku kultur” oznaczony kolorem czerwonym. Ponadto na terenie miejscowości Folusz znajduje się Ścieżka przyrodnicza Folusz.

Gmina Jasło

⁸ <https://www.debowiec.pl/dla-turysty/40-rocznica-smierci-nikifora/>

W gminie Jasło funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Jaśle z siedzibą w Szebniach wraz z trzema filiami: w Trzcinicy, Osobnicy i Warzycach. W dwóch filiach bibliotecznych widoczny jest brak dostępu dla osób z niepełnosprawnością ruchową, a biblioteki mają swoje siedziby na piętrze w budynkach Domów Ludowych. W gminie od 17 lat działa również Gminny Ośrodek Kultury (GOK), którego przedmiotem działania jest realizacja zadań Gminy w zakresie organizowania działalności kulturalnej na terenie Gminy Jasło. Potencjałem i wyróżnikiem gminy jest Orkiestra Dęta OSP Osobnica, działająca przy Gminnym Ośrodku Kultury w Jaśle, która w 2022 r. obchodziła Jubileusz 20-lecia działalności. Orkiestra ma osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej oraz skupia się na upowszechnianiu i ochronie kultury, dlatego warto wykorzystać jej potencjał do promocji obszaru, jak i aktywizacji społeczności.

Obecnie GOK w Jaśle nie posiada własnej siedziby, co utrudnia mu prowadzenie działalności kulturalnej na szeroką skalę. Dlatego też wyzwaniem jest budowa nowego obiektu, który stanowić będzie siedzibę placówki i będzie zaspokajać potrzeby lokalnej społeczności, a także spełniać współczesne standardy funkcjonowania takich instytucji. Budowa nowego ośrodka kultury, jest uzasadniona potrzebami z zakresu kultury dla lokalnej społeczności a pośrednio również potrzebami związanymi z rozwijaniem nowych ofert kulturalnych w zakresie edukacji i funkcji społecznych. Planowany ośrodek kultury będzie nie tylko miejscem rozwoju kulturalnego i integracji społecznej, ale także czynnikiem wspierającym rozwój lokalnej gospodarki, turystyki oraz wpłynie na poprawę estetyki przestrzeni publicznej. Gmina Jasło nie posiada budynku, który mogłaby zagospodarować na potrzeby siedziby Gminnego Ośrodka Kultury w Jaśle, takiego który posiadałby odpowiednią powierzchnię oraz dawał możliwość realizacji przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych na wysokim poziomie, czyli takich jakich oczekują mieszkańcy. Dlatego też kluczowa jest budowa nowego obiektu, a jako proponowaną lokalizację samorząd wskazuje miejscowość – Osobnica. Jest ona największą miejscowością w gminie Jasło liczącą ponad 3,5 tys. mieszkańców, położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie z gminą Dębowiec i Skołyszyn, jest dobrze skomunikowana z całym obszarem MOF Jasło, co ułatwi dostęp i korzystanie z oferty zlokalizowanej w tym miejscu.

W przypadku gminy Jasło, planuje się budowę nowego budynku wraz z zagospodarowaniem terenu w Osobnicy. Projektowana inwestycja ma za zadanie stworzenie nowoczesnej infrastruktury kulturalnej umożliwiającej zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych, jak również poszerzenie ich zakresu, co przyczyni się do zwiększenia ilości odbiorców docelowych, w tym osób z niepełnosprawnościami z całego MOF Jasło.

Działalność Ośrodka Kultury zostanie wzbogacona o nowe formy działań i nowe zakresy tematyczne, w tym o charakterze interdyscyplinarnym, popularyzującym kulturę oraz umożliwiającym kontakt

z wydarzeniami o charakterze niszowym, co uzupełni ofertę kulturalną pozostałych instytucji działających na terenie MOF Jasło.

W budynku znajdować się będą pomieszczenia pełniące funkcje zarówno kulturalne, jak i warsztatowe, wszystkie wyposażone w nowoczesny sprzęt multimedialny. Ponadto w budynku wydzielona zostanie główna sala wielofunkcyjna, która będzie mogła być użytkowana zarówno jako sala widowiskowa (koncertowa, teatralna, kinowa), jak i po przearanżowaniu - z możliwością podziału, jako sala lub sale przeznaczone do organizacji konferencji, warsztatów czy spotkań. Na parterze znajdować się będą również dwie sale (również z możliwością podziału), jedna do zajęć tematycznych (sala prób lokalnej orkiestry, chóru czy baletu), druga jako sala konferencyjna. W budynku przewidziano także pomieszczenia na bibliotekę z czytelnią, z wydzieleniem części dziecięcej oraz trzy salki zajęć tematycznych rozwijających zainteresowania z dziedzin plastycznych (malarstwo, rzeźba, fotografia, grafika komputerowa) oraz salka e-gier.

Funkcje te uzupełnione zostaną podręcznym zapleczem magazynowym umożliwiających prowadzenie ww. zajęć oraz gabinetami instruktorów. W budynku zapewniony będzie dostęp i rozwiązania do osób ze szczególnymi potrzebami. W części ogólnodostępnej budynku planuje się dwie klatki schodowe oraz dźwig do transportu osób z niepełnosprawnościami umożliwiający ich dostęp na wszystkie niezbędne poziomy budynku. Projekt zagospodarowania terenu przewiduje budowę miejsc parkingowych w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Zaplanowano zakup niezbędnego wyposażenia jak meble czy sprzęt elektroniczny i audiowizualny. Obiekt będzie w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Budynek Ośrodka Kultury w Osobnicy będzie przeznaczony na potrzeby realizowanych działań przez Gminny Ośrodek Kultury w Jasle. Budynek powstanie w centrum miejscowości Osobnica (przy rondzie) w bezpośrednim sąsiedztwie Ośrodka Zdrowia, Remizy OSP, Kościoła pw. św. Stanisława, Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego oraz sklepów i placówek handlowo-usługowych. Budynek będzie zlokalizowany bezpośrednio przy drodze drogi powiatowej nr 1868R Trzcinica-Osobnica-Cieklin. W ramach strategii MOF Jasło zaplanowano na terenie gminy Jasło utworzenie szlaku rowerowego relacji: Trzcinica – Osobnica – Łazy Dębowieckie (gm. Dębowiec), który będzie przebiegał obok budynku Ośrodka Kultury w Osobnicy.

Budowa nowego budynku Ośrodka Kultury będącego siedzibą dla jednostki zarządzającej pozwoli na lepszą koordynację działań między zarządzanymi przez gminę placówkami, umożliwi lepszą współpracę w zakresie realizacji dużych wydarzeń i programów kulturalnych. Skupienie zarządzania w jednym miejscu pozwoli na optymalizację procesów administracyjnych, co przełoży się na lepszą organizację pracy oraz szybszy obieg informacji. Ponadto potrzeba remontów, modernizacji i rozbudowy obiektów kulturalnych jest uzasadniona zarówno kwestiami technicznymi, jak

i społecznymi, wynikającymi z konieczności dostosowania do nowych wymagań prawnych, technologicznych oraz potrzeb lokalnej społeczności.

Uzupełnieniem tych działań będzie budowa świetlicy wraz z zagospodarowaniem terenu, która zlokalizowana będzie na terenie miasta Jasła, ale zarządzana będzie przez Gminny Ośrodek Kultury w Jasle. Świetlica będzie zlokalizowana na tzw. Górcie Gorajowickiej, będącej rozpoznawalnym punktem widokowym miasta Jasła, na którym znajduje się Winnica Miejska oraz pomnik Chrystusa Króla. Działka ta zlokalizowana jest na terenie miasta Jasła, ale graniczy bezpośrednio z miejscowością Gorajowice (gm. Jasło), jest dobrze skomunikowana z całym obszarem MOF Jasło. Projektowana inwestycja ma za zadanie stworzenie nowoczesnej infrastruktury kulturalnej umożliwiającej zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych jak również poszerzenie ich zakresu, co przyczyni się do zwiększenia liczby odbiorców docelowych, w tym o osoby z niepełnosprawnością z całego MOF Jasło, a w szczególności Miasta i Gminy Jasło. Lokalizacja inwestycji w rozpoznawalnym miejscu, jakim jest Winnica Miejska przyczyni się do wzrostu zainteresowania ofertą kulturalną wśród mieszkańców MOF. Zaprojektowana w budynku świetlica będzie mogła być użytkowana zarówno jako sala widowiskowa czy do organizacji konferencji oraz mniejszą do organizacji niewielkich spotkań tematycznych lub warsztatów. Budynek świetlicy będzie przeznaczony na potrzeby realizowanych działań kulturalnych miasta Jasła oraz gminy wiejskiej Jasło, zarządzany będzie przez Gminny Ośrodek Kultury w Jasle, natomiast przeznaczony będzie do realizacji zadań publicznych z zakresu kultury zarówno miasta Jasła, jak i gminy wiejskiej Jasło. Celem realizacji projektu będzie przede wszystkim zwiększenie dostępności mieszkańców do usług kulturalnych, w tym osób z niepełnosprawnościami, ponieważ obecnie brak w pełni dostosowanych budynków do świadczenia takich usług. Ważnym aspektem jest także dostępność infrastruktury. Osoby nie posiadające własnego środka transportu nie są w stanie wieczorem lub w weekend dojechać na wydarzenie kulturalne w Jasle (odległość to ok. 3 km). Wieś Gorajowice obsługuje MKS Jasło i kursy odbywają się tylko od poniedziałku do piątku (oprócz świąt) w godzinach pomiędzy 7:00 rano a 17:00. Osiedle na Kotlinę w Jasle rozwija się bardzo szybko, powstają nowe bloki, osiedle Ulaszowice ma obecnie bardzo zwartą zabudowę i dużą liczbę mieszkańców, w okolicy powstał także miejski żłobek, znajduje się tu także Podkarpacka Szkoła Wyższa więc działanie to jest odpowiedzią na szybki rozwój tej części miasta i zapewnienie miejsca spotkań oraz dostępu do usług kulturalnych. Wieś Gorajowice należąca na gminy Jasło jest, co prawda jedną z najmniejszych miejscowości w gminie ale bardzo szybko rozwijającą się pod względem budowy nowych domów jednorodzinnych, stanowi „sypialnię Jasła”.

Gmina Kołaczyce

Gmina historycznie związana była z rzemiosłem. W XVIII wieku rozwinęło się na szeroką skalę garncarstwo. Oprócz trzech cechów: szewskiego oraz tzw. wielkiego, czyli zbiorczego, gdzie główną

rolę grali garncarze w Kołaczycach, w połowie XIX wieku powstał jeszcze cech tkacki. Jednakże różnego rodzaju rękodzieła zaczęły zanikać. W gminie działa Stowarzyszenie Miłośników Kołaczyc, które założyło „Izbę pamięci”, w której zgromadzono ginący sprzęt dawnych gospodarstw domowych, narzędzia, wyroby warsztatów rzemieślniczych, stroje czy inne unikatowe eksponaty. W gminie istotna jest promocja dziedzictwa kulturowego w oparciu o produkty lokalne (m.in. miody), wyroby artystyczne (m.in. koronki klockowe, ikony) czy wyroby rękodzielnicze (m.in. wyroby garncarskie). Elementem budującym rozpoznawalność i markę gminy, w kwestii związanej ze sferą kulturalno-rozrywkową jest Podkarpackie Miodobranie, które organizowane jest we współpracy m.in. z Pogórzańskim Związkiem Pszczelarzy w Jasle. Wśród zabytków kultury materialnej w gminie można wskazać na ruiny średniowiecznego zamku „Golesz” w Krajowicach, które zlokalizowane są na obszarze rezerwatu przyrody figurującego pod tą samą nazwą. Dostępność do ruin zamku jest od strony Jasła z parkingu. Od strony Kołaczyc możliwość dostępu poprzez drogę gminną i ścieżki leśne.

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminny Ośrodek Kultury (GOK). Z punktu widzenia potrzeb zidentyfikowanych przez gminę, wymagany jest remont i modernizacja istniejącej Gminnej Biblioteki Publicznej, ponieważ nie jest ona przystosowana dla osób ze szczególnymi potrzebami. Jej powierzchnia jest niewystarczająca, a budynek jest w złym stanie technicznym. W przypadku GOK, widoczne są deficyty w zakresie powierzchni, a ograniczone warunki lokalowe powodują utrudnienia w prowadzeniu działalności GOK-u i zajęć dla dzieci.

W chwili obecnej z uwagi na niedostateczną powierzchnię i zasoby lokalowe, budynek GOK mieści się w trzech lokalizacjach, gdzie w jednej z nich znajduje się Izba Muzealna, która przyciąga turystów przekazując wiedzę o zwyczajach, tradycjach, starych zawodach na terenie gminy Kołaczycy oraz sławnych ludziach wywodzących się z tego terenu. Posiada w swej ekspozycji przedmioty codziennego użytku oraz inne stare eksponaty. W dwóch pozostałych lokalizacjach prowadzone są zajęcia kulturalne oraz pozalekcyjne dla dzieci. Rozmieszczenie i rozlokowanie GOK w różnych lokalizacjach utrudnia funkcjonowanie placówki, zmniejsza atrakcyjność i jej dostępność. Widocznym deficytem jest niewystarczająca liczba sal do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży, jak również brak miejsca wokół Gminnego Ośrodka Kultury na prowadzenie zajęć. Ponadto budynek nie jest dostosowany dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz jest w złym stanie technicznym, co utrudnia dostęp i korzystanie z jego oferty.

Wyzwaniem jest zatem przebudowa i rozbudowa budynku użyteczności publicznej w mieście Kołaczycy (stary GOK) z przeznaczeniem na Gminny Ośrodek Kultury wraz z Biblioteką, zlokalizowaną w centrum Kołaczyc w niedalekiej odległości od Rynku Głównego.

Budynek powinien zostać wyposażony w odpowiednią infrastrukturę, zarówno w tradycyjne sprzęty (tradycyjnego lokalnego rzemiosła), jak i nowoczesne narzędzia prezentacji (multimedialne). Dzięki odpowiedniemu wyposażeniu możliwe będzie prezentowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego. Do prawidłowego funkcjonowania budynku niezbędne będzie także jego wyposażenie w tradycyjne rekwizyty wykonane zgodnie z wzornictwem i technologią z „epoki” minionej, takie jak m.in. rzeźby, obrazy, gliniane misy, kamionkowe garnki, instrumenty muzyczne, itp. oraz urządzenia multimedialne, takie jak m.in.: ekrany multimedialne, projektory multimedialne, plansze interaktywne, konsole do gier, sprzęt nagłośnieniowy wewnętrzny i zewnętrzny, kamery, wyświetlacze graficzno – tekstowe LED, monitory dotykowe, monitoring obiektu, itp. Budynek Domu Kultury w Kołaczycach będzie się składał z biblioteki, czytelnicy, sali konferencyjnej i wykładowej, sal warsztatowych, sal multimedialnych, sal widowiskowo – kulturalnej, sal wystawienniczych oraz pomieszczeń edukacyjnych i administracyjnych, a także centrum informacji turystycznej. W salach będą prowadzone działania w celu integracji społeczności lokalnych, gdzie będą mogli kultywować i rozwijać narodowe, regionalne i środowiskowe wartości kulturalne. Nowoczesne sale stworzą warunki do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania kulturą i sztuką. Budynek będzie dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, dzięki dobudowie szybu windowego oraz odpowiedniemu dostosowaniu terenu.

Dzięki planowanej interwencji budynek będzie pełnił funkcje kulturalne dla całej społeczności MOF Jasło, nie tylko mieszkańców gminy Kołaczyce. Skoncentrowanie usług kulturalnych w jednym miejscu spowoduje zwiększenie atrakcyjności tychże usług oraz wpłynie na poprawę ich dostępności, a tym samym poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym. Dodatkowo budynek będzie zapleczem turystyczno-kulturalnym. W miejscowości Kołaczyce budowa takiej bazy z pewnością wpłynie na rozwój zajęć edukacyjnych i kulturalnych. Projekt spowoduje realizację zintegrowanych działań zorientowanych na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wyrównanie szans rozwojowych mieszkańców gmin MOF Jasło.

Gmina Tarnowiec

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Tarnowcu wraz z dwoma filiami. W bibliotekach widoczne są deficyty związane z powierzchnią. W bibliotece w Tarnowcu jest brak miejsca na dodatkową działalność kulturalną, jak spotkania z pisarzami, lekcje biblioteczne i szkolenia dla większej grupy osób niż 15, czy organizację imprez okolicznościowych. Podobna sytuacja jest w filiach, zwłaszcza w Łubnie Szlacheckim. Ponadto filia w Gliniku Polskim wymaga remontu oraz przystosowania jej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Warunki lokalowe w bibliotekach ograniczają zatem ich działalność.

Budynek Gminnego Ośrodka Kultury natomiast był na przestrzeni lat rozbudowywany, jednak najstarsza część obiektu ma już 70 lat i wymaga pilnego remontu, m.in. w celu zapewnienia bezpieczeństwa użytkowania jak również poprawy komfortu korzystania z obiektu. Dostęp do budynku dla osób niepełnosprawnych jest obecnie jedynie częściowy, co wymaga modernizacji i dostosowania infrastruktury do potrzeb wszystkich użytkowników, w tym zamontowania dodatkowych udogodnień. Prace te są kluczowe, aby budynek mógł w pełni spełniać swoją funkcję jako nowoczesne centrum kulturalne dostępne dla całej społeczności. W budynku GOK znajduje się dwie, niewielkie sale: jedna przeznaczona na warsztaty/zajęcia, a druga w której prowadzone są zajęcia ruchowe i różne wydarzenia. Ich niewielka powierzchnia nie pozwala na udział mieszkańców w kulturze w takiej liczbie, w jakiej faktycznie jest na to zapotrzebowanie w gminie. Obie sale znajdują się również na piętrze (w budynku nie ma windy), co utrudnia dostęp osobom z niepełnosprawnościami, czy rodzicom z małymi dziećmi w wózkach. Obecna sytuacja wymaga zatem podjęcia działań mających na celu stworzenie miejsca, w którym świadczone będą usługi kulturalne dla mieszkańców gminy i mieszkańców MOF Jasło.

Gmina posiada miejsce, które mogłoby zostać zaadaptowane na pełnienie funkcji GOK, z uwagi na niewystraczającą powierzchniowo obecną siedzibę. Potencjał upatruje się w Zabytkowym Dworze Pilińskich w Tarnowcu⁹ (wzniesionym na początku XIX w.), w którym następnie zamieszkiwała rodzina Leszczyńskich oraz przebywał i tworzył Stanisław Ignacy Witkiewicz (Witkacy). Postać Witkacego ma zatem związek z gminą i może stanowić element promujący gminę Tarnowiec. Budynek ma doskonałą lokalizację, gdyż znajduje się w samym centrum miejscowości, przy drodze gminnej, w niedalekiej odległości od przystanków autobusowych, szkoły, sklepów, parku oraz Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu. Stworzenie centrum kulturalnego w tym miejscu, wpłynie na poprawę dostępności do obiektu i pozwoli na łatwe dotarcie zarówno mieszkańcom gminy, jak i mieszkańcom MOF, w tym osobom ze szczególnymi potrzebami. Obecnie Dwór w Tarnowcu pełni bardzo ważną funkcję społeczną, jest przykładem kolebki kultury, miejscem spotkań wielu ludzi. Na terenie przy obiekcie organizowane jest: coroczne czytanie narodowe, festyny rodzinne, plenery malarskie, w tym o tematyce dworskiej, architektonicznej, koncerty lokalnych artystów, wystawy, wieczory poetyckie. Obiekt ten stanowi dobro kultury wpisane do rejestru zabytków. Wewnątrz zabytku, znajduje się również malowidło ściennie umiejscowione na południowej ścianie narożnej sali południowo-

⁹ Dwór Pilińskich wraz z pozostałościami murowanej kondygnacji piwnicznej po starym dworze Kuropatnickich w Tarnowcu stanowi dobro kultury wpisane do rejestru zabytków. Decyzję w tej sprawie, znak SOZ-4-4148/104/2003 wydał w dniu 22.10.2003 r. Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków z/s w Przemyślu. Zabytek widnieje w rejestrze pod numerem A-77.

zachodniej, w tylnym traktie wnętrza dworu w Tarnowcu. Malowidło to również podlega ochronie konserwatorskiej - przedstawiają portret młodej kobiety¹⁰.

Obecnie obiekt wymaga zmiany sposobu użytkowania oraz robót budowlanych wraz z zakupem wyposażenia, a także pracami restauratorskimi, co przełoży się bezpośrednio na rozwój instytucji kultury na terenie MOF Jasło. Do budynku Centrum Kultury w Tarnowcu, zostanie przeniesiony Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu. Powstałe centrum zostanie udostępnione na cele kulturalne mieszkańcom gminy oraz mieszkańcom MOF Jasło. Na terenie Gminy Tarnowiec znajduje się obecnie wyłącznie jeden budynek o charakterze kulturalnym, tj. Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu, którego zasoby lokalowe oraz stan budynku są niewystarczające do dalszego prowadzenia działalności kulturalnej. Gmina Tarnowiec chce wykorzystać niewykorzystany dotychczas potencjał kulturowy i historyczny posiadanego zabytku i w nowym Centrum Kulturowym stworzyć siedzibę istniejącego GOK. Modernizacja pozwoli na stworzenie kompleksowego obiektu kulturalnego o optymalnych warunkach dla prowadzenia działalności statutowej GOK, organizację wydarzeń m.in. warsztatów, wystaw, koncertów, wernisaże oraz stworzy możliwość udostępnienia części budynku do bezpłatnego zwiedzania, dla mieszkańców gminy i mieszkańców MOF Jasło. Realizacja projektu przyczyni się podniesienia potencjału kulturalnego gminy Tarnowiec i będzie skutkować wzrostem udziału w kulturze mieszkańców gminy i całego obszaru MOF, jak i zwiększeniem jej atrakcyjności kulturalno-artystycznej.

Gmina Skołyszyn

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa w Skołyszynie (GOKiCz) utworzony z połączenia Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z Filiami (Biblioteka w Skołyszynie, Harklowej i Świącanach). Stan techniczny bibliotek w gminie jest niezadowalający - nie są dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z informacją przekazaną przez samorząd wynikającą m.in. z przeprowadzonych ankiet czy rozmowy z Dyrektorem), w gminie Skołyszyn istnieje potrzeba budowy nowego budynku - Centrum Kultury w Skołyszynie. Planuje się w nim nie tylko prowadzenie warsztatów z wikliniarstwa i garncarstwa, ale również izbę muzealną o charakterze multimedialnym prezentującą historię nafty na terenie gminy.

GOKiCz – jako centralny obiekt działań kulturalnych na terenie Gminy ma niewystarczającą powierzchnię w stosunku do proponowanych i organizowanych zajęć dla dzieci i młodzieży oraz

¹⁰ Malowidło zostało wpisane do rejestru zabytków województwa podkarpackiego pod numerem rejestru B-360, decyzją Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z/s w Przemyślu, znak UOZ-2-4141/53/2010 z 02 września 2010 r. Zgodnie z uzasadnieniem ww. decyzji autorstwo obrazu przypisywane jest Stanisławowi Ignacemu Witkiewiczowi lub Tymonowi Niesiołowskiemu.

planowych do realizacji wydarzeń. Obecny brak bazy lokalowej powoduje utrudnienia w poszerzeniu działalności GOKiCz oraz uniemożliwia rozszerzenie jego działalności na dodatkowe zajęcia i imprezy kulturalne oraz działanie izby kulturalnej i kultywowaniem tradycji związanej z terenem.

Budynek, w którym mieści się GOKiCz został wybudowany w latach 70 tych 20 wieku. Jest on budynkiem dwukondygnacyjnym o łącznej powierzchni całkowitej 800 m². W budynku mieści się sala lustrzana (w której odbywają się zajęcia ruchowe oraz taneczne), Biblioteka wraz z zapleczem i sala widowiskowa (gdzie odbywają się różnego rodzaju wydarzenia kulturalne). Budynek w częściowym zakresie został dostosowany do osób niepełnosprawnych. Jednakże obecny budynek nie spełnia oczekiwań społecznych pod kątem funkcji społecznych, a przez budynek "przemieszcza" się średnio ok. 9000 osób na rok, a nie ma możliwości jego rozbudowy ze względu na ograniczenia działki oraz MPZP (bliskość drogi krajowej). Na terenie Gminy widoczne jest większe zapotrzebowanie korzystania z usług kulturalnych. Nie można w nim zastosować nowoczesnych rozwiązań, ponieważ nie ma możliwości technicznych, lokalowych i prawnych.

Budynek GOKiCz w Skołyszynie w chwili obecnej stanowi obiekt o charakterze lokalnym, a ograniczone warunki lokalowe powodują utrudnienia w prowadzeniu i rozszerzeniu działalności. Budowa nowego ośrodka kultury, jest uzasadniona potrzebami społecznymi, edukacyjnymi i kulturalnymi lokalnej społeczności, a także koniecznością dostosowania infrastruktury do współczesnych wymagań technicznych i ekologicznych.

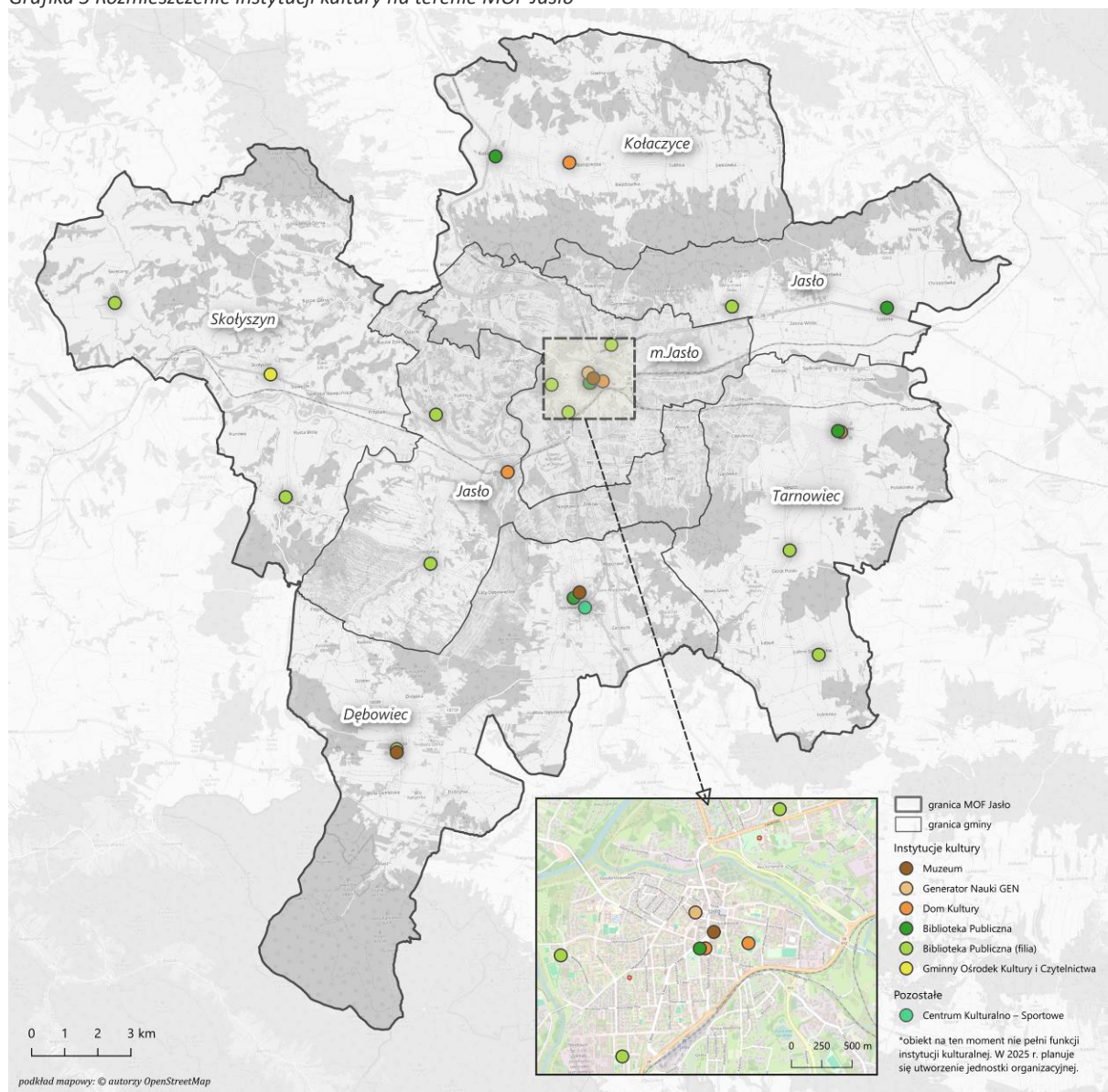
Potencjałem i wyróżnikiem gminy jest historia naftowa z uwagi na szyby naftowe i historię dworu potentata naftowego Klobassy (którego dwór wraz z Podworskim Parkiem znajdował się w samym centrum miejscowości Skołyszyn). Teren ten pełni nowe ważne funkcje społeczne – został odnowiony i nadana mu została nowa „odłona” nazwana Parkiem Turystyki i Kultury w Skołyszynie. Otworzony został staw wraz z miejscami wypoczynku, wprowadzono elementy dla dzieci (place zabaw) oraz dopełniono krajobraz małej architektury elementami związanymi z naftą. Dodatkowo, Skołyszyn jest utożsamiany z kolebką rzemiosła – wikliniarstwem i garncarstwem. W Skołyszynie działała szkoła wikliniarska, która zaistniała na terenie całej Galicji. Nowo wybudowany budynek zostanie zatem wyposażony w odpowiednią infrastrukturę, zarówno w tradycyjne sprzęty (tradycyjnego lokalnego garncarstwa – piec do wypalania gliny), jak i nowoczesne narzędzia prezentacji (multimedialne)-prezentujące m.in. początki nafty na tym terenie. Budynek podzielony będzie na dwie strefy: strefa biblioteki i strefa sal wystawowo- wernisażowo- wystawienniczych i konferencyjnych. W skład obiektu będzie wchodzić: holl (z foyer), sala główna biblioteki, sala dla małych dzieci z kąpielnią dla malucha, mediateka, czytelnia, pomieszczenie socjalne i magazynowe, sale do zajęć (w tym garncarstwa) gabinety, pom. socjalne, gospodarcze, porządkowe i kotłownia, sala wystawowa, sala wernisażowo-konferencyjna z zapleczem kuchennym, magazynowym i technicznym. Wszystkie pomieszczenia będą

dostosowane do osób niepełnosprawnych, pomieszczenie przeznaczone pod izbę muzealną powiązaną tematycznie z naftą oraz historią “naftową”. Izba będzie wyposażona w urządzenia multimedialne, takie jak m.in.: ekrany multimedialne, projektory multimedialne, plansze interaktywne, konsole do gier, sprzęt nagłośnieniowy wewnętrzny i zewnętrzny, kamery, wyświetlacze graficzno – tekstowe LED, monitory dotykowe, monitoring obiektu, itp. Obiekt oprócz nowoczesnej biblioteki z funkcją bezobsługowego wypożyczania książek będzie dysponował dodatkową przestrzenią dla społeczności lokalnej, gdzie dzieci i młodzież będą mogły spędzać wolny czas, a dorośli znajdą miejsce na wzajemną wymianę poglądów.

Powstanie nowego budynku przyczyni się podniesienia potencjału kulturalnego gminy Skołyszyn i będzie skutkować wzrostem udziału w kulturze mieszkańców gminy i całego obszaru MOF, jak i zwiększeniem jej atrakcyjności kulturalno-artystycznej.

Poniżej zaprezentowano mapę przedstawiającą rozmieszczenie najważniejszych instytucji kultury zlokalizowanych w MOF Jasło.

Grafika 5 Rozmieszczenie instytucji kultury na terenie MOF Jasło

Biblioteki

Na terenie MOF Jasło funkcjonuje łącznie 17 bibliotek publicznych wraz z filiami. Gmina Skołyszyn i Tarnowiec wskazały na potrzebę uruchomienia/budowy nowych bibliotek, a gmina Jasło i Tarnowiec dodatkowo na uruchomienie filii bibliotek. Gminy wskazują również na konieczność przeniesienia siedziby aktualnej biblioteki do innego budynku, m.in. z uwagi na niewystarczającą powierzchnię do prowadzenia działalności czy brak dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym bariery architektoniczne. Wszystkie gminy, za wyjątkiem miasta Jasło wskazują na konieczność dostosowania obiektów bibliotek i filii do osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku trzech samorządów – gmina Tarnowiec, Kołaczyce i Skołyszyn widoczna jest również potrzeba remontu i modernizacji obiektów. Ponadto, jak wskazują niektóre samorządy bibliotek

wymagają doposażenia w nowy sprzęt. Obecnie w bibliotekach organizowane są różnego rodzaju zajęcia i wydarzenia m.in.: lekcje biblioteczne, konkursy, głośne czytanie dla dzieci, zajęcia i konkursy plastyczne, imprezy plenerowe, spotkania z pisarzami czy różnego rodzaju warsztaty. Według danych BDL GUS w 2023 r. wskaźnik liczby ludności na 1 placówkę biblioteczną był najwyższy w gminie Kołaczyce (8 638), co wskazuje na najmniejszą dostępność do tego rodzaju obiektów w gminie. Najmniejszy wskaźnik odnotowano natomiast w gminie Dębowiec (1 754). Wyzwaniem dla funkcjonowania bibliotek, jak wskazują samorządy jest zwiększenie, uatrakcyjnienie, zróżnicowanie oferty warsztatowej dla dzieci i młodzieży, jak również organizacja większej liczby imprez kulturalnych. Z uwagi na trendy demograficzne i aktualną sytuację w gminach MOF Jasło, warto rozbudować katalog oferty skierowanej na działania dla rodzin z małymi dziećmi, młodzież oraz seniorów.

Tabela 9 Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)

Jednostka	Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)
Miasto Jasło	8 182
Gmina Dębowiec	1 754
Gmina Jasło	3 984
Gmina Kołaczyce	8 590
Gmina Skołyszyn	3 990
Gmina Tarnowiec	2 999

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

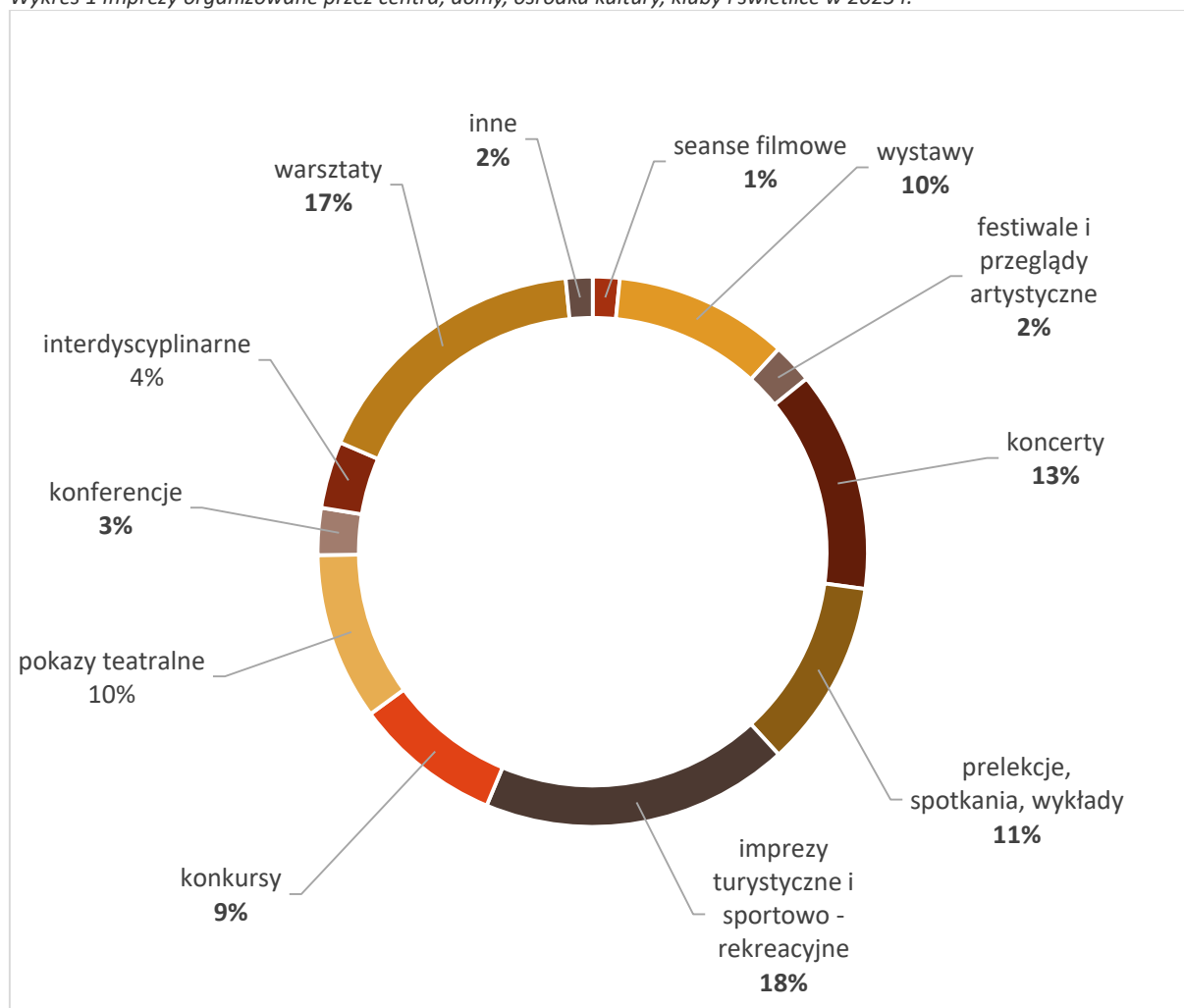
Imprezy kulturalne

Instytucje kultury w MOF Jasło organizują wiele imprez i wydarzeń przyciągających i integrujących mieszkańców. W przypadku wszystkich gmin organizacja życia kulturalnego spoczywa przede wszystkim na instytucjach kultury, natomiast w gminie Dębowiec imprezy kulturalne organizowane są dotychczas przez Urząd Gminy. Wśród imprez organizowanych w mieście i gminach, które w większym stopniu oddziałują na obecność mieszkańców obszaru na tym konkretnym wydarzeniu (ze względu na zasięg ponadlokalny), można wskazać m.in.:

- Dni Jasła (m. Jasło),
- Międzynarodowe Dni Wina (m. Jasło),
- Dni Gminy Skołyszyn - Prozioki (gm. Skołyszyn)
- Dożynki gminne (każda gmina),
- Galicyjskie lato z koniem (gm. Kołaczyce),
- Przegląd Pieśni Maryjnych „Po górach dolinach”(gm. Kołaczyce),
- Dni Dębowca (gm. Dębowiec),
- Przegląd Kapel i Zespołów Ludowych w Foluszu (gm. Dębowiec),
- Międzynarodowy Festiwal Folkloru Karpat w Trzciny (gm. Jasło),
- Festiwal Smaków Regionalnych Pierogi w Tarnowcu (gm. Tarnowiec).

Jak wynika z danych BDL GUS w 2023 r. w MOF Jasło zorganizowano 254 imprezy¹¹, z czego najwięcej z nich (18,1%) to imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne, na drugim miejscu były warsztaty – 16,9% wszystkich imprez. Najmniej zorganizowano seansów filmowych oraz festiwali i przeglądów artystycznych oraz konferencji – poniżej 3%.

Wykres 1 Imprezy organizowane przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Najwięcej imprez zorganizowano w mieście Jasło oraz gminie Skołyszyn – po 95 imprez w 2023 r. Należy mieć na uwadze, że w gminie Dębowiec nie zorganizowano żadnej imprezy, ponieważ jest to gmina, w której nie funkcjonowały centra, domy ani ośrodki kultury. Na terenie gminy działa jedynie Gminna Biblioteka Publiczna, które również organizuje imprezy i różnego rodzaju wydarzenia. Na dzień dzisiejszy brak jest jednostki organizacyjnej w dziedzinie kultury, jednakże imprezy są organizowane przez Urząd Gminy Dębowiec. W 2023 r. zorganizowano 22 imprezy.

¹¹ Dane pochodzą z BDL GUS i obejmują one działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic, nie uwzględniają one imprez organizowanych przez inne instytucje np. biblioteki.

Tabela 10 Liczba zorganizowanych imprez w gminach MOF Jasło przez instytucje kultury

Jednostka	Liczba zorganizowanych imprez ¹²
Miasto Jasło	95
Gmina Dębowiec	-
Gmina Jasło	3
Gmina Kołaczyce	22
Gmina Skołyszyn	95
Gmina Tarnowiec	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z danych przekazanych przez samorządy MOF Jasło wynika, że w 2023 r. w wydarzeniach organizowanych na terenie gmin uczestniczyło około: 22 000 osób w gminie Jasło, 11 000 osób w gminie Tarnowiec, 4 221 osób w gminie Skołyszyn, 7 000 w gminie Kołaczyce i 27 484 osób w mieście Jasło, czyli łącznie ponad 71 tys. uczestników.

Koła, kluby i grupy artystyczne

Analizując wskaźnik udziału osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej można zauważyć, że aktywnością na terenie MOF Jasło wykazują się mieszkańcy gminy Tarnowiec oraz miasta Jasła.

Wskaźnik ten wynosił w 2023 r. 4,0% dla gminy Tarnowiec i 0,2% dla miasta Jasła. W pozostałych gminach nie odnotowano tego rodzaju aktywności, ponieważ tylko na terenie tych dwóch jednostek funkcjonują instytucje i podmioty, których oferta skierowana jest w stronę seniorów. Na terenie miasta Jasła znajduje się Jasielski Uniwersytet Trzeciego Wieku, natomiast w gminie Tarnowiec funkcjonuje Stowarzyszenie „Wiecznie Młodzi” zrzeszające seniorów, do których w 2023 r. uczęszczało kolejno 20 osób (miasto Jasło) i 90 osób (gmina Tarnowiec). Należy mieć jednak na uwadze, że również w gminie Skołyszyn aktywnie działa Klub Seniora.

W przypadku grup artystycznych, według BDL GUS liczba członków kół/klubów/sekcji¹³ w latach 2019-2023 nieco się zwiększyła z 500 do 515. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w 2023 r. najwięcej uczestników odnotowano w gminie Kołaczyce 5,56 a najmniej w gminie Tarnowiec 2,21. W przypadku gmin Jasło i Dębowiec liczba dzieci i młodzieży szkolnej będącej członkami kół/klubów/sekcji w analizowanym okresie (2019-2023) była równa 0, co świadczyć może o niższym zaangażowaniu młodych mieszkańców tych gmin, albo niewystarczającej ofercie skierowanej w stronę tej grupy.

¹² Dane uwzględniają działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic, nie uwzględniają imprez organizowanych przez biblioteki.

¹³ Dane dotyczące sekcji artystycznej i dotyczą państwowych i samorządowych instytucji kultury oraz innych podmiotów organizujących i prowadzących działalność kulturalną, nie uwzględniają one klubów sportowych.

Tabela 11 Liczba członków kół / klubów / sekcji - dzieci i młodzież szkolna

Jednostka	Liczba członków kół / klubów / sekcji - dzieci i młodzież szkolna			
	2020	2021	2022	2023
Miasto Jasło	104	139	160	165
Gmina Dębowiec	-	-	-	-
Gmina Jasło	-	-	-	-
Gmina Kołaczyce	221	40	56	0
Gmina Skołyszyn	80	139	148	247
Gmina Tarnowiec	50	50	110	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gmin MOF Jasło działają liczne grupy artystyczne i koła, kluby oraz sekcje. Wśród nich wymienia się m.in.:

Grupy artystyczne

- Zespół Ludowy „KAŚKI”
- Zespół Pieśni i Tańca Jaślanie
- Zespół Mali Jaślanie
- Kapela Ludowa Jaślanie
- Orkiestra Dęta GOK Jasło
- Chór Chrystusa Króla
- Chór Zorza
- Zumba Kids
- Mażoretki
- Zespół Lisowianki
- Wokalny Zespół Młodzieżowy
- Zespół wokalny „Konsonans”
- Dziecięcy Teatrzyk „Maskotka”

Koła/kluby/sekcje

- Koła Gospodyń wiejskich
- Sekcje taneczne, teatralne, plastyczne, nauki języka, sportowe, muzyczne, filmowo-fotograficzne
- Kluby młodzieżowe
- Dyskusyjny klub książki
- Klub Poetów i Twórców Ludowych Ziemi Jasielskiej "Michalina"
- Dyskusyjny Klub Filmowy „Nostromo”

Poniżej zaprezentowano liczbę grup artystycznych oraz kół/klubów/sekcji w poszczególnych gminach MOF Jasło.

Tabela 12 Liczba grup artystycznych, kół, klubów i sekcji w gminach MOF Jasło

Gmina	Liczba grup artystycznych (m.in. teatralne, muzyczno-instrumentalne, wokalne i chóry, folklorystyczne, taneczne)	Liczba kół/klubów/sekcji (m.in. plastyczne/techniczne, taneczne, muzyczne, informatyczne, fotograficzne, filmowe, teatralne, seniora/UTW, KGW)
Miasto Jasło	17	16
Dębowiec	1	12
Jasło	9	18
Kołaczyce	5	15
Skołyszyn	6	15
Tarnowiec	4	25
Suma MOF Jasło	42	101

Źródło: dane udostępnione przez samorządy MOF Jasło.

Wśród zidentyfikowanych deficytów i potrzeb w zakresie uruchomienia nowych form działalności grup artystycznych gminy wskazują np. na stworzenie grupy teatralnej¹⁴ – w celu animacji teatralnej i kulturalnej mieszkańców, czy dyskusyjnego klubu filmowego¹⁵. Wśród problemów dotyczących grup artystycznych samorządy wskazują m.in. na braki środków finansowych, które umożliwiłyby zatrudnienie wykwalifikowanych instruktorów, którzy mogliby prowadzić zajęcia artystyczne, takie jak taniec, teatr, muzyka czy sztuki plastyczne. Dodatkowo grupy artystyczne często borykają się z problemem niedostatecznego wyposażenia. Brakuje instrumentów muzycznych, materiałów plastycznych, kostiumów, scenografii czy sprzętu technicznego niezbędnego do prowadzenia zajęć i organizacji występów. Ponadto, mimo funkcjonowania grup artystycznych w gminach MOF, poziom zaangażowania mieszkańców pozostaje na niskim poziomie. Potrzeba uruchomienia nowych form działalności grup artystycznych wynika z rosnącego zapotrzebowania na różnorodne formy ekspresji twórczej oraz chęci integracji lokalnej społeczności. Nowe grupy artystyczne, takie jak teatralne, muzyczne, plastyczne czy taneczne, dostosowane do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, umożliwią rozwój talentów, kreatywności i współpracy w różnych grupach wiekowych. Ponadto, mogą przyciągnąć nowych uczestników, w tym młodzież, seniorów oraz osoby o różnych zainteresowaniach, jednocześnie wzbogacając kulturalną ofertę instytucji kultury zlokalizowanych na terenie MOF Jasło.

Kluby tematyczne sprzyjają integracji różnych grup wiekowych i społecznych, tworząc przestrzeń do wymiany doświadczeń, budowania więzi oraz wspólnego działania. Kluby mogą oferować możliwości rozwijania umiejętności i pasji, takich jak nauka nowych języków, rękodzieło, czy umiejętności technologiczne, wspierając rozwój osobisty uczestników. Nowe koła i kluby mogą wprowadzać innowacyjne formy aktywności kulturalnej, wzbogacając ofertę instytucji kultury w MOF Jasło i przyciągając nowych uczestników, tym samym zwiększając poziom zaangażowania mieszkańców.

Nowe kluby mogą także odpowiadać na specyficzne potrzeby różnych grup demograficznych, takich jak dzieci, młodzież, seniorzy, oferując im odpowiednie formy wsparcia i rozwoju, dodatkowo stanowiąc mogą odpowiedź na rosnące zainteresowanie różnymi formami aktywności i kreatywności wśród mieszkańców. Obecnie istniejące kluby, koła i sekcje wymagają doposażenia przede wszystkim w nowoczesne sprzęty np.: sprzęt sportowy, instrumenty muzyczne, materiały plastyczne, komputery i urządzenia multimedialne. Deficyty w wyposażeniu ograniczają możliwości realizacji zajęć na odpowiednim poziomie oraz rozwijanie nowych form działalności. Podobnie, jak w przypadku grup

¹⁴ Obecnie w Jasielskim Domu Kultury działają trzy grupy teatralne: dla najmłodszych Teatrzyk Maskotka, nieco starszych – teatr młodzieżowy i dla dorosłych Teatr Antrakt.

¹⁵ Przy Kinie JDK „Syrena” działa Kinowy Klub Dyskusyjny „Nostromo” oraz Kulturalny Klub Dyskusyjny „Panoptikum”.

artystycznych, istnieje potrzeba zatrudnienia doświadczonych instruktorów i specjalistów, którzy mogliby prowadzić zajęcia w nowych klubach i kołach tematycznych. Brak odpowiednich środków finansowych uniemożliwia zatrudnienie wykwalifikowanej kadry, co negatywnie wpływa na jakość oferowanych zajęć oraz rozwój uczestników. Wśród problemów wskazuje się także na nieodpowiednie i niedostateczne warunki lokalowe. Lokale przeznaczone na działalność klubów i kół są często niewystarczające pod względem przestrzeni, infrastruktury i wyposażenia. Ograniczone możliwości lokalowe wpływają na komfort prowadzenia zajęć oraz ograniczają liczbę uczestników, którzy mogą wziąć udział w działaniach.

Zabytki

Na terenie gmin MOF Jasło znajduje się wiele zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego oraz historycznego, które stanowią element zarówno oferty kulturalnej, jak i wpływają na atrakcyjność turystyczną. Na terenie MOF Jasło zidentyfikowano 82 obiekty wpisane do rejestru zabytków posiadające numer rejestru oraz 1 118 zabytków w gminnej ewidencji zabytków, z czego najwięcej znajduje się na terenie gminy Tarnowiec. Na terenie MOF Jasło znajduje się szereg pomników architektury sakralnej, jak również liczne zachowane założenia dworskie.

Wśród najciekawszych zabytków można wymienić:

- Kolegiatę pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny
- Pałac Sroczyńskich,
- Sanktuarium św. Antoniego i Klasztor OO. Franciszkanów
- Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Cieklinie
- Dom Ubogich „Szpitalka”
- Dwór Pilińskich w Tarnowcu
- Cmentarz z I wojny światowej nr 11 w Woli Cieklińskiej
- Park w Skołyszynie
- Cmentarz wojenny nr 20 w Bierówce
- Kościół parafialny pw. św. Stanisława Bpa i Męczennika w Osobnicy
- Zespół folwarczny i park podworski w Trzcinicy
- Budynek drewniany z podcieniami w rynku w Kołaczycach

Tabela 13 Obiekty zabytkowe na terenie gmin MOF Jasło

Gmina	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków posiadających numer rejestru	Liczba zabytków w gminnej ewidencji zabytków	Zabytkowe parki i ogrody wpisane do rejestru zabytków nieruchomości
Miasto Jasło	13	260	2
Dębowiec	6	66	1
Jasło	22	302	4
Kołaczyce	8	18	3
Skołyszyn	15	165	1
Tarnowiec	18	307	1
Suma MOF Jasło	82	1118	12

Źródło: dane udostępnione przez samorzędy MOF Jasło.

Wśród obiektów zabytkowych, wymagających szczególnej uwagi w gminach MOF można wskazać m.in. Ruiny Zamku Goleisz w gminie Kołaczyce, Dwór Pilińskich w Tarnowcu czy Budynek przy ul. Sokoła 8 (wpisany do gminnej ewidencji zabytków Miasta Jasła).

W przypadku gminy Kołaczyce wśród potrzeb wskazuje się remont, rozbudowę oraz przywrócenie ruin Zamku Goleisz, ochronę i konserwację ruin, prace konserwatorskie i rekonstrukcyjne, które przyczynią się do przywrócenia zamkowi dawnej świetności.

Dwór Pilińskich w Tarnowcu jest obiektem, który wymaga adaptacji i remontu. Obecnie obiekt, mimo swojego historycznego i kulturowego znaczenia, nie jest w pełni wykorzystywany, co wynika głównie z jego nieodpowiedniego stanu technicznego oraz ograniczonych zasobów infrastrukturalnych. Obiekt nie posiada również odpowiedniego wyposażenia, które jest niezbędne do prowadzenia działalności statutowej Gminnego Ośrodka Kultury. Dodatkowym ograniczeniem jest brak środków finansowych gminy na przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych i adaptacyjnych. Braki w infrastrukturze technicznej oraz niewystarczające zasoby finansowe prowadzą do marnowania potencjału tego cennego zabytku, który mógłby stać się kluczowym centrum kulturowym regionu, jeśli tylko zostanie odpowiednio zaadaptowany i dostosowany do współczesnych standardów. Gmina Tarnowiec chce wykorzystać niewykorzystany dotychczas potencjał kulturowy i historyczny posiadanego zabytku i w nowym Centrum Kulturowym stworzyć siedzibę istniejącego GOK, będącego instytucją kultury.

Obecny stan budynku przy ul. Sokoła 8 wskazuje na konieczność podjęcia prac zabezpieczających substancję zabytku. Budynek „Sokoła” (Sokolni) powstał w latach 1901-1903 wg projektu Bolesława Mańkowskiego. W czasie okupacji niemieckiej budynek poddano remontowi likwidując wystrój architektoniczny. W 1944 r. został częściowo zniszczony i odbudowany po wojnie bez nawiązania do pierwotnego wystroju. Założono w nim wówczas kino „Syrena”. Budynek „Sokoła” jest przykładem obiektu, któremu po odbudowie oraz późniejszym remoncie nadano cechy architektury eklektycznej. Od początku powstania służył środowisku szkolnemu, młodzieży z okolicznych szkół męskich i żeńskich oraz młodym jaślanom w godzinach popołudniowych. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” działające

w budynku, pełniło w życiu Jasła istotną rolę, począwszy od jego powstania w 1887 r. w mieście aż do 1939 r. Dbało o wysoki poziom kultury fizycznej i duchowej jaślan, prowadziło szeroką działalność patriotyczną, wychowawczą, szkoleniową, prozdrowotną a w okresach przed I wojną również paramilitarną. Z powodzeniem funkcjonowały w jego ramach sekcje sportowe, prowadzono też zajęcia gimnastyczne, lekkoatletyczne, strzeleckie, szachowe i inne. Jasielski „Sokół” był również ośrodkiem życia kulturalnego. W budynku mieściły się m.in.: sala widowiskowa ze sceną, biblioteka, sale do ćwiczeń gimnastycznych, do zajęć teatralnych, muzycznych, do spotkań członków organizacji kulturalnych i oświatowych. Członkami kół muzycznego i teatralnego byli jasielscy gimnazjaliści. Członkowie Towarzystwa brali aktywny udział w życiu społecznym i kulturalnym. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” wniosło również swój wkład w propagowanie wartości patriotycznych na lokalnym gruncie. Przez cały okres II RP w budynku Sokoła; działał chór Echo, organizowano uroczystości rocznicowe. Oprócz tego odbywały się tam poranki i wieczorki patriotyczne, przedstawienia teatralne, odczyty i wykłady historyczne. Na tym polu Sokół, współpracował ze środowiskiem lokalnym, szkolnym, harcerskim, z jasielskimi szkołami i organizacjami. Na ścianie budynku, znajduje się mural, wykonany w 2019 r. przez lokalnych artystów, nawiązujący do historii przedwojennego Jasła, ukazujący członków Towarzystwa podczas pokazu gimnastycznego – piramidy drabinkowej na tle przedwojennego ratusza. Budynek zlokalizowany jest w sąsiedztwie licznych placówek oświatowych: Szkoły Podstawowej nr 2, Zespołu Szkół nr 4 w Jaśle, I Liceum Ogólnokształcącego w Jaśle czy Generatorskiej Szkoły. Sąsiaduje bezpośrednio z przebudowanym we współpracy z jasielską młodzieżą Placem Inwalidów Wojennych, miejscem codziennej aktywności młodych jaślan w przerwie od nauki. Plac został zaprojektowany z myślą o młodych mieszkańcach Jasła, łączy nowoczesne rozwiązania z poszanowaniem lokalnej historii.

Od wielu lat w budynku przy ul. Sokoła 8 funkcjonuje jedyne kino w mieście (obecnie Kino JDK „Syrena”¹⁶ prowadzone przez Jasielski Dom Kultury) oraz Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Jaśle (prowadzone przez Muzeum Regionalne w Jaśle), jednakże jego obecny stan wymaga podjęcia działań mających na celu remont i modernizację zabytku. Po modernizacji, Strefa Młodej Kultury, które powstanie w budynku, będzie zarządzana przez instytucję kultury w Jaśle

Na terenie gminy Jasło znajdują się również zespoły dworsko-parkowe, które wymagają rewitalizacji, odnowy i odpowiedniego zagospodarowania w celu zaadaptowania do pełnienia funkcji społeczno-kulturalnych, a także podniesienia wartości użytkowych (przy zachowaniu i wydobyciu ich wartości historycznych, budowlanych, rzemieślniczych i artystycznych). Ponadto, niektóre z nich wymagają

¹⁶ Repertuar Kina obejmuje nie tylko seanse filmowe od piątku do wtorku (w tym premiery i nowości), ale również działalność Kinowego Klubu Dyskusyjnego „Nostromo”, Kulturalnego Klubu Dyskusyjnego „Panoptikum”, cyklu „Pomiędzy kinem a psychologią”. Organizowane są także seanse dla grup szkolnych, przedszkolnych oraz seniorów i klubów działających na terenie powiatu jasielskiego.

odnowy bądź odtworzenia układu kompozycyjnego, (ze szczególnym zwróceniem uwagi na istniejące drzewostany) a także zrewitalizowania stawów i odtworzenia alejek oraz dróg parkowych.

Wśród nich można wskazać na:

- Zespół dworsko-parkowy w Szebniach z przełomu XIX i XX wieku w skład, którego wchodzi budynek dworu, oficyna dworska, stajnia dworska oraz park porośnięty nasadzeniami z drugiej połowy XX wieku,
- Zespół folwarczny i park podworski w Trzcinicy składający się z dwóch pawilonów, oranżerii z wieżą z 1907 r., oficyny i spichlerza z początku XIX wieku oraz parku krajobrazowego z przełomu XVIII i XIX wieku,
- Zespół dworsko-parkowy w Wolicy w skład, którego wchodzi murowany dwór, drewniany spichlerz, budynek gospodarczy i park krajobrazowy z XVIII i XIX stulecia.
- Park dworski w Zimnej Wodzie z początku XIX wieku.

Odpowiednie zaadaptowanie i zagospodarowanie zespołów dworsko-parkowych pozytywnie wpłynęłoby na proces rozwojowy (kapitału społecznego i usługowego), jak również przyczyniłoby się do zwiększenia konkurencyjności oraz ruchu turystycznego we wszystkich gminach MOF Jasło.

Przeprowadzona w samorządach analiza potrzeb i badanie ankietowe, pozwoliły na podsumowanie informacji dotyczących sytuacji dotyczącej instytucji kultury w MOF Jasło. Gminy MOF Jasło są atrakcyjne pod kątem zapewnienia oferty kulturalnej, zarówno na elementarnym, podstawowym poziomie, jak i na szczeblu ponadlokalnym, jednakże mimo to gminy mierzą się z problemami w tym zakresie. Każda z gmin posiada zasoby i potencjał, który umiejętnie wykorzystany np. w ramach instrumentu ZIT, pozwoli na zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej gmin, jak i całego MOF Jasło oraz przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom.

Gminy zostały poproszone o wskazane głównych przeszkód w prowadzeniu działalności kulturalnej i czynniki utrudniające rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej w gminie. Wszystkie samorządy wskazały, że powodem jest brak odpowiednich warunków lokalowych. Drugą z częściej wskazywanych odpowiedzi był brak możliwości rozbudowy obecnie funkcjonujących obiektów instytucji kultury (4 samorządy), a kolejno ograniczone inwestycje i remonty, brak stałej lokalizacji, niedobór powierzchni, bariery architektoniczne wskazywane przez 3 samorządy. Wśród dodatkowych powodów gminy wskazały nierównomierny dostęp do instytucji kultury na terenie gminy. Jeden z samorządów wskazał również na brak możliwości zakupu muzealiów oraz doposażenia, jak również utrudnienia w zatrudnieniu i zatrzymaniu wykwalifikowanej kadry. Jako najczęstszy problem wynikający z przeszkód w prowadzeniu działalności kulturalnej samorządy wskazywały dostosowanie oferty do

możliwości finansowych i lokalowych, a nie do realnych potrzeb oraz brak równego dostępu do oferty i obiektów instytucji kultury na terenie ich gminy.

Samorządy zostały również zapytane o przyczynę, która ma wpływ na patrząc ogólnie, niedostosowanie instytucji kultury do osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i rodzin z małymi dziećmi. Wszystkie samorządy wskazały, że głównym powodem sytuacji jest brak środków finansowych.

Gminy wskazały również, że instytucje kultury funkcjonujące w gminie (nie licząc sporadycznych form współpracy) nie podejmują współpracy z instytucjami działającymi na terenie innych gmin, nie organizują wspólnie wydarzeń, ani nie promują wzajemnie swojej oferty. Element ten wymaga podjęcia działań i zwiększenia współpracy pomiędzy instytucjami na terenie całego MOF Jasło, w celu zintegrowania oferty i uczynienia jej bardziej atrakcyjną dla mieszkańców.

Z uwagi na zidentyfikowane w gminach MOF Jasło problemy, w tym brak dostępu do szerokiej oferty i wysokiej jakości oferty kultury, a także bliskości większych ośrodków takich jak Rzeszów czy Kraków, wyzwaniem dla gmin MOF Jasło jest rozwijanie oferty instytucji kultury w celu jej wzbogacenia i dostosowania do różnych grup mieszkańców. Ograniczenie dostępności oferty, jak również dostępności obiektów z uwagi na bariery architektoniczne prowadzi do braku integracji społecznej, ale również zmniejsza atrakcyjność obszaru dla obecnych mieszkańców, jak i przyszłych mieszkańców MOF Jasło.

Inwestycje w rozwój instytucji kultury, zintegrowanie ze sobą instytucji kultury działających na terenie gmin MOF Jasło oraz organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, wpłynie na podniesienie poziomu atrakcyjności oferty. Promocja lokalnych zasobów oraz artystów i twórców związanych z gminami MOF Jasło może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności obszaru, poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzrostu ich zaangażowania w życie społeczne. Stworzenie silnej i konkurencyjnej oferty kulturalnej jest zatem kluczowym wyzwaniem, ale również daje możliwość na odwrócenie negatywnych trendów demograficznych i społecznych, a tym samym wzmocnienie funkcji miasta Jasła, będącego miastem tracącym funkcje społeczno-gospodarcze, wspierając przy tym rozwój całego miejskiego obszaru funkcjonalnego.

Poniżej wskazano kluczowe rekomendacje dotyczące sfery kultury w gminach MOF Jasło, które to powinny mieć bezpośrednie przełożenie na strategię ZIT oraz realizację projektów zintegrowanych.

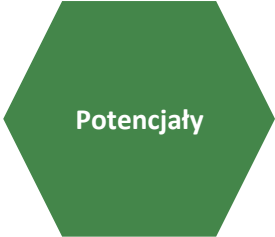
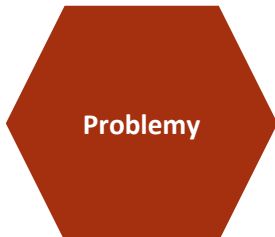
1. Z punktu widzenia rozwoju instytucji kultury, kluczowym wyzwaniem jest rozbudowanie bazy lokalowej, w szczególności w miejscach gdzie widoczne są deficyty w tym zakresie, co wpływa na nierównomierny dostęp do oferty. Kwestia ta dotyczy zarówno budowy nowych obiektów w miejscach (gmina Jasło, Skołyszyn i Dębowiec, miasto Jasło), w których widoczne

są szczególne deficyty, jak i rozbudowy oraz modernizacji istniejących obiektów (miasto Jasło, gmina Kołaczyce i Tarnowiec). Jak podkreślali ankietowani mieszkańcy, rozbudowa i modernizacja instytucji kultury wpłynie na wzrost zainteresowania ofertą.

2. Mieszkańcy biorący udział w badaniu jako elementy, które wpłynęłyby na zwiększenie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych wskazują na poprawę oferty kulturalnej i nowe formy wydarzeń, co często jest niemożliwe do realizacji w istniejących lokalizacjach i obiektach. Dlatego też widoczne są potrzeby związane z budową nowych obiektów, remontem lub modernizacją oraz zaadaptowaniem istniejących obiektów na pełnienie funkcji instytucji kultury. Szczególne potrzeby związane z budową nowych obiektów widoczne są w gminie Jasło, Skołyszyn i Dębowiec. W gminach tych z uwagi na ograniczone warunki lokalowe oraz brak możliwości zaadaptowania innych obiektów w MOF Jasło na pełnienie funkcji kulturalnych, uzasadniona jest budowa nowych budynków przeznaczonych na działalność instytucji kultury, celem zwiększenia dostępności do oferty kulturalnej w ramach całego MOF Jasło. W przypadku pozostałych gmin (miasto Jasło, gmina Kołaczyce i Tarnowiec) również widoczne są potrzeby związane z rozwojem infrastruktury kulturalnej, jednakże gminy posiadają obiekty, które po odpowiednim dostosowaniu i zagospodarowaniu czy rozbudowie będą mogły pełnić funkcje instytucji kultury np. Dwór Pilińskich w Tarnowcu czy budynek przy ul. Sokoła 8 w Jaśle.
3. Budowa nowych obiektów oraz rozbudowa istniejących powinna uwzględniać kwestie związane z dostępnością architektoniczną. Likwidacja barier architektonicznych oraz budowa nowych obiektów zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego pozwoli na zwiększenie uczestnictwa w życiu kulturalnym osobom ze szczególnymi potrzebami. Jednocześnie pozwoli to na ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego i marginalizacji wśród osób z niepełnosprawnościami i seniorów.
4. Jednym ze zdiagnozowanych deficytów jest brak miejsca integracji dla młodzieży, dlatego też rekomenduje się powstanie i stworzenie przestrzeni integracji, animacji oraz edukacji kulturalnej dla młodych mieszkańców w mieście Jaśle, będącego centrum życia młodzieży w wieku ponadpodstawowym. Powstanie takiego rodzaju miejsca wpłynie na budowę przywiązania do miejsca, zwiększenie poziomu poczucia tożsamości lokalnej, a tym samym zwiększenie poziomu atrakcyjności MOF Jasło jako miejsca przyjaznego młodzieży.
5. Kolejnym wyzwaniem z punktu widzenia przeprowadzonych badań i analizy jest zintegrowanie oferty wewnątrz MOF Jasło m.in. poprzez stworzenie wspólnego kalendarza imprez. Stanowi to podstawowy krok w celu osiągnięcia efektu synergii oraz zapewnienia komplementarności oferty w poszczególnych gminach MOF Jasło. Oferta instytucji w MOF Jasło powinna być

zróżnicowana, a organizowane zajęcia i wydarzenia nie powinny się pokrywać, a terminy ich organizacji nakładać na siebie. Stworzenie cyklicznego kalendarza imprez pozwoli na zwiększenie poziomu uczestnictwa w kulturze w gminach MOF Jasło, co jest istotne z uwagi na fakt, że obecnie przeważająca część mieszkańców korzysta z oferty raz lub kilka razy w roku. Aby poprawić atrakcyjność oferty dla mieszkańców i zwiększyć rozpoznawalność obszaru MOF Jasło, warto dążyć do zintegrowania funkcjonowania instytucji kultury na terenie wszystkich gmin MOF, wraz ze wzmocnieniem poziomu współpracy między placówkami. Ważna jest wymiana doświadczeń oraz informacji, jak również wspólna organizacja wydarzeń, która stanowiłaby rozwiązanie na identyfikowane ograniczenia finansowe w poszczególnych gminach.

6. Ostatnim istotnym elementem jest szeroka promocja, mająca na celu zachęcenie mieszkańców do korzystania z oferty kulturalnej. Gminy powinny promować i upowszechniać informacje na temat oferty nie tylko swojej gminy, ale również pozostałych gmin MOF Jasło, aby zwiększyć poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz poziom integracji mieszkańców. Rekomenduje się stworzenie podstrony internetowej w każdej gminie, z kalendarzem imprez i działań kulturalnych, które będą odbywać się w poszczególnych gminach. Dodatkowym rozwiązaniem mogą być tablice interaktywne (totemy), które wyświetlać będą kalendarz imprez odbywających się na terenie całego MOF.
7. Kluczowym wyzwaniem jest uświadomienie mieszkańców o istniejącej dostępnej ofercie kulturalnej, a następnie zachęcenie ich do korzystania z obecnej oferty oraz zaangażowanie i zainteresowanie tematyką oferowaną w instytucjach, ponieważ często oczekiwania mieszkańców wykraczają poza możliwości instytucji. W związku z tym kluczowe jest skupienie się na promowaniu istniejącej oferty i uczynienia jej atrakcyjną dla mieszkańców. Warto w tym celu wykorzystać zróżnicowane kanały informacyjne, aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców oraz promować ofertę zarówno analogowo poprzez np. plakaty, jak również cyfrowo na portalach i stronach internetowych.

Dziedzictwo kulturowe i folklor, w tym obiekty sakralne i liczne zabytki	
Lokalna kultura, w tym zespoły ludowe i folklorystyczne oraz znani lokalni artyści np. Nikifor Krynicki	
Potencjał do rozwoju instytucji kultury i promowania oferty kulturalnej	
Bogaty kalendarz cyklicznie organizowanych wydarzeń w gminach MOF Jasło	
Zróżnicowana oferta zajęć i warsztatów oferowana przez instytucje kultury	
Działalność Generatora Nauki GEN, uzupełniającego ofertę instytucji kultury	
Nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej na terenie gmin MOF Jasło	
Niewykorzystany potencjał produktów lokalnych	
Niewystarczająca integracja i aktywność społeczna mieszkańców	
Zmniejszenie zainteresowania ofertą kulturalno-rozrywkową wśród mieszkańców	
Niezadowalająca jakość oferty kulturalnej	
Bariery architektoniczne i niedostosowanie infrastruktury kulturalnej do osób ze szczególnymi potrzebami	
Ograniczenia powierzchniowe uniemożliwiające rozwój oferty kulturalnej	
Brak środków finansowych na modernizację, rozbudowę, doposażenie i budowę nowych obiektów	
Niski poziom współpracy pomiędzy instytucjami kultury działającymi w gminach MOF Jasło	

Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych w obszarze kultury

Wyzwania
rozwojowe

Wzmocnienie lokalnych więzów i tożsamości regionalnej

Zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców dzięki udziałowi w wydarzeniach kulturalnych

Dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców MOF Jasło

Budowa nowych instytucji kultury w celu zwiększenia dostępności i poszerzenia oferty

Stworzenie wspólnego kalendarza imprez dla gmin MOF Jasło

Wzajemna promocja organizowanych wydarzeń w ramach MOF Jasło

Likwidacja barier architektonicznych w obiektach i dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami

Integracja instytucji kultury działających na terenie MOF Jasło

Stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży

2.4.3 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych

Jako przestrzenie integracji oraz miejsca umożliwiające rekreację i wypoczynek mieszkańców w MOF Jasło, można wskazać m.in.:

- Centrum Kulturalno-Sportowe w Dębowcu
- Obszar w centrum miejscowości Folusz
- Park w Tarnowcu znajdujący się przy zabytkowym Dworze Pilińskich
- Stadion Piłkarsko-Lekkoatletyczny w Czeluśnicy im. Jana Czubika
- Park Miejski, Przystanek Kwiatowa, Park Szpitalny i Ogród Jordana w Jaśle
- Błonia Kołaczyce
- Park Podworski w Skołyszynie
- stawy Świącany
- lądowisko IKAR Jasło¹⁷
- Place zabaw w gminach MOF Jasło

Samorządy MOF Jasło zostały poproszone o charakterystykę istniejących terenów zielonych i przestrzeni publicznych oraz wskazanie potrzeb w zakresie ich rozbudowy, doposażenia czy poprawy funkcjonalności. Poniżej przedstawiono główne potrzeby oraz problemy, które zidentyfikowano w poszczególnych gminach MOF Jasło w związku z przestrzeniami publicznymi.

Gmina Dębowiec

W gminie Dębowiec, główna potrzeba odnowy terenów ogólnodostępnych widoczna jest w miejscowości Folusz. Obszar ten wymaga rozbudowy infrastruktury rekreacyjnej, która będzie miała wpływ na wszystkie gminy MOF-u i umożliwi korzystanie z tej przestrzeni przede wszystkim mieszkańcom gminy Dębowiec, jak i pozostałych gmin MOF Jasło. Obszar ten wymaga zagospodarowania przy jednoczesnym poszanowaniu walorów przyrodniczych. Planuje się wykonanie wiaty zadaszenie stołów piknikowych, pergole przy scenie amfiteatru oraz siedziska widowni amfiteatru. Dodatkowo przestrzeń ta wymaga doposażenia w obiekty małej architektury - kosze na śmieci, leżaki drewniane, leżaki linowe, ławki, stojaki rowerowe, krąg ogniskowy, ogrodzenie panelowe i lampy parkowe. Przestrzeń tam wymaga również nasadzeń zieleni oraz oświetlenia terenu, w celu zwiększenia jej atrakcyjności i poprawy bezpieczeństwa. Powstała infrastruktura w ramach projektu będzie wykorzystywana przez mieszkańców gmin MOF-u, wpłynie na wzrost atrakcyjności przestrzeni w gminie Dębowiec oraz stworzy warunki do wzrostu integracji mieszkańców i wypoczynku.

¹⁷ Lądowisko pełni funkcje komunikacyjne oraz rekreacyjne (pikniki lotnicze, miejsce do uprawiania modelarstwa RC, latania rekreacyjnego na motolotniach, paralotniach itp.). Może też być wykorzystywany do operacji lotniczych w zakresie bezpieczeństwa i Lotniczego Pogotowia Ratunkowego.

Gmina Jasło

Gmina Jasło obecnie nie posiada przestrzeni, która mogłaby stanowić miejsce integracji mieszkańców. Wszelkie wydarzenia kulturalne, większe imprezy plenerowe odbywają się na terenach znajdujących się przy domach ludowych. Są to jednak niezagospodarowane place, które w żaden sposób nie mogłyby funkcjonować jako miejsca do rekreacji czy wypoczynku – nie ma na stałe zamontowanych ławek, stolików czy altan. Brak również infrastruktury, która wspierałaby aktywność fizyczną, jak np. siłownie na świeżym powietrzu. Miejscami integracji, wypoczynku i relaksu mogą być wyłącznie place zabaw, które w Gminie Jasło zlokalizowane są w miejscowościach: Bierówka, Brzyście, Chrzastówka, Gorajowice, Jareniówka, Kowalowy, Łaski, Niegłowice, Szebnie, Trzcínica, Zimna Woda, Żółków. W gminie Jasło najbardziej odczuwalny jest brak ośrodka, który stanowiłby miejsce spotkań mieszkańców, budując tym samym poczucie wspólnoty i zachęcając odwiedzających do aktywnego uczestnictwa w życiu gminy. Stworzenie takiego miejsca wraz z przestrzenią użytkową z pewnością wzbogaciłoby ofertę kulturalną i zmobilizowałoby mieszkańców do udziału w wydarzeniach kulturalnych, szkoleniach czy warsztatach. Aktualnie w gminie istnieje konieczność doposażenia istniejących placów zabaw i budowy nowych w miejscowościach nieposiadających takiego rodzaju miejsc. Niektóre urządzenia na placach zabaw są w stanie technicznym wymagającym dokonania napraw i usunięcia usterek w celu zapewnienia bezpieczeństwa dla dzieci korzystających z urządzeń zabawowych.

Miasto Jasło

Miasto Jasło oferuje liczne miejsca do uprawiania sportu i rekreacji, w tym place zabaw, tereny rekreacyjne i inne obiekty sportowe – boiska wielofunkcyjne czy siłownie, które umożliwiają podejmowanie aktywności fizycznej w wielu formach.

Kolejną przestrzenią rekreacyjną wymagającą poprawy jest teren skweru nadrzecznego (były park linowy). Drzewostan na którym umieszczono wiele elementów toru linowego uległ starzeniu, wiele drzew utraciło swoją statykę co wiązało się z koniecznością likwidacji instalacji. W miejscu tym pozostały urządzone ciągi pieszko-spacerowego, a także tor bmx. Wyzwaniem w tej przestrzeni jest rozwój terenów rekreacyjnych poprzez utworzenie nowej przestrzeni publicznej podzielonej na różne strefy m.in. rodzinną umożliwiającą wspólne spędzanie wolnego czasu, ozdobną poprzez wprowadzenie grupowych nasadzeń drzew i krzewów, sensoryczną poprzez zasianie kolorowych łąk kwietnych wprowadzenie pasm nasadzeń z traw ozdobnych, a także rekreacyjną umożliwiającą uprawianie różnych aktywności. W przypadku miasta Jasła i kształtowania funkcjonalnych i atrakcyjnych ogólnodostępnych przestrzeni kluczowe jest również zwrócenie miasta w stronę rzek, rozwijanie niewykorzystanego potencjału przyrodniczego miasta, jako położonego u zbiegu Jasiołki, Wisłoki i Ropy. Kolejną przestrzenią jest Ogórek jordanowski. Wymaga on zabezpieczenia i zadbania

o jakość zieleni miejskiej, z uwagi na przeładowanie funkcją i cykliczne dewastacje. Obszar ten jest zieloną enklawą w przestrzeni miejskiej, pełni funkcję rekreacyjną, wypoczynkową i estetyczną – wpływając na atrakcyjność miasta oraz zwiększając jakość życia mieszkańców.

W mieście zlokalizowany jest wielofunkcyjny teren rekreacyjny Przystanek Kwiatowa. Potencjał tego miejsca pomimo sporego zasobu funkcji jest niewykorzystany. Teren ten potrzebuje aktywizacji społecznej. Problemów należy upatrywać w stosunkowym oddaleniu od centrum, a także braku drzewostanu zacierającego przy mocnym nasłonecznieniu, który doskwiera seniorom i małym dzieciom podczas letnich aktywności. Na Przystanku Kwiatowa brakuje również małej architektury typu leżaki, hamaki do swobodnego wypoczynku, kąpieli słonecznych, a także atrakcyjnego elementu zabawowego na placu dla dzieci.

W mieście zlokalizowane jest rejestrowane lądowisko „IKAR Jasło”, które wymaga poprawienia infrastruktury zarówno technicznej lotniczej jak i uzupełniającej (dojazd, parking, utwardzenie terenu, doprowadzenia energii i elektrycznej i oświetlenia). Problemem jest także struktura własnościowa działek w bezpośrednim otoczeniu lądowiska, która utrudnia rozwój kompleksu. Wprowadzenie zmian pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału tego terenu, zarówno dla miasta, jak i pozostałych miejscowości MOF, jako terenu rekreacyjnego, miejsca do ćwiczeń/trenowania zarówno dla lokalnych i regionalnych ośrodków szkolenia pilotów lotnictwa ultralekkiego czy transportu całego kraju i zagranicy indywidualnego turysty przedsiębiorcy korzystający z walorów turystycznych i biznesowych MOF-u.

W przestrzeniach publicznych, na terenach rekreacyjnych i w bliskości terenów zieleni miejskiej w Jasle brakuje małej architektury, w tym ławek i wyposażenia ścieżek rowerowych (m.in. w stojaki i miejsca napraw dla rowerów), jak również miejsc do relaksu w cieniu. Ponadto w przestrzeniach identyfikuje się deficyty w zakresie zieleni izolacyjnej i kontynuacji zieleni przyulicznej oraz zazielenienia m.in. rynku. Przestrzenie są mało urozmaicone i brakuje w nich elementów nowoczesnych.

Gmina Kołaczyce

Widocznym deficytem na tym terenie jest brak miejsc rekreacyjnych i terenów wypoczynkowych, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców gminy Kołaczyce oraz uniemożliwia podejmowanie aktywności oraz integrację. W gminie Kołaczyce największą potrzebą jest odnowienie starych placów zabaw wraz z wymianą wyposażenia na istniejących już terenach placów zabaw, aby zapewnić atrakcyjne i bezpieczne miejsca do spędzania czasu wolnego dla dzieci. Stan terenów zielonych jest przeciętny, jednakże widoczne są wyzwania związane z odbudową, zmianą i poprawą funkcjonalności obecnych terenów, dosadzeniem drzew, krzewów i kwiatów oraz pielęgnacją istniejącej zieleni, aby stanowiły miejsca atrakcyjne i przyciągały mieszkańców.

Gmina Skołyszyn

Na terenie Gminy Skołyszyn przestrzenie publiczne są słabo wykształcone lub zaniedbane, bez ciągłości i powiązań. Brakuje większej ilości terenów zielonych, elementów małej infrastruktury czy ścieżek pieszo - rowerowych. Obecnie najbardziej rozpoznawalnym miejscem jest odnowiony Park Podworski. W części parku zostały usytuowane dwa place zabaw oraz rozmieszczone elementy małej infrastruktury, strefa ciszy oraz teren wokół stawu z przeznaczeniem na trasę pieszo-rowerową. Pozostała część obszaru wymaga uporządkowania oraz odnowy. Park Podworski ma znacznie dla lokalnej społeczności, ponieważ stanowi miejsce integracji. Dodatkowo ma potencjał aby stać się atrakcją przyciągającą nie tylko mieszkańców gminy Skołyszyn, ale również pozostałych gmin MOF Jasło, jak i turystów. Aby integrować społeczność ważne jest, aby w strategicznych miejscach w gminie stworzyć takie miejsca, w których byłaby możliwość zagospodarowania wolnego czasu, tym samym nastąpiłoby niwelowanie zjawisk związanych z problemami społecznymi na obszarze, aktywizacja społeczno- gospodarcza oraz podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.

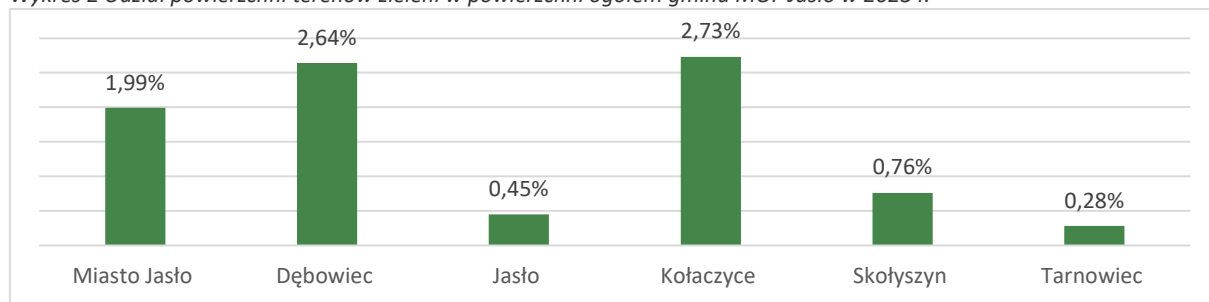
Gmina Tarnowiec

Obecne przestrzenie publiczne choć pełnią ważną rolę w życiu społeczności, wymagają modernizacji i unowocześnienia, aby lepiej odpowiadać na aktualne potrzeby lokalnej społeczności. Problemem jest dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, komunikacja między miejscowościami czy przestarzała infrastruktura. Na terenie gminy znajduje się wiele terenów zielonych, które mogłyby pełnić funkcję integracji mieszkańców gminy, jednak nie pełnią jej z powodu niedostatecznego zagospodarowania - infrastruktury rekreacyjnej, takiej jak np. ścieżki spacerowe i rowerowe, ławki czy miejsca piknikowe. Dużym problemem jest również brak infrastruktury dla rowerzystów, np. miejsc naprawy rowerów, która zachęciłaby ich do odwiedzania gminy. Stan przestrzeni publicznych w gminie Tarnowiec wymaga poprawy i modernizacji, aby lepiej służyły mieszkańcom. Obecnie wiele z tych miejsc jest niedostatecznie wyposażonych i nie spełnia oczekiwań społeczności lokalnej. Brakuje również wystarczającej liczby terenów wypoczynku wyposażonych w elementy małej architektury, takich jak ławki, altany czy infrastruktury służącej rowerzystom, która zachęcałaby do spędzania czasu na świeżym powietrzu. Niektóre przestrzenie publiczne są zaniedbane, co wpływa na ich estetykę i funkcjonalność, a także może budzić obawy o bezpieczeństwo. Tereny zielone w gminie Tarnowiec – jako bramy Beskidu Niskiego - stanowią ważny element rozpoznawalności gminy. Widoczne są jednak wyzwania i potrzeby związane z ich utrzymaniem i rozwojem. Aktualny stan wskazuje na konieczność podjęcia działań mających na celu poprawę ich jakości oraz funkcjonalności. Brakuje odpowiedniego wyposażenia, takiego jak ławki, oświetlenie czy utwardzone ścieżki spacerowe i rowerowe. To ogranicza dostępność terenów zieleni dla różnych grup mieszkańców, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami. Konieczna jest także poprawa dostępności istniejących

terenów zieleni. Oznacza to nie tylko fizyczne dostosowanie infrastruktury, ale również lepsze oznakowanie oraz zapewnienie bezpieczeństwa poprzez odpowiednie oświetlenie i monitoring. To zachęci mieszkańców do częstszego korzystania z tych przestrzeni, zarówno w ciągu dnia, jak i wieczorami. W kontekście ochrony środowiska istotne jest wprowadzenie rozwiązań sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, takich jak nasadzenia drzew zwiększających zacienienie, czy tworzenie łąk kwietnych wspierających populację owadów zapylających. Tego rodzaju działania przyczynią się do poprawy mikroklimatu oraz jakości powietrza w gminie, a tym samym poprawę jakości życia mieszkańców.

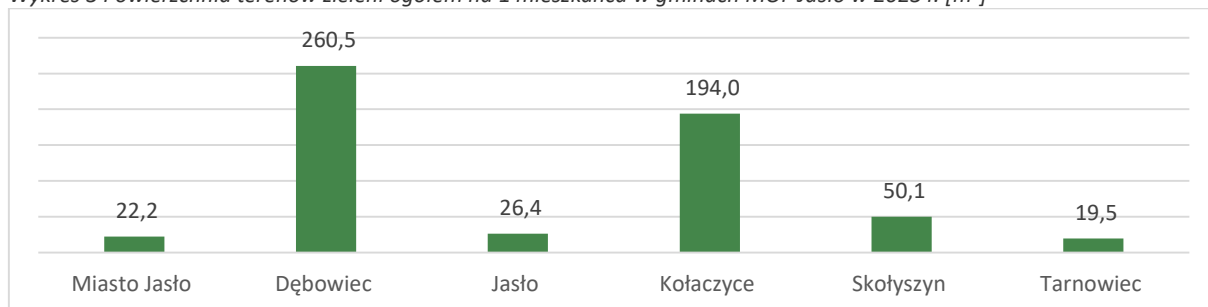
Udział powierzchni terenów zieleni w gminach MOF Jasło jest niski i waha się od 0,28% w gminie Tarnowiec, do 2,73% w gminie Kołaczyce. Zgodnie z definicją GUS, przez tereny zieleni rozumie się tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym. Zatem zgodnie z definicją są to przede wszystkim takie tereny, które umożliwiają rekreację i wypoczynek mieszkańców, a ich deficyt wpływa nie tylko na wizerunek obszaru, ale również obniżenie jakości życia w gminach.

Wykres 2 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem gmina MOF Jasło w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Powierzchnia terenów zieleni w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest najwyższa w gminie Dębowiec – 260,5 m², co wskazuje na to, że dostępność do tych terenów w tej gminie jest najwyższa na tle pozostałych jednostek. Najniższą dostępność zauważa się natomiast w gminie Tarnowiec, zaledwie 19,5 m² na 1 mieszkańca, co może świadczyć o deficycie tego rodzaju terenów. Potwierdzenie stanowią dane zaprezentowane w poniższej tabeli, przedstawiające powierzchnię wybranych terenów zieleni w poszczególnych gminach, w latach 2019 i 2023.

Wykres 3 Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca w gminach MOF Jasło w 2023 r. [m²]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak można zauważyć miasto Jasło, jest jedyną jednostką, w której odnotowano każdy z rodzajów terenów zieleni, z czego największą powierzchnię w 2023 r. zajmowały tereny zieleni osiedlowej. W pozostałych gminach największą powierzchnię zajmują lasy gminne. Analizując dane dla całego MOF Jasło można zauważyć, że w strukturze terenów zielonych największą powierzchnię zajmują lasy gminne – 464,61 ha w 2023 r. Następnie wskazuje się cmentarze i tereny zieleni osiedlowej. W latach 2019-2023 w MOF Jasło nastąpił wzrost powierzchni zieleńców oraz lasów gminnych. Niewielki spadek odnotowano natomiast w przypadku terenów zieleni osiedlowej oraz cmentarzy. W przypadku parków spacerowo-wypoczynkowych powierzchnia nie uległa zmianie i wynosiła 27,80 ha, zlokalizowane są one w mieście Jasło oraz w gminach Kołaczyce i Skotyszyn. Przedstawione informacje świadczą zatem o nierównomiernym dostępie do terenów zieleni oraz terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych.

Tabela 14 Powierzchnia terenów zieleni w gminach MOF Jasło w 2019 i 2023 r. [ha]

Gmina	parki spacerowo – wypoczynkowe		zieleńce		zieleń uliczna		tereny zieleni osiedlowej		cmentarze		lasy gminne	
	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023	2019	2023
Miasto Jasło	11,80	11,80	4,30	4,66	2,90	2,90	29,95	29,43	18,80	18,80	5,20	5,20
Dębowiec	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,50	4,50	210,91	223,99
Jasło	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,30	2,25	6,42	6,14	32,94	33,60
Kołaczyce	6,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,54	6,54	154,07	154,07
Skotyszyn	10,00	10,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30	13,70	13,70	36,00	36,00
Tarnowiec	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,19	5,60	5,60	11,75	11,75
Suma MOF Jasło	27,80	27,80	4,30	4,66	2,90	2,90	32,74	32,17	55,56	55,28	450,87	464,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dostęp do terenów zielonych jest istotny nie tylko z punktu widzenia jakości życia mieszkańców, ale również z uwagi na postępujący kryzys klimatyczny. Udział powierzchni terenów nieprzepuszczalnych, czyli terenów zagęszczonych, zabudowanych i takich, w które z uwagi na wykorzystany materiał do pokrycia, nie może infiltrować woda, wynosi dla MOF Jasło 10%. W poszczególnych gminach widoczne są różnice, z czego największy udział powierzchni nieprzepuszczalnych występuje w mieście Jasło, ze względu na stopień zurbanizowania tego ośrodka. Wskaźnik ten wynosił tam 30,8% i był zdecydowanie wyższy w porównaniu do pozostałych jednostek. Warunkuje to również wartość

wskaźnika udziału terenów zielonych, które umożliwiają wsiąkanie wody, na poziomie 69,2%. W pozostałych gminach udział ten waha się od 90,2% do 94,4%.

Tabela 15 Powierzchnia terenów zielonych i terenów nieprzepuszczalnych w gminach MOF Jasło

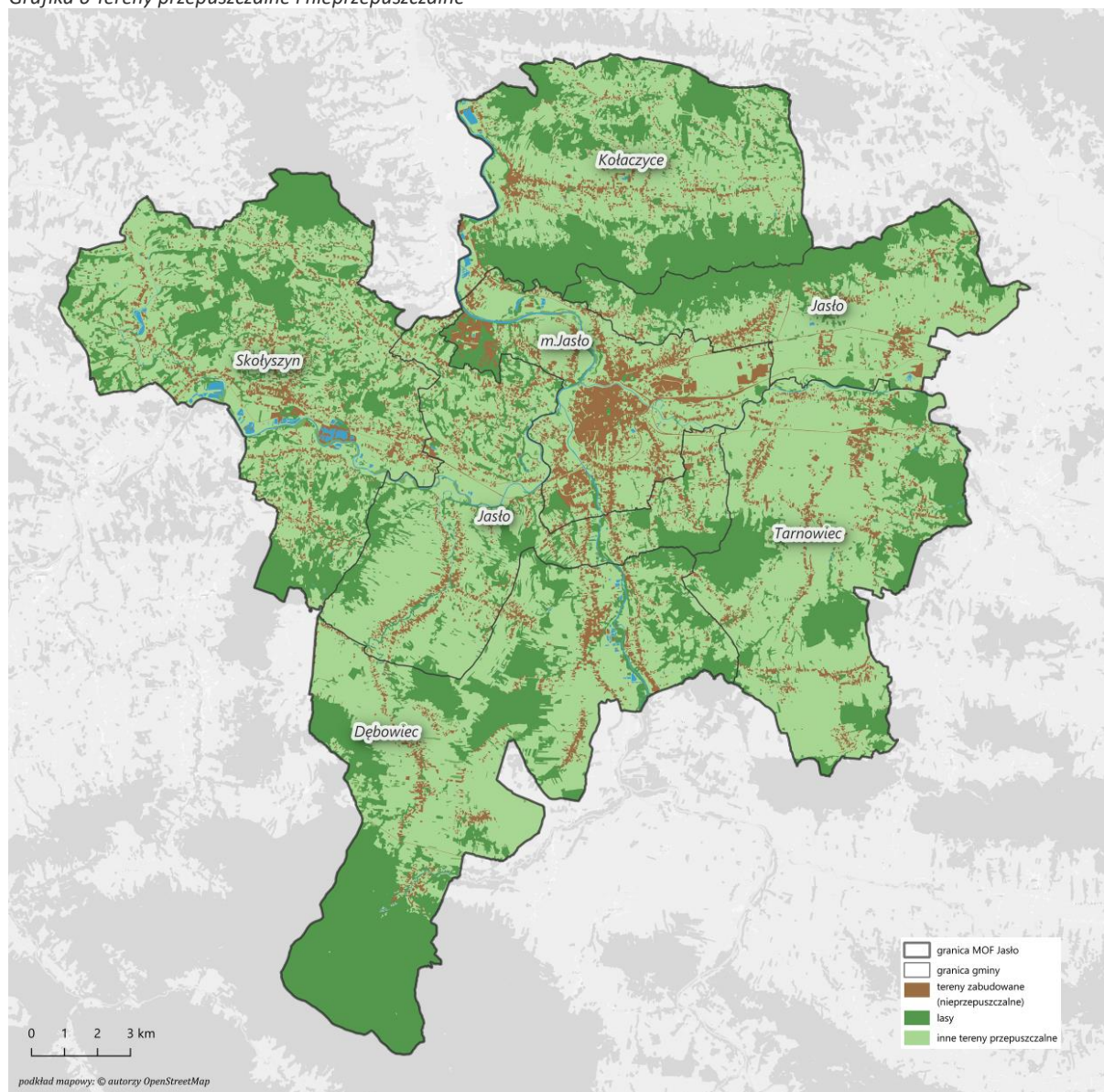
Gmina	Tereny zielone ¹⁸		Tereny nieprzepuszczalne	
	powierzchnia [m ²]	udział %	powierzchnia [m ²]	udział %
Miasto Jasło	25 257 014	69,2%	11 266 629	30,8%
Dębowiec	81 616 367	94,4%	4 853 551	5,6%
Jasło	84 219 973	90,5%	8 845 259	9,5%
Kołaczyce	57 151 865	93,5%	3 948 517	6,5%
Skotyszyn	70 762 123	90,2%	7 726 030	9,8%
Tarnowiec	57 506 063	92,0%	4 994 170	8,0%
MOF Jasło	376 513 405	90,0%	41 634 156	10,0%

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja projektów zintegrowanych w zakresie odnowy przestrzeni publicznych powinna dążyć do zachowania i zwiększania powierzchni terenów przepuszczalnych. Wpłynie to na podniesienie estetyki obszaru, pozwoli na stworzenie dogodnych warunków do wypoczynku, rekreacji i spotkań mieszkańców, co przełoży się na komfort i jakość życia mieszkańców MOF Jasło, jak również stanowić będzie element z zakresu adaptacji do zmian klimatu.

¹⁸ Tereny zielone obejmują lasy, wody, roślinność krzewiastą, trawiastą, pola uprawne.

Grafika 6 Tereny przepuszczalne i nieprzepuszczalne

Źródło: opracowanie własne.

Bezpieczeństwo publiczne

System monitoringu jest ważnym środkiem prewencji i ochrony, który umożliwia podgląd miejsc i obiektów na odległość. Monitoring daje możliwość podjęcia natychmiastowych działań i tym samym minimalizacji strat. Ponadto spełnia funkcje operacyjną i dowodową, zwalcza oraz zapobiega przestępczości w miejscach publicznych. Kształtuje bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej jak również bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Świadomość wśród mieszkańców, że teren ich gminy jest objęty monitoringiem daje większe poczucie bezpieczeństwa. Środki techniczne i funkcjonujący monitoring jest bardzo ważnym elementem wspomagającym zapewnienia bezpieczeństwa osobom przebywającym na terenie MOF Jasto ograniczając w dużej mierze przejawy wandalizmu, agresję i przemoc. Poniżej przedstawiono sytuację na terenie gmin MOF Jasto w zakresie monitoringu wizyjnego.

W gminie Dębowiec funkcjonuje monitoring wizyjny budynków użyteczności publicznej m.in. na budynku Urzędu Gminy Dębowiec, Domie Ludowym w Cieklinie i Woli Dębowieckiej, Klubie Seniora, Centrum Kulturalno-Sportowym czy na rynku w Dębowcu. Kamery istnieją w gminie już od 2019 roku. Kamery odnotowały ogółem 8 zdarzeń w latach 2019 – 2023. Samorząd zauważa potrzebę rozszerzenia i rozbudowy monitoringu, aby znajdował się on na terenie wszystkich miejscowości oraz zcentralizowanie w jednym miejscu zapisywanych danych. Wpłynęłoby to pozytywnie na poziom odczuwanego bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz umożliwiłoby to szybsze reagowanie na zaistniałe incydenty i zdarzenia.

Na terenie gminy Tarnowiec, od 2015 r. funkcjonuje monitoring wizyjny, który dysponuje na ten moment około 50 kamerami, które średnio co rok odnotowują 10 zdarzeń. Funkcjonujący monitoring po kilku latach funkcjonowania wymaga modernizacji i rozbudowy. System, który przez lata spełniał swoje zadanie, zaczyna odbiegać od współczesnych standardów technologicznych, co wpływa na jego efektywność. Dodatkowo, coraz częściej pojawiają się awarie, które zakłócają prawidłowe działanie monitoringu, a to utrudnia bieżące monitorowanie przestrzeni publicznej. Istotnym problemem jest także brak odpowiedniego zabezpieczenia systemu, co naraża go na ingerencję zewnętrzną oraz brak centralnego zarządzania monitoringiem, tym samym utrudniając sprawne reagowanie i koordynację działań. Na podstawie doświadczeń z poprzednich lat zauważono również rosnącą potrzebę instalacji kamer na głównych skrzyżowaniach, co znacząco ułatwia policji identyfikację sprawców różnych incydentów i przekładać się będzie na szybszą reakcję służb oraz poprawę bezpieczeństwa w całej gminie. Ponadto, istnieje potrzeba objęcia monitoringiem placów zabaw, aby zapewnić większe bezpieczeństwo dzieci oraz zapobiec aktom wandalizmu i innym niepożądanym zachowaniom w tych miejscach.

W Gminie Kołaczyce funkcjonuje monitoring wizyjny. Dom Ludowy w Bieździedzy i Dom Ludowy w Lublicy posiada monitoring od 2 lat, natomiast Stadion Ostoja Kołaczyce 1 rok. Łącznie w gminie funkcjonuje 8 kamer. W ostatnich pięciu latach kamery nie zarejestrowały zdarzeń i incydentów wpływających na zaburzenie porządku publicznego. Jednakże samorząd gminy wskazuje na konieczność rozbudowy sieci monitoringu, w szczególności na terenie Rynku w Kołaczycach. Pozwoli to na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i ochronę mienia. Wprowadzanie dodatkowych kamer monitorujących w kluczowych miejscach takich jak rynek może zapobiec przestępstwom oraz zwiększyć poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców. Dodatkowo, monitoring może być używany w sytuacjach awaryjnych, umożliwiając szybszą reakcję służb ratunkowych.

Gmina Jasło posiada monitoring wewnętrzny od 2017 roku. W budynku Urzędu Gminy Jasło działają 2 kamery, a na zewnątrz 3. Wskazana byłaby rozbudowa monitoringu zewnętrznego, o co najmniej 3 kamery w celu pokrycia monitoringiem całości otoczenia budynku. Dodatkowo istnieje potrzeba

montażu monitoringu w domach ludowych, które go nie posiadają. Obecnie w przestrzeniach publicznych znajduje się 57 kamer, a w 5 sołectwach (Chrzastówka, Jarenówka, Kowalowy, Niepla i Szemie) nie funkcjonuje obecnie monitoring.

W gminie Skołyszyn jest miejscowo montowany monitoring w miejscach publicznych o dużym nasileniu występowania zachowań negatywnych: place, park, Domy Ludowe, boiska, tereny wokół szkół czy Urzędu Gminy. Pierwsze kamery zamontowano w Lisowie (Dom Ludowy w 2018 r.) Obecnie na terenie całej gminy działa 108 kamer. Gmina widzi potrzebę systematycznej rozbudowy systemu monitoringu w szczególności przy placówkach kulturalnych, szkołach, SP ZOZ, boiskach, Domach Ludowych (tych które nie mają tego monitoringu w wystarczającym stopniu zapewnionego).

Miasto Jasło posiada monitoring wizyjny od 2007 r. i jest on systematycznie rozwijany. Obecnie na terenie miasta zainstalowanych jest 77 kamer. Z uwagi na liczne zdarzenia zarejestrowane przez monitoring (średnio blisko 1700 na rok), widoczna jest potrzeba rozbudowy sieci monitoringu.

W związku z powyższym, wyzwaniem jest rozbudowa monitoringu w gminach MOF Jasło i instalacja kamer w szczególności w miejscach gdzie obecnie teren nie jest objęty monitoringiem, jak również w tych miejscach, w których dochodzi do różnego rodzaju popełniania wykroczeń, zakłócania spokoju i porządku publicznego.

Analizując kwestie związane z bezpieczeństwem warto przeanalizować dane dotyczące występowania miejscowych zagrożeń¹⁹ w poszczególnych gminach. Na terenie MOF Jasło można zauważyć spadek liczby miejscowych zagrożeń w ostatnich pięciu latach. Analizując dane dla poszczególnych gmin można zauważyć niewielki wzrost w gminie Dębowiec. Najwięcej miejscowych zagrożeń w ostatnich pięciu latach odnawiano w gminie Jasło (113), a następnie w gminie Skołyszyn (106), najniższe natężenie występowania negatywnych zjawisk dotyczy gminy Dębowiec, mimo niewielkiego wzrostu wskaźnika w badanym okresie.

¹⁹ Zgodnie z definicją BDL GUS: Inne niż pożar zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska.

Tabela 16 Miejscowe zagrożenia na 1000 ludności w gminach MOF Jasło w latach 2019-2023

Gmina	2019	2020	2021	2022	2023
Miasto Jasło	9	24	8	8	9
Dębowiec	9	6	8	11	10
Jasło	20	62	11	10	10
Kołaczyce	17	24	10	12	11
Skołyszyn	20	39	16	19	12
Tarnowiec	16	18	10	8	7
Suma MOF Jasło	91	173	63	68	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

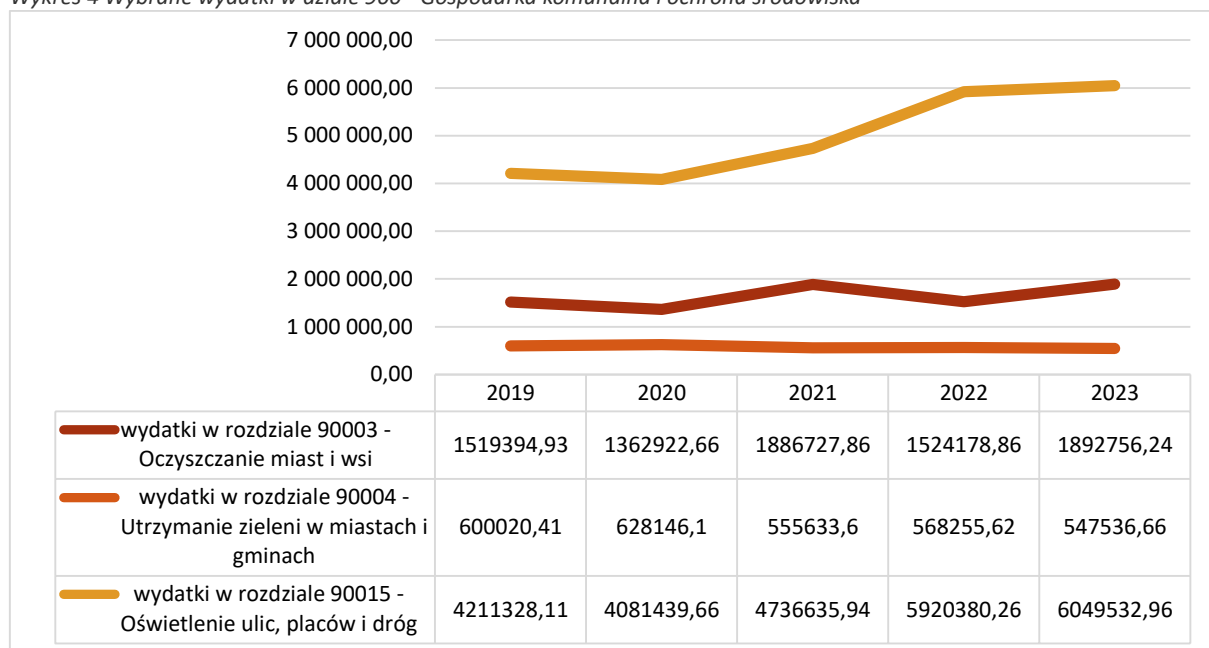
W przypadku wszystkich gmin MOF Jasło odnotowuje się wzrost wydatków w dziale 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, z czego najwięcej na ten cel przeznacza miasto Jasło (w 2023 r. blisko 3 mln zł), najmniej natomiast gmina Kołaczyce (403 tys. zł). W latach 2019-2023 odnotowano wzrost wydatków w tym dziale dla całego MOF Jasło z 5 061 453,02 zł do 6 977 957,84 zł.

Elementem, który oprócz monitoringu wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, jest oświetlenie. Większość gmin MOF Jasło wskazała na potrzebę rozbudowy oświetlenia na terenie gmin i w poszczególnych miejscowościach, szczególnie przy ciągach komunikacyjnych, przystankach i wzdłuż dróg gminnych. Dwa lata temu ze środków zewnętrznych dokonano na terenie gminy Dębowiec rozbudowy oświetlenia za kwotę prawie 1 mln zł. Mimo to nadal widoczna jest potrzeba rozbudowy oświetlenia w tej gminie. Obecnie na terenie gminy Tarnowiec realizowany jest projekt z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych pn: „Modernizacja infrastruktury oświetleniowej na terenie Gminy Tarnowiec” – w ramach projektu planowana jest modernizacja oświetlenia na terenie Gminy Tarnowiec polegająca na wymianie istniejących opraw oświetleniowych na energooszczędne oprawy z źródłami LED. Pomimo tego, obecne oświetlenie nie pokrywa w pełni zapotrzebowania gminy – istnieje duża potrzeba doświetlenia obszarów na terenie całej gminy, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i na jej peryferiach, w miejscach które pozostają słabo oświetlone lub całkowicie pozbawione oświetlenia ulicznego. Realizowana w przyszłości inwestycja powinna obejmować budowę nowych punktów świetlnych w miejscach dotychczas nieoświetlonych oraz modernizację i rozbudowę sieci w obszarach, gdzie jest ona niewystarczająca.

Poniżej przedstawiono wybrane rodzaj wydatków w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska. Gminy MOF Jasło w latach 2019-2023 najwięcej przeznaczały na oświetlenie ulic, placów i dróg. W 2023 r. było to ponad 6 mln zł, z czego najmniej wydatków w tym zakresie ponosi gmina Kołaczyce. Drugim z większych wydatków były wydatki na oczyszczanie miast i wsi – w analizowanych pięciu latach odnotowano wzrost w tym zakresie z 1,5 mln zł do 1,8 mln zł. Gmina Skołyszyn jest jedyną, która nie ponosiła wydatków w rozdziale 90003 w analizowanych latach. Najmniej gminy przeznaczają

na utrzymanie zieleni, w tym zakresie odnotowano zmniejszenie wielkości wydatków z 600 tys. w 2019 r. do 547 tys. w 2023 r.

Wykres 4 Wybrane wydatki w dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Atrakcyjne przestrzenie rekreacji i wypoczynku sprzyjające integracji mieszkańców

Miejsca atrakcyjne z potencjałem do zagospodarowania na ogólnodostępne przestrzenie publiczne na terenie całego MOF Jasło

Funkcjonowanie monitoringu wizyjnego w gminach MOF Jasło – w okolicach budynków użyteczności publicznej oraz w przestrzeniach publicznych

Dostępność do urządzeń zabawowych i przestrzeni placów zabaw

Potencjały

Niedoposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury m.in. ławki, kosze na śmieci

Niefunkcjonalne i niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne

Braki w infrastrukturze uniemożliwiające aktywność fizyczną na świeżym powietrzu m.in. siłownie zewnętrzne

Problemy

Nierównomierny dostęp do terenów zieleni oraz terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych

Deficyty urządzonych terenów zielonych i brak ciągłości terenów zieleni

Zwiększenie dostępności do terenów zielonych w sposób zrównoważony

Kształtowanie funkcjonalnych i atrakcyjnych ogólnodostępnych przestrzeni

Wykorzystanie dostępnych terenów zielonych i innych istniejących zasobów oraz produktów dla zapewnienia usług rekreacyjnych dla mieszkańców

Zwiększenie dostępności infrastruktury i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób z niepełnosprawnościami

Zwiększenie udziału powierzchni przepuszczalnej w strukturze użytkowania

Poprawa bezpieczeństwa obszarów i przestrzeni publicznych

Wyzwania
rozwojowe

2.4.4 Zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, inwestycje w zrównoważoną mobilność miejską będą opierać się na odpowiednim planowaniu mobilności miejskiej, a w przypadku miast poniżej 100 000 mieszkańców (tym samym w mieście Jasło) oraz w gminach położonych w ich miejskich obszarach funkcjonalnych przyznanie dofinansowania projektom będzie uzależnione od przyjęcia SUMP bądź innego dokumentu z zakresu planowania transportu miejskiego oraz zobowiązania, że SUMP zostanie przyjęty nie później niż do 31 grudnia 2025 r. Na ten moment ZIT Jasło nie posiada dokumentu SUMP²⁰, dlatego też przedmiotowa strategia została odpowiednio dostosowana i obejmuje obszar transportu i mobilności miejskiej w zakresie diagnozy (zaprezentowanej poniżej), celów strategii i listy projektów. W zakresie mobilności miejskiej, MOF Jasło powinno dążyć do rozwoju zrównoważonego transportu zbiorowego, który będzie alternatywą dla indywidualnego transportu samochodowego oraz pozwoli na zwiększenie dostępności komunikacyjnej całego obszaru, zarówno dla mieszkańców, jak i turystów go odwiedzających.

²⁰ Stan na grudzień 2024 r.

Wewnętrzna i zewnętrzna dostępność komunikacyjna obszaru

MOF Jasło położony jest na styku dwóch województw w oddaleniu od dużych ośrodków metropolitalnych, co wraz z niską dostępnością komunikacyjną wpływa na zmniejszenie dostępu do usług wyższego rzędu oraz warunkuje konieczność rozwoju oferty w ramach MOF Jasło.

Sieć drogowa

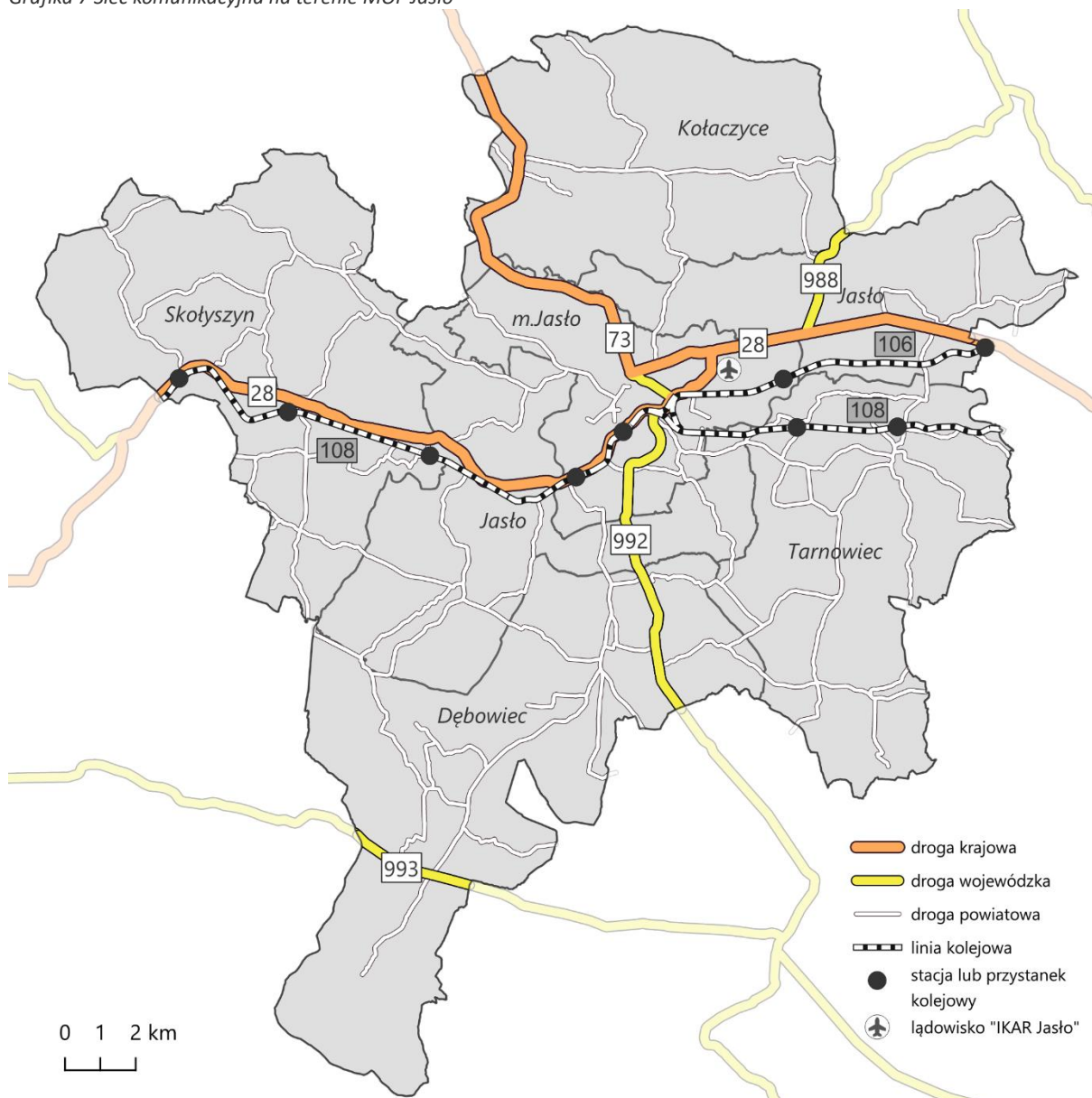
Wśród głównych ciągów komunikacyjnych przebiegających przez ten obszar można wskazać: DK73 Kielce-Tarnów-Pilzno-Jasło oraz DK28 Zator-Wadowice-Rabka-Nowy Sącz-Jasło-Sanok-Medyka, które uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych. Przez teren MOF Jasło przebiegają również odcinki dróg wojewódzkich: DW988, DW992 oraz DW993. W bliskości obszaru (na wschód od Krosna) – realizowana jest nowa trasa ekspresowa – S19 tzw. Via Carpathia, która łączyć będzie województwa w Polsce Wschodniej w osi północ-południe. Ponadto planowana jest budowa obwodnicy Jasła. Obwodnica Jasła wyprowadzi ruch, jaki koncentruje się w mieście. Tym samym poprawi się bezpieczeństwo mieszkańców, a układ komunikacyjny zostanie odciążony. Zwiększy się także płynność ruchu w samym Jaśle.

Sieć kolejowa

Na tym terenie przebiega również linia kolejowa 106 i 108, jednakże sieć kolejowa w MOF Jasło nie jest rozwinięta. Znaczenie transportu kolejowego w tym obszarze słabnie, co związane jest z malejącym znaczeniem jasielskiego węzła kolejowego. Zły stan techniczny, a tym samym niska prędkość pociągów, wpływa na to, że ten środek transportu nie jest atrakcyjny dla mieszkańców.

Przebieg dróg oraz linii kolejowych na terenie MOF Jasło zaprezentowano na poniższej mapie.

Grafika 7 Sieć komunikacyjna na terenie MOF Jasło

Źródło: opracowanie własne.

Zmotoryzowanie

Miasto Jasło, będące stolicą powiatu pełni istotną rolę gospodarczą w powiecie jasielskim. W mieście zlokalizowane są najważniejsze instytucje i obiekty służące mieszkańcom całego powiatu, w tym szczególnie mieszkańcom gmin MOF Jasło. W związku z tym, znacząca część potrzeb transportowych mieszkańców powiatu wiąże się z koniecznością codziennych dojazdów do Jasła. Główne cele tych podróży to dojazd do szkoły oraz miejsca pracy.

W powiecie jasielskim²¹ zauważa się wzrost liczby samochodów osobowych, z blisko 71 tys. w 2019 r. do około 78 tys. w 2023 r. Podobnie jest w przypadku województwa podkarpackiego oraz kraju.

²¹ Brak danych dla gmin w BDL GUS.

Samochód nadal pozostaje głównym środkiem transportu dla mieszkańców gmin MOF Jasło. Jednakże należy wziąć pod uwagę również grupy mieszkańców, którzy mogą być zagrożeni wykluczeniem transportowym – mianowicie dzieci i młodzież oraz seniorów (których populacja w MOF Jasło rośnie). Aby umożliwić tym grupom mieszkańców swobodne przemieszczanie się na terenie MOF Jasło, kluczowe jest dalsze rozwijanie systemu transportu zbiorowego wraz z promocją i zmianą nawyków transportowych wśród mieszkańców.

Elektromobilność

Na terenie MOF Jasło znajdują się dwie stacje ładowania pojazdów elektrycznych (w mieście Jasło) oraz planowane jest powstanie kolejnych trzech (miasto Jasło).

Na obszarze MOF Jasło nie działają operatorzy systemów rowerów miejskich ani hulajnóg. Obecnie brak jest planów wprowadzenia tego typu usług. Na terenie MOF Jasło dostępna jest jedynie jedna wypożyczalnia rowerów górskich (e-bike).

Transport zbiorowy

Komunikacja kołowa

Transport zbiorowy na terenie gmin MOF Jasło zapewnia Powiatowo-Gminny Związek Komunikacyjny w Powiecie Jasielskim. W 2016 r. powiat jasielski wraz z miastem Jasłem, jak również wszystkimi gminami powiatu jasielskiego²², podjął współpracę w celu założenia związku powiatowo-gminnego. Zadaniem związku jest przede wszystkim zorganizowanie i skoordynowanie przewozów osobowych na terenie całego powiatu, a tym samym również MOF Jasło²³. W dniu 1 października 2019 r. Powiatowo-Gminny Związek Komunikacyjny w Powiecie Jasielskim, jako organizator publicznego transportu zbiorowego, podpisał pierwsze umowy na świadczenie usług transportowych z operatorami: PGZK-Jasiel Sp. z o.o. oraz Miejską Komunikacją Samochodową w Jasle Sp. z o.o. W 2020 r. uchwalony został Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim, który wskazuje działania mające na celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców obszaru w zakresie transportu oraz zapewnienie harmonijnego rozwoju i spójności przestrzennej w powiecie jasielskim.

W celu pogłębienia analizy sytuacji w zakresie transportu w MOF Jasło przeanalizowano zapisy „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo - Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim na lata 2020-2028”, jak również „Studium Komunikacyjnego

²² W skład powiatu, oprócz gmin tworzących MOF Jasło, wchodzi również następujące gminy: Brzyska, Krempna, Nowy Żmigród i Osiek Jasielski.

²³ <https://pgzkjaslo.pl/> [dostęp: wrzesień 2024 r.]

dla Miasta Jasła”, które obejmuje obszar miasta Jasła oraz sąsiednich i pobliskich gmin w postaci gminy wiejskiej Jasło, Tarnowiec, Dębowiec, Skołyszyn, Brzyska oraz gminy Kołaczyce.

Zgodnie z danymi zawartymi w *Studium Komunikacyjnym dla Miasta Jasła*, MKS Jasło ma do dyspozycji 41 autobusy, PGZK-Jasiel natomiast 54 autobusy. Tabor MKS jest bardziej nowoczesny niż tabor, którym dysponuje PGZK-Jasiel. W przypadku floty MKS Jasło, około 75% taboru to autobusy niskopodłogowe, a więcej ułatwiające korzystanie z nich osobom ze szczególnymi potrzebami. Obecnie w powiecie jasielskim nie kursuje tabor elektryczny ani gazowy. Jednak to ulegnie zmianie ponieważ Miasta Jasło w ramach realizacji projektu „Zielony transport publiczny w Jaśle” zakupiło 6 nowych autobusów elektrycznych. Jak wynika z danych BDL GUS, w 2023 r. na terenie powiatu jasielskiego zarejestrowanych było 266 autobusów. Tabor autobusowy wymaga wymiany, ponieważ w strukturze pojazdów według grup wieku 30% stanowią pojazdy mające ponad 25 lat, a udział najmłodszych pojazdów (do 5 lat) wynosi około 4,5%. Stary, wyeksploatowany tabor może negatywnie wpływać na jakość powietrza na terenie MOF Jasło. Odjazdy na terenie MOF Jasło są realizowane z Dworca Autobusowego lub z Rynku w Jaśle.

Poniżej wskazano linie komunikacyjne objęte planem przewozów użyteczności publicznej (PUP) na terenie działania Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim²⁴. Linie komunikacyjne, zapewniają obsługę na terenie wszystkich gmin powiatu jasielskiego oraz wszystkich sołectw.

- Jasło – Tarnowiec – Wrocanka – Potakówka
- Jasło – Jasło Gamrat - Ujazd – Brzyska Liwocz
- Jasło– Gamrat/Kowalowy - Kołaczyce -Bieżdziadka – Sieklówka Dolna/Sowina
- Jasło – Gamrat/Kowalowy Kołaczyce Błażkowa
- Jasło - Dębowiec (Cieklin/Wola Cieklińska) - Folsz/Dobrynia (Zawadka) - Osiek (Pielgrzymka) – Mrukowa
- Jasło – Zarzecze (Osiek Nasielski/Nienaszów) – Nowy Żmigród – Brzezowa Kąty/Łysa Góra – Jaworze – Krempna – Świątkowa/Grab/Polany
- Jasło – Trzcínica - Skołyszyn - Siepietnica – Świącany
- Jasło DA – Trzcínica - Skołyszyn - Harkłowa/Jabłonica
- Jasło – Łajsce – Łubno Opacie – Łubienko
- Jasło – Wróblowa – Brzyska – Błażkowa
- Jasło – Skołyszyn – Lisów – Świącany/Jabłonica

²⁴ Studium Komunikacyjne dla Miasta Jasła

- Jasło – Opacie – Bączal – Lipnica Górna – Jabłonica
- Jasło – Zimna Woda – Szebnie
- Jasło – Nowy Glinik – Glinik Polski – Tarnowiec
- Jasło – Bierówka – Niepla
- Jasło – Gorajowice
- Jasło – Kowalowcy
- Jasło – Umieszcz – Brzezówka -Glinik Polski – Łajsce – Łaski –Nowy Glinik
- Jasło – Niegłowice – Dębowiec – Łazy Dębowieckie - Wola Dębowiecka –Załęże – Osobnica – Radość - Pagórek – Dzielec - Cieklin
- Jasło - Łaski - Żółków –Jasło
- Jasło – Trzcina - Opacie – Jasło
- Jasło - Lipnica - Brzyska – Błażkowa
- Jasło - Osobnica Górna – Pagórek

Dodatkowo na tym terenie przebiega również linia Jasło – Chrzastówka – Przybówka

Na terenie samego miasta Jasło, rdzenia MOF, przebiega 6 linii miejskich, które wymieniono poniżej²⁵.

- Jasło ul. Jana Pawła II – Jasło ul. Hankówka – Jasło ul. Jana Pawła II
- Jasło ul. Rynek – Kaczorowy
- Jasło ul. Jana Pawła II – Jasło ul. Sikorskiego – Jasło ul. Jana Pawła II
- Jasło ul. P. Skargi – Jasło ul. Graniczna – Jasło ul. P. Skargi
- Jasło ul. Rynek (Starostwo Powiatowe) – Jasło ul. 17 Stycznia – Jasło ul. Rynek (Starostwo Powiatowe)
- Jasło ul. Rynek (Starostwo Powiatowe) – Jasło ul. Mickiewicza – Jasło ul. Rynek (Starostwo Powiatowe)

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonują również linie regionalne i międzywojewódzkie np. przewoźnik SanBus (relacji Kraków-Jasło-Ustrzyki Dolne), Marcel (Rzeszów-Jasło) czy Kubuś (Krosno-Jasło).

Mimo gęstej sieci połączeń autobusowych, oferta transportu publicznego dostępnego w MOF Jasło nie jest w pełni zadowalająca i wymaga dalszego rozwoju, integracji oraz modernizacji taboru. Deficyty w tym zakresie wpływają na wykluczenie komunikacyjne całego obszaru. Osoby najbardziej dotknięte niedostateczną komunikacją to głównie młodzież, ale również osoby starsze, które mają utrudniony dostęp do zajęć pozalekcyjnych, spotkań oraz usług medycznych, zwłaszcza w peryferyjnych obszarach

²⁵ Studium Komunikacyjne dla Miasta Jasła

MOF Jasło. Analiza zawarta w *Studium Komunikacyjnym dla Miasta Jasła* wykazała, że przewozy powinny być bardziej ukierunkowane na przewozy szkolne oraz do zakładów pracy. Dodatkowo powinny zostać poszerzona liczba kursów w godzinach wieczornych i w weekendy.

W *Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo - Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim na lata 2020-2028* wskazuje się oczekiwane standardy, co do obsługi przewozów na obszarze powiatu, a wśród nich wymienia się m.in., że do 2028 r. ponad 50% kursów autobusów będzie dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami, zwiększy się dostępność sieci przystankowej czy wdrożony zostanie wspólny bilet wszystkich operatorów.

Infrastruktura przesiadkowa i parkingowa

Jak wskazały samorządy MOF Jasło na terenie MOF Jasło zlokalizowane są 642 przystanki autobusowe, z czego najwięcej (209) w gminie Jasło, a kolejno w mieście Jaśle (155), gminie Tarnowiec (113) i Dębowiec (112). Najmniej przystanków znajduje się na terenie gmin Kołaczyce (20) i Skołyszyn (33). Na terenie gmin MOF Jasło nie występują parkingi Bike&Ride ani Park&Ride, które integrowałyby indywidualne formy transportu samochodowego bądź rowerowego z komunikacją publiczną. Jedynie na terenie gminy Skołyszyn funkcjonuje jeden parking Kiss&Ride.

Na terenie MOF, w Jaśle funkcjonuje Strefa Płatnego Parkowania (SPP), która obowiązuje w centrum miasta. Została ustanowiona w 2021 r. Została ona ustanowiona Uchwałą Nr XL/345/2021 Rady Miejskiej Jasła z dnia 25 stycznia 2021 r. Obecnie obowiązuje uchwała Nr X/122/2025 Rady Miejskiej Jasła z dnia 8 stycznia 2025 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania na terenie miasta Jasła oraz wysokości opłat i opłaty dodatkowej za parkowanie oraz sposobu ich pobierania.

Komunikacja szynowa

Przez obszar MOF Jasło przebiegają dwie linie kolejowe nr 106 oraz 108. Obecnie funkcjonujący tabor kolejowy jest dobrej jakości i mimo iż częstotliwość funkcjonowania pociągów nie jest duża, to ta forma transportu stanowi potencjał do wykorzystania. Jednakże z uwagi na zmniejszenie znaczenia jasielskiego węzła kolejowego, potencjał nie jest w pełni wykorzystany.

Na terenie Jasła znajdują się 3 punkty obsługi podróżnych/stacje kolejowe, na których odbywa się ruch pasażerski: Jasło Niegłowice, Jasło (stacja kolejowa w środkowej części miasta) oraz Jasło Fabryczne. Ponadto stacje kolejowe znajdują się również w Tarnowcu i Skołyszynie²⁶. W Jaśle, jako rdzeniu obszaru, ze względu na obecność tylko trzech stacji i przystanków osobowych na liniach kolejowych,

²⁶ Studium Komunikacyjne dla Miasta Jasła

możliwości integracji różnych środków transportu są mocno ograniczone. Nawet jeśli stan infrastruktury na to pozwala, mieszkańcy nie wykorzystują w pełni tych możliwości. W Jasle stanowiącym rdzeń obszaru brakuje zintegrowanego centrum komunikacyjnego, które połączy różne formy alternatywnej komunikacji. Wyzwaniem jest zatem wykorzystanie potencjału dworca w Jasle (który obecnie nie wykorzystuje możliwych funkcji), które połączy różne formy komunikacji oraz mocniej zintegruje ofertę komunikacyjną obu operatorów działających na tym terenie.

Jak wynika ze *Studium Komunikacyjnego dla Miasta Jasła*, najlepszą możliwość integracji środków komunikacji daje obszar przy stacji kolejowej Jasło, która z dworcem autobusowym połączona jest poprzez tunel dla ruchu pieszego. Obecnie stan wizualny oraz techniczny obiektu dworca nie jest zadowalający. Wymaga on kompleksowej modernizacji oraz zmiany w dotychczasowo przyjętych rozwiązaniach logistycznych, przebudowy, budowy parkingów, budowy stanowisk autobusowych, aby powstało w tym miejscu Centrum Komunikacyjne. Centrum Komunikacyjne stanowić będzie węzeł przesiadkowy dla podróżnych korzystających z komunikacji zbiorowej lub prywatnej, przesiadających się na transport kolejowy i autobusowy, co zintegruje transport publiczny z komunikacją pieszą, rowerową, samochodową na terenie MOF Jasło.

W dokumencie wskazano, że „za zasadne przeprowadzenie modernizacji całego obiektu wraz z jego adaptacją do innych, pożądaných i uzasadnionych funkcji”²⁷. Należy mieć na uwadze, że węzły przesiadkowe powinny być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami oraz ułatwiać podróżowanie i zmianę środka transportu indywidualnego na środek transportu zbiorowego. W *Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Podkarpackiego*, miasto Jasło zostało wyróżnione w ramach kluczowych węzłów komunikacyjnych, jako miasto pełniące ważną rolę na południu województwa podkarpackiego. Miasto wskazane zostało jako węzeł o znaczeniu regionalnym, niezintegrowany²⁸. Brak integracji przestrzennej wynika z faktu, że dworzec kolejowy i autobusowy rozdziela droga, jednakże znajdują się w niewielkiej odległości oraz połączone są przejściem podziemnym. Zatem rola miasta, jako węzła przesiadkowego dla całego powiatu jasielskiego, a tym samym szczególnie MOF Jasło jest fundamentalna.

W *Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo- Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim na lata 2020-2028*, jako problemy widoczne od 2020 r. związane z funkcjonowaniem komunikacji publicznej, wskazuje się brak punktualności, brak standaryzacji w zakresie skomunikowania i przesiadek oraz nierównowagę w obszarze cen biletów (np.

²⁷ Studium Komunikacyjne dla Miasta Jasła

²⁸ W *Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Podkarpackiego*: węzeł niezintegrowany, gdzie albo nie istnieje transport kolejowy albo też odległość między dworcami jest tak duża, że nie pozwala na sprawne przemieszczanie się między nimi i wygodne dla pasażerów łączenie różnych środków transportu publicznego.

brak biletów strefowych). Rekomenduje się zatem w szczególności wprowadzenie wspólnego biletu na wszystkie przewozy użyteczności publicznej w powiecie oraz poprawę jakości transportu publicznego i komfortu podróżowania.

Jak wskazano w dokumencie w ramach wdrażania *Planu* będą również podejmowane działania mające na celu wymianę taboru na niskoemisyjny oraz dostosowany do osób ze szczególnymi potrzebami, stworzenie miejsc dla parkowania aut dla klientów komunikacji publicznej czy skomunikowanie komunikacji lokalnej z pociągami dalekobieżnymi. W dokumencie wskazuje się również potrzebę zapewnienia komplementarnej oferty i dostępności wszystkich sołectw w powiecie oraz dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb i aspiracji mieszkańców. Jako jeden z celów wymienia się: „Zaspokojenie potrzeb przewozowych mieszkańców w celu dojazdu do pracy, miejsc nauki, placówek publicznych w tym służby zdrowia, realizacji podróży fakultatywnych np. wizyty u rodziny, turystyka itp.”. Kluczowe jest również zwiększenie liczby kursów w dni wolne, aby ułatwić przemieszczanie się na terenie całego powiatu, jak i na obszarze MOF Jasło. Dodatkowo wskazuje się również na stworzenie alternatywy dla komunikacji indywidualnej, która umożliwi zaspokojenie potrzeb przez mieszkańców, którzy nie dysponują samochodem. W przypadku miasta Jasło ważne jest zapewnienie konkurencyjnej pozycji transportu publicznego w obsłudze całego powiatu, jak również wewnątrz miasta i w ramach MOF Jasło. W związku z tym rekomenduje się zwiększenie częstotliwości kursowania, wprowadzenie jednego wspólnego biletu na przewozy użyteczności publicznej oraz zakup nowego taboru spełniającego odpowiednie normy (w tym również dostosowanego do osób z niepełnosprawnościami).

Wdrożenie wskazanych działań pozwoli na zwiększenie powiązań i zintegrowania w ramach powiatu, jak i również całego MOF Jasło, a dodatkowo umożliwi mieszkańcom (szczególnie grupom zagrożonym wykluczeniem transportowym – seniorów oraz dzieciom i młodzieży) przemieszczanie się po MOF Jasło i dotarcie do głównych obiektów użyteczności publicznej (urzędów i instytucji publicznych, placówek oświatowych, obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, obiektów ochrony zdrowia, obiektów handlowych) oraz stref przemysłowych i zakładów pracy, a także zmianę nawyków transportowych mieszkańców. Mimo prognozowanego ubytku ludności należy rozwijać sieci połączeń wewnątrz powiatu, ofertę przewozową oraz prowadzić działania na rzecz rozwoju infrastruktury i dostosowania usług transportowych do potrzeb mieszkańców.

Transport rowerowy

Elementem związanym z transportem jest również dostępność dróg rowerowych. W gminach brakuje infrastruktury wspierającej alternatywne formy transportu, takie jak ścieżki rowerowe czy nawet chodniki dla pieszych. Według danych BDL GUS na terenie MOF Jasło w 2023 r. było 12,4 km dróg dla

rowerów²⁹. Długość ta obejmuje tylko drogi służące do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych (np. szlaki do rowerów). W porównaniu do 2019 r. odnotowano wzrost w tym zakresie, z uwagi na budowę nowych dróg w mieście Jasło. Obecnie drogi dla rowerów występują tylko na terenie trzech jednostek MOF Jasło, mianowicie: w mieście Jasło (12 km) oraz w gminie Skołyszyn i Tarnowiec (po 0,2 km). W przeliczeniu na 100 km² długość dróg dla rowerów była najwyższa w mieście Jasło (32,86 km), następnie w gminie Tarnowiec (0,32 km), a najniższa w gminie Skołyszyn (0,25 km). Przedstawione dane wskazują zatem na niski poziom rozwoju w zakresie infrastruktury rowerowej i deficyty w zakresie dróg dla rowerów na terenie MOF Jasło. Kluczową potrzebą MOF Jasło jest zatem rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego stanowiącego alternatywę dla transportu samochodowego. Budowa dróg rowerowych oraz pieszko-rowerowych w obszarach gdzie występuje duży ruch wpłynie korzystnie na poprawę bezpieczeństwa dla ruchu niezmotoryzowanego na terenie MOF. Ważna jest również kwestia poprawy bezpieczeństwa w obszarach gdzie występuje duży ruch i częste kolizje. Poprawa bezpieczeństwa publicznego na terenie MOF nastąpi również dzięki budowie ciągów pieszych oraz przejść dla pieszych wraz z niezbędną infrastrukturą. Szczególnie ważne jest kształtowanie infrastruktury wzdłuż dróg stanowiących układ podstawowy.

Wskazane dane pokazują, że obszar MOF Jasło wymaga rozwijania systemu transportowego, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców w tym zakresie oraz zwiększyć poziom integracji przestrzennej wewnątrz MOF Jasło. Kluczowe jest zapewnienie efektywnego oraz bezpiecznego systemu transportu. Transport publiczny stanowi istotny element systemu transportowego z uwagi na powierzchnię obszaru objętego analizą. Dostępność komunikacji publicznej dotyczy przede wszystkim peryferyjnych obszarów gmin MOF Jasło. Poprawa w tym zakresie pozwoli na ograniczenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego, w szczególności wśród seniorów, których to populacja w MOF Jasło wzrasta.

Ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru MOF Jasło jest zintegrowanie systemu transportu, dostosowanie godzin kursowania do potrzeb, co tym samym ułatwi korzystanie z różnych środków transportu. W związku z tym konieczne jest także wdrażanie rozwiązań multimodalnych, w szczególności parkingów Park&Ride. Dodatkowo transport publiczny będzie alternatywą dla indywidualnego transportu samochodowego, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia wzrostu liczby samochodów osobowych w całym powiecie, a tym samym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Elementem, który również może przyczynić się do ograniczenia emisji z sektora transportowego będzie

²⁹ Zgodnie z definicją GUS: Droga dla rowerów - droga lub część drogi niebędącej jezdnią oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi (np. C-13, C-13/16) przeznaczona do ruchu rowerów, hulajnóg elektrycznych i urządzeń transportu osobistego oraz osób poruszających się przy użyciu urządzenia wspomagającego ruch i ruchu pieszych, w przypadkach przewidzianych w ustawie (ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, z późn. zm.)). Za długość dróg dla rowerów należy uważać długość dróg przebiegających w jednym kierunku. Długość dróg położonych po dwóch stronach drogi jest liczona odrębnie. Ujęto drogi służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych

rozwój infrastruktury rowerowej wraz z promocją transportu zbiorowego wśród mieszkańców całego obszaru.

Ponadto, w przypadku Jasła, jak wskazuje się w Strategii Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Jasła na lata 2019-2035, jako wyzwania wymienia się w szczególności remont dróg gminnych, budowę ścieżek oraz dróg rowerowych wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa w ruchu pieszym i rowerowym, budowę centrum komunikacyjnego i wdrażanie rozwiązań mających na celu rozwój elektromobilności.

Główne problemy i wyzwania w zakresie transportu

Problemy

Poniżej wskazano kluczowe problemy dotyczące kwestii związanej z transportem na terenie MOF Jasło, które wynikają z przeprowadzonej diagnozy:

- Wysoki poziom natężenia ruchu w centrum miasta
- Niedostateczny poziom bezpieczeństwa transportowego
- Niski poziom atrakcyjności transportu kolejowego i zmniejszenie znaczenia kolei jako środka transportu
- Zły stan techniczny infrastruktury kolejowej
- Wzrost liczby samochodowców osobowych, a tym samym pogarszająca się jakość powietrza
- Wykluczenie transportowe części mieszkańców MOF Jasło
- Niezadowolający stan techniczny i wyeksploatowany tabor autobusowy
- Brak parkingów Bike&Ride ani Park&Ride i ograniczone możliwości integracji różnych środków transportu
- Zmniejszenie znaczenia jasielskiego węzła kolejowego, jego niezadowolający stan techniczny i wizualny
- Niski poziom bezpieczeństwa na drogach pieszych
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa

Wyzwania

Z przeprowadzonej diagnozy oraz ze zidentyfikowanych problemów, wynikają następujące wyzwania:

- Odciążenie układu komunikacyjnego w centrum miast
- Zwiększenie płynności ruchu
- Poprawa bezpieczeństwa transportowego
- Zwiększanie znaczenia i atrakcyjności transportu kolejowego

- Rozwijanie systemu transportu zbiorowego
- Promocja i zmiana nawyków transportowych wśród mieszkańców
- Rozwój i wymiana taboru na tabor zero i niskoemisyjny
- Rozwój oferty i zwiększenie częstotliwości kursowania komunikacji autobusowej, szczególnie wieczorami i w weekendy
- Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu i peryferyjności transportowej
- Integracja różnych form transportu poprzez rozwój infrastruktury parkingów B&R i P&R
- Wykorzystanie potencjału dworca w Jaśle
- Rozważenie wprowadzenia w przyszłości wspólnego biletu na wszystkie przewozy użyteczności publicznej w powiecie
- Poprawa jakości transportu publicznego i komfortu podróżowania.
- Dostosowanie oferty transportu publicznego do zmieniających się potrzeb i aspiracji mieszkańców
- Poprawa bezpieczeństwa dróg pieszych
- Budowa dróg rowerowych oraz pieszo-rowerowych

Cele i kierunki rozwoju transportu oraz opis wdrażanych lub planowanych do realizacji działań
zmierzających do rozwiązania zdiagnozowanych problemów

W zakresie elektromobilności i w Strategii rozwoju elektromobilności dla Miasta Jasła na lata 2019-2035 jako zadania do realizacji wskazano:

- system informacji pasażerskiej i aplikacja mobilnego mieszkańca,
- modernizacja przystanków,
- zakup zero- lub nisko emisyjnych autobusów,
- rozbudowa systemu dróg rowerowych,
- bezpieczne boksy rowerowe,
- zeroemisyjne pojazdy w Urzędzie Miasta,
- budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych,
- modernizacja oświetlenia,
- odnawialne źródła energii,
- działania edukacyjne.

W przypadku Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim, wśród kierunków wymienia się:

- podejmowanie działań i prace w celu uwzględnienia dla sieci przewozów o charakterze użyteczności publicznej „U” zmodernizowanych dróg poprawiających dostępność terytorialną i skracających czas podróży,
- zapewnienie powiązań komunikacji ponadregionalnej z lokalną na węźle intermodalnym,
- rozszerzenie w miarę pozyskiwania pasażerów dostępności komunikacji w dni wolne,
- zmiany systemu taryfowego w celu zapewnienia najwyższej atrakcyjności pasażerom kupującym bilety długoterminowe (miesięczne, kwartalne, czy roczne),
- wprowadzenia atrakcyjnych, względem kosztów jazdy samochodem w kilka osób, biletów zniżkowych dla rodzin, grup pasażerów w celu zachęcenia do zmiany środka transportu na publiczny.

W Jasle planowana jest realizacja projektu Zielony transport publiczny w Jasle, która zakłada utworzenie 6 linii autobusowych komunikacji publicznej, które będą stanowić uzupełnienie dla dotychczasowych linii przebiegających przez teren miasta i realizowane będą one w ramach Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim. Linie te mają przebiegać przez centrum Jasła. Dodatkowo w ramach projektu zaplanowano zakup autobusów zeroemisyjnych oraz zakup ładowarek dwustanowiskowych. W 2023 r. zakupiono autobusy elektryczne w ramach tego projektu³⁰.

W Studium Komunikacyjnym dla Miasta Jasła, jako rekomendowane kierunki rozwoju systemu transportowego wymienia się:

- rozwój transportu publicznego,
- rozwój infrastruktury rowerowej,
- optymalizację ruchu drogowego,
- wprowadzenie transportu zbiorowego na peryferiach miasta,
- rozwój transportu ekologicznego,
- poprawę bezpieczeństwa na drogach,
- poprawę dostępności komunikacyjnej,
- wspieranie transportu towarowego,
- wspieranie komunikacji lotniczej ultralekkiej,
- rozwój infrastruktury lądowiskowej,
- rozwój transportu publicznego zintegrowanego.

W ramach przedmiotowej strategii, planowana jest realizacja Celu ZIT 2 Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz wdrożenie kierunku działania: Zintegrowanie komunikacyjne obszaru MOF Jasło i rozwój mobilności, co przyczyni się do poprawy sytuacji i rozwiązania zdiagnozowanych problemów na terenie MOF Jasło. Dodatkowo planowane są do realizacji dwa projekty zintegrowane z zakresu transportu: Mobilny MOF oraz Bezpiecznie przez MOF. Wskazana interwencja wynika bezpośrednio z przeprowadzonej diagnozy oraz jest spójna z założeniami wskazanych wcześniej dokumentów z zakresu transportu.

³⁰ <https://um.jaslo.pl/pl/jaslo-bedzie-mialo-elektryczne-autobusy/>

Potencjał miasta Jasła, jako węzła komunikacyjnego o randze regionalnej

Dostępność przystanków autobusowych na terenie każdej z gmin MOF Jasło

Potencjał lądowiska na terenie Miasta Jasła w okolicy strefy przemysłowej a jednocześnie w terenie rekreacyjnym i dobrze skomunikowanym dla mieszkańców

Wdrażanie zapisów obowiązujących dokumentu z zakresu transportu: Studium komunikacyjnego dla Miasta Jasła, Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatowo - Gminnego Związku Komunikacyjnego w Powiecie Jasielskim na lata 2020-2028, Strategii Rozwoju Elektromobilności dla Miasta Jasła na lata 2019-2035

Potencjały

Zły stan techniczny budynku dworca w Jaśle

Niewystarczająca dostępność komunikacyjna, w tym niska dostępność kolejowa

Deficyt w zakresie dostępności parkingów Bike&Ride ani Park&Ride

Deficyty i nierównomierny dostęp do dróg rowerowych na terenie MOF Jasło

Niski poziom bezpieczeństwa na drogach pieszych

Niedoinwestowanie terenu lądowiska oraz struktura własnościowa gruntów bezpośrednio przyległych do terenu lądowiska

Deficyty w zintegrowaniu transportu publicznego i nowoczesnych rozwiązań w zakresie planowania i zarządzania mobilnością

Problemy

Stworzenie zintegrowanego węzła przesiadkowego na obszarze miasta Jasła

Zmniejszenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego wśród mieszkańców gmin MOF Jasło

Zwiększenie integracji transportowej w MOF

Poprawa dostępności komunikacyjnej

Rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego stanowiącego alternatywę dla transportu samochodowego

Wdrożenie rozwiązań multimodalnych w gminach MOF Jasło

Rozwoju transportu publicznego, ścieżek rowerowych i dróg oraz infrastruktury okołodrogowej

Poprawa bezpieczeństwa poprzez bezpieczne przejścia dla pieszych i budowę chodników

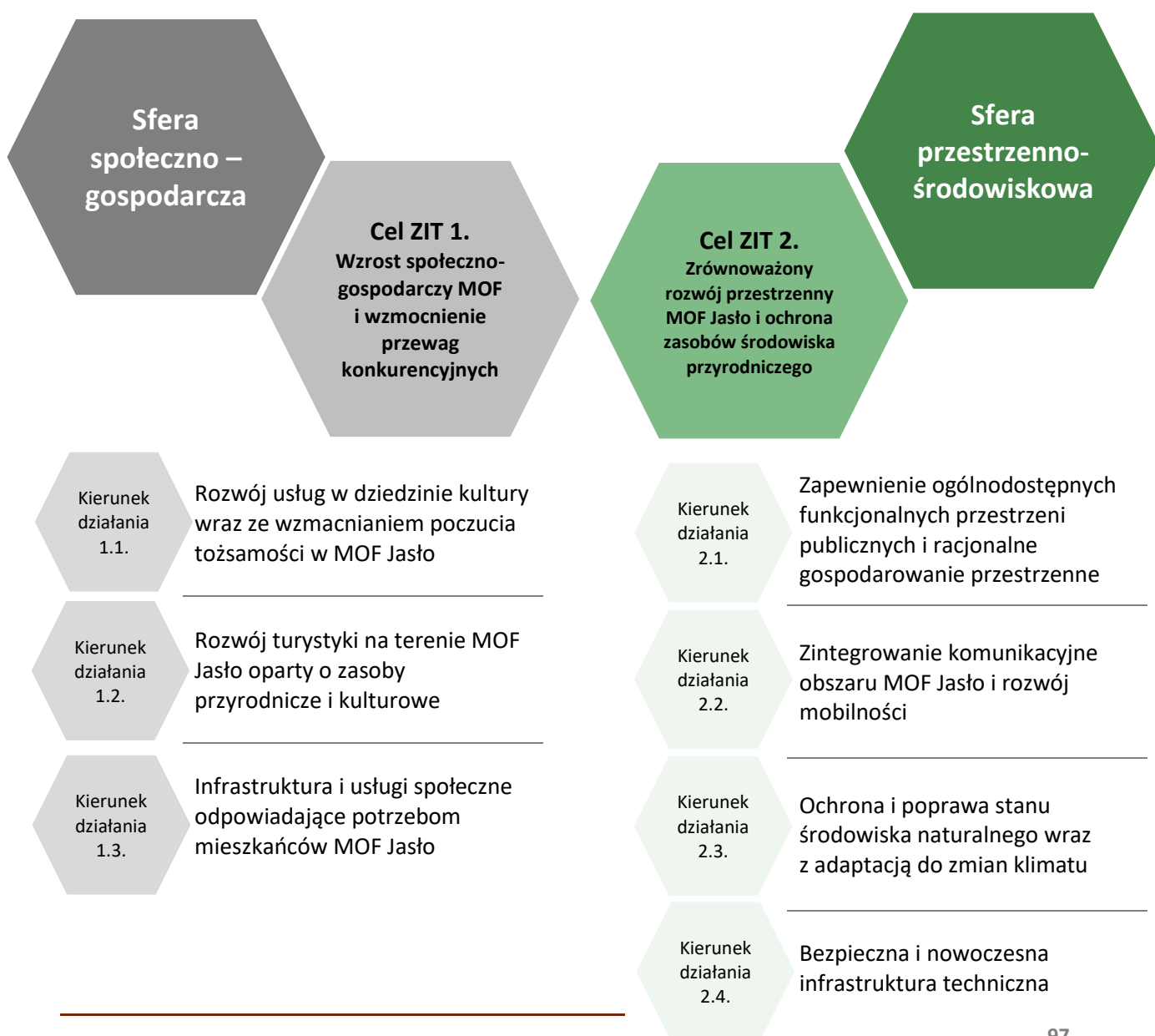
Poprawa infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo oraz możliwości wykorzystania potencjału lądowiska „IKAR JASŁO”

Wyzwania rozwojowe

3. Założenia planistyczne w ZIT MOF Jasło

3.1 Cele realizowane w ramach ZIT wraz z kierunkami działań

Strategia ZIT MOF Jasło jest zgodna z wymogami prawnymi oraz zawiera wszystkie obowiązkowe elementy, w tym również wskazuje cele do realizacji w ramach ZIT. W ramach Strategii ZIT MOF Jasło określono dwa główne cele, których wskazanie opiera się na szczegółowej diagnozie obszaru oraz analizie potrzeb samorządów MOF Jasło, zaprezentowanych w analizie SWOT. Cele te są ze sobą spójne i uzupełniają się, co sprzyja kompleksowemu rozwojowi regionu MOF Jasło. Dzięki identyfikacji deficytów, potencjałów, problemów oraz wyzwań, strategia ta umożliwia holistyczne podejście do rozwoju MOF Jasło. Kierunki działań zawarte w strategii mają na celu osiągnięcie założonych celów, a ich efekty będą zintegrowane i spójne, przyczyniając się do rozwoju całego obszaru funkcjonalnego. Strategia odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności oraz wykorzystuje potencjał MOF Jasło w sposób zintegrowany i kompleksowy dodatkowo biorąc pod uwagę możliwe typy wsparcia w ramach FEP 2021-2027. Poniżej zaprezentowano cele ZIT dla MOF Jasło wraz z kierunkami działań.

Wskazane cele ZIT oraz kierunki działania odpowiadają na zdiagnozowane problemy i wyzwania, a jednocześnie zorientowane są na maksymalne wykorzystanie dostępnych potencjałów gmin MOF Jasło. Cele ZIT są spójne i wzajemnie się przenikają, a ich zakres się uzupełnia. Cele są zintegrowane, co umożliwia kompleksowy rozwój MOF Jasło i osiągnięcie zaplanowanych efektów i rezultatów. Mimo iż przedmiotowy dokument stanowi strategię ZIT, skoncentrowaną na wdrażaniu interwencji możliwej do wsparcia w ramach FEP 2021-2027, zaproponowane w dokumencie założenia planistyczne uwzględniają szerszy zakres, a nie tylko typy projektów wskazane w FEP 2021-2027, mianowicie:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych
- uzbrajanie terenów inwestycyjnych
- zintegrowany i efektywny system publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych

Z uwagi na dynamiczną sytuację i zmiany np. w programach krajowych oraz pojawiające się w nich preferencje w uzyskaniu dofinansowania w przypadku pojawienia się projektu w Strategii ZIT, dopuszczone i rekomendowane jest również stworzenie listy projektów komplementarny/pozostałych, które pośrednio wpisują się w realizację Strategii ZIT. Bez konieczności wykazywania całych „fiszek” projektowych, jak ma to miejsce w przypadku projektów wybieranych w sposób niekonkurencyjny. Z uwagi na wskazane przesłanki, cele i kierunki działania nie zostały ograniczone tylko do interwencji w ramach ZIT, tylko obejmują szerszy zakres. W dokumencie zawarto listę projektów komplementarnych, w której to wskazano odniesienia do celów ZIT i kierunków działania. Należy mieć jednak na uwadze, że projekty komplementarne nie mogą pokrywać się z zakresem projektów wskazanych do realizacji w ramach programu regionalnego – FEP 2021-2027. Poniżej zamieszczono zwięzłą charakterystykę każdego z celów ZIT wraz z określeniem celów szczegółowych oraz przewidywanych skutków i efektów ich osiągnięcia uwzględniając w szczególności projekty podstawowe realizowane w ramach mechanizmu ZIT i stanowiące podstawę interwencji w MOF Jasło.

Cel ZIT 1.
**Wzrost społeczno-
 gospodarczy MOF
 i wzmocnienie
 przewag
 konkurencyjnych**

Cel ZIT 1 koncentruje się na stymulowaniu zrównoważonego wzrostu społeczno-gospodarczego poprzez rozwój kluczowych obszarów, które przyczynią się do wzmocnienia przewag konkurencyjnych. Kluczowym elementem wskazanego celu jest rozwijanie usług w dziedzinie kultury oraz wsparcie instytucji kultury. Realizacja tego działania ma na celu nie tylko zachowanie lokalnych tradycji, ale także wzmacnianie poczucia tożsamości mieszkańców przy jednoczesnym zaspokajaniu potrzeb na elementarnym poziomie, jak również ponadlokalnym (w przypadku miasta rdzenia). Dzięki różnorodnym inicjatywom kulturalnym, wprowadzeniu nowych form oraz tematyki zajęć i wydarzeń, mieszkańcy zyskują okazję do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, co przyczyni się do integracji lokalnej społeczności oraz poprawy jakości życia. W aspekcie gospodarczym, znaczenie ma przede wszystkim turystyka. Rozwój turystyki, oparty na bogactwie zasobów przyrodniczych oraz kulturowych regionu, również stanowi istotny element, który przyczyni się do wzrostu społeczno-gospodarczego. Wzrost atrakcyjności turystycznej MOF Jasło i wykorzystanie posiadanych zasobów, wpłynie na zwiększenie liczby odwiedzających, co z kolei przełoży się na rozwój lokalnych przedsiębiorstw i stworzenie nowych miejsc pracy. Promocja lokalnych atrakcji będzie sprzyjać nie tylko gospodarczemu wzrostowi, ale także większej świadomości społecznej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Niezwykle ważnym aspektem jest również rozwój infrastruktury i usług społecznych, które odpowiadają na realne potrzeby mieszkańców (nie tylko w zakresie kultury) oraz stanowią odpowiedź na zdiagnozowane zjawiska i procesy. Inwestycje w infrastrukturę społeczną oraz usługi społeczne, mają kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia, jak również budowy atrakcyjności osiedleńczej tego obszaru. Dzięki zintegrowanemu podejściu do rozwoju tych trzech elementów oraz przy wykorzystaniu potencjałów i zasobów, które posiadają poszczególne gminy, MOF Jasło ma szansę na dynamiczny rozwój. Realizacja zakładanych działań pozwoli na zaspokojenie rosnących potrzeb obecnych mieszkańców, ale również przyciągnięcie nowych mieszkańców, co pozytywnie wpłynie na długofalowy rozwój i wzmocnienie konkurencyjności MOF Jasło.

Cele szczegółowe do osiągnięcia w ramach Celu ZIT 1:

Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w szczególności w obszarze kultury

Budowa nowych instytucji kultury w celu zwiększenia dostępności i poszerzenia oferty

Dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców MOF Jasło, jej poszerzenie i promocja wśród mieszkańców gmin MOF Jasło

Dostosowanie oferty i usług do zmian i trendów demograficznych, w szczególności związanych ze starzeniem się społeczności
Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego, wraz ze wzmacnianiem poczucia tożsamości mieszkańców
Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych
Podnoszenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru
Rozwój kompleksowej oferty usług turystycznych
Uzupełnienie sieci szlaków, ścieżek i dróg rowerowych
Promocja marki turystycznej bazującej na produktach lokalnych
Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego wykorzystującego zasoby obszaru MOF Jasło
Likwidacja barier architektonicznych w obiektach i dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
Rozwój budownictwa mieszkaniowego
Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych oraz infrastruktury sportowej

Efekty i rezultaty realizacji Celu ZIT 1:

Podniesienie potencjału instytucji kultury i bardziej atrakcyjna oferta
Zintegrowana oferta kulturalna wewnątrz gmin MOF Jasło
Zwiększona promocja dziedzictwa kulturowego całego MOF Jasło
Zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców dzięki udziałowi w wydarzeniach kulturalnych
Poprawa jakości życia mieszkańców i dostępności do usług
Zapewnienie równomiernego dostępu do usług, w szczególności kultury, w gminach MOF Jasło
Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej i zwiększona dostępność dzięki likwidacji barier architektonicznych
Rozbudowana i atrakcyjna i zintegrowana oferta turystyczna
Zwiększenie konkurencyjności MOF Jasło jako miejsca atrakcyjnego do życia oraz destynacji turystycznej
Poszerzenie oferty i wzmocnienie potencjału placówek opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych

**Cel ZIT 2.
Zrównoważony
rozwój przestrzenny
MOF Jasło i ochrona
zasobów środowiska
przyrodniczego**

Cel ZIT 2 koncentruje się na zrównoważonym rozwoju przestrzennym MOF Jasło przy jednoczesnej dbałości o jakość i stan środowiska oraz ochronę jego zasobów. Działania podejmowane w jego ramach mają na celu tworzenie funkcjonalnych, ogólnodostępnych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji społecznej oraz aktywnemu stylowi życia. Racjonalne gospodarowanie

przestrzenią jest kluczowe dla efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów, co wpływa na poprawę jakości życia. Zintegrowanie przestrzenne obszaru obejmuje integrację komunikacyjną oraz rozwój mobilności na terenie MOF Jasło. Są to istotne elementy, które mają na celu usprawnienie transportu wewnętrznego i zewnętrznego, a tym samym poprawę dostępności i skomunikowania wewnątrz gmin MOF Jasło. Dzięki tym rozwiązaniom mieszkańcy zyskają lepszy dostęp do usług, miejsc pracy oraz atrakcji turystycznych, co przyczyni się do wzrostu społeczno-gospodarczego. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego, wraz z adaptacją do zmian klimatu, stanowią niezbędny krok w kierunku zachowania bioróżnorodności oraz przyjaznych warunków życia dla mieszkańców MOF Jasło. Działania w tym zakresie obejmują wdrażanie proekologicznych rozwiązań, które minimalizują negatywny wpływ na środowisko. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura techniczna jest kluczowym elementem, który zapewnia mieszkańcom komfort i bezpieczeństwo. Inwestycje w sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz energetyczne przyczyniają się do zapewnienia wysokiego poziomu efektywności energetycznej i zrównoważonego rozwoju regionu. Realizacja tych zamierzeń przyczyni się do stworzenia przyjaznego, nowoczesnego i zrównoważonego środowiska, odpowiadającego na potrzeby zarówno obecnych, jak i przyszłych mieszkańców MOF Jasło.

Cele szczegółowe do osiągnięcia w ramach Celu ZIT 2:

Zwiększenie dostępności do terenów zielonych, a tym samym zwiększenie udziału powierzchni przepuszczalnej w strukturze użytkowania

Wykorzystanie dostępnych terenów zielonych i innych istniejących zasobów oraz produktów dla zapewnienia usług rekreacyjnych dla mieszkańców

Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie negatywnych skutków i zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi

Kształtowanie funkcjonalnych, atrakcyjnych ogólnodostępnych i bezpiecznych przestrzeni publicznych

Zwiększenie dostępności infrastruktury i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnościami

Zintegrowanie procesu planowania przestrzennego wewnątrz MOF Jasło

Zmniejszenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego wewnątrz gmin MOF Jasło

Zwiększenie dostępności komunikacyjnej

Rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego stanowiącego alternatywę dla transportu samochodowego wraz ze zmianą zachowań transportowych wśród mieszkańców

Rozwój infrastruktury technicznej

Poprawa dostępności przestrzeni i budynków użyteczności publicznej

Efekty i rezultaty realizacji Celu ZIT 2

Poprawa poczucia bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców

Poprawa dostępności przestrzeni i budynków użyteczności publicznej

Wzmocnienie potencjału ZIT MOF Jasło w sferze planistycznej

Dostosowanie gmin MOF Jasło i zabezpieczanie przed możliwymi skutkami zmian klimatu

Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków

Zwiększenie poziomu wykorzystania OZE na terenie gmin MOF Jasło

Zwiększenie poziomu skomunikowania wewnątrz MOF Jasło

Ograniczenie zjawiska wykluczenia transportowego

Ograniczenie wykorzystania transportu indywidualnego, na rzecz transportu zbiorowego

Zwiększenie integracji przestrzennej MOF Jasło

3.2 Uzasadnienie logiki ZIT i matryca Strategii ZIT

Mechanizm ZIT opiera się kompleksowym podejściu do rozwiązywania zdiagnozowanych na obszarze MOF Jasto problemów oraz współpracy między samorządami w ramach realizacji i wdrażania projektów zintegrowanych.

Zgodnie z Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, przez projekt zintegrowany rozumie się „projekt, który wpisuje się w cele rozwoju obszaru funkcjonalnego objętego instrumentem i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten ma wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii.

Projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

1. jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej;
2. deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.”

Zgodnie z rekomendacją zawartą we wskazanym wyżej dokumencie, wskazuje się, że projekty wynikające ze strategii powinny realizować jeden lub kilka następujących celów:

- wspierać rozwój gospodarczy;
- dążyć do neutralności klimatycznej;
- wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych;
- realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców;
- opierać się na inteligentnym zarządzaniu.

Zidentyfikowane w przedmiotowej strategii projekty zintegrowane realizują i wpisują się we wskazane wyżej cele, co zaprezentowano poniżej:

Projekt zintegrowany	Cele wynikające z zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, które są realizowane przez projekt zintegrowany
Kulturalny MOF	→ wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych
Winnica Kultury	→ realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców
Na szlakach MOF	→ wspierać rozwój gospodarczy
Przyjazny MOF	→ dążyć do neutralności klimatycznej → realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców
Mobilny MOF	→ wspierać rozwój gospodarczy;
Bezpiecznie przez MOF	→ realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców → wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych

Poniżej przedstawiono schemat obrazujący logikę interwencji wskazując przedsięwzięcia zintegrowane, które realizować będą cele ZIT. Dodatkowo w ramach poszczególnych projektów na poniższym schemacie uwzględniono Priorytety i Cele szczegółowe określone w Programie Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 oraz wykazano ich zintegrowanie, jak również oddziaływanie na cały obszar funkcjonalny.

Cel ZIT	Kierunek działania	Priorytet FEP 2021-2027	Cel szczegółowy FEP 2021-2027/	Tytuł projektu zintegrowanego	Partnerzy projektu	Problemy/deficyty/potrzeby oraz potencjały, na które odpowiedź stanowi projekt	Wyzwania rozwojowe	Zintegrowanie i oddziaływanie projektu na obszar całego MOF
Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych	Kierunek działania 1.1. Rozwój usług w dziedzinie kultury wraz ze wzmocnieniem poczucia tożsamości w MOF Jasło	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Kulturalny MOF	Gmina Dębowiec, Gmina Jasło, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce, Miasto Jasło, Gmina Skołyszyn	- Nierównomierny dostęp do oferty kulturalnej na terenie gmin MOF Jasło - Niski poziom współpracy pomiędzy instytucjami kultury działającymi w gminach MOF Jasło - Bariery architektoniczne i niedostosowanie infrastruktury kulturalnej do osób ze szczególnymi potrzebami - Ograniczenia powierzchniowe uniemożliwiające rozwój oferty kulturalnej - Brak środków finansowych na modernizację, rozbudowę, doposażenie i budowę nowych obiektów - Niewykorzystany potencjał produktów lokalnych	- Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych w obszarze kultury - Dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców MOF Jasło - Budowa nowych instytucji kultury w celu zwiększenia dostępności i poszerzenia oferty - Stworzenie wspólnego kalendarza imprez dla gmin MOF Jasło - Wzajemna promocja organizowanych wydarzeń w ramach MOF Jasło - Likwidacja barier architektonicznych w obiektach i dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami - Integracja instytucji kultury działających na terenie MOF Jasło	Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach wskazanych projektów są zintegrowane, ponieważ dotyczą wykorzystania potencjału instytucji kultury, odnoszą się do zdiagnozowanych problemów oraz deficytów, a ich realizacja umożliwi zapewnienie równomiernego dostępu do oferty instytucji kultury w MOF Jasło. Inwestycje w rozwój instytucji kultury, zintegrowanie ze sobą instytucji kultury działających na terenie gmin MOF Jasło oraz organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, wpłynie na podniesienie poziomu atrakcyjności oferty. Promocja lokalnych zasobów oraz artystów i twórców związanych z gminami MOF Jasło przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności obszaru, poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzrostu ich zaangażowania w życie społeczne. Dodatkowo planowane projekty sprzyjać będą wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców oraz wzrostowi atrakcyjności turystycznej gmin MOF Jasło.
	Kierunek działania 1.2. Rozwój turystyki na terenie MOF Jasło oparty o zasoby przyrodnicze i kulturowe			Na szlakach MOF	Gmina Dębowiec, Gmina Jasło, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce, Miasto Jasło, Gmina Skołyszyn	- Niewystarczająco nierównomiernie rozwinięta infrastruktura turystyczna - Niski poziom atrakcyjności turystycznej - Niewystarczający poziom rozpoznawalności regionu jasielskiego - Niezadowolający stan szlaków turystycznych - Niedostateczna liczba ścieżek rowerowych	- Rozwój kompleksowej oferty usług turystycznych - Uzupełnienie sieci szlaków, ścieżek i dróg rowerowych - Promocja marki turystycznej bazującej na produktach lokalnych - Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego wykorzystującego zasoby obszaru MOF Jasło	Koncepcja utworzenia i rozwoju produktu turystycznego szlaków turystycznych łączących gminy wchodzące w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło wpłynie pozytywnie na całym obszar MOF Jasło, zwiększając poziom atrakcyjności turystycznej, zintegrowanie wewnątrz obszaru, jak również uzupełnienie luk w przebiegu tras i szlaków rowerowych. Dodatkowo przełoży się to na wzrost gospodarczy oraz zwiększenie poziomu rozpoznawalności regionu poprzez promocję lokalnych zasobów. Tym samym pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców całego MOF Jasło. Zwiększenie roli branży turystycznej przyczyni się do dywersyfikacji struktury gospodarczej obszaru MOF Jasło oraz wzmocnienia poziomu jego konkurencyjności. Napływ turystów stanowi również szansę na sprzedaż produktów lokalnych bezpośrednio turystom, jak i podmiotom świadczącym usługi turystyczne.

Cel ZIT	Kierunek działania	Priorytet FEP 2021-2027	Cel szczegółowy FEP 2021-2027/	Tytuł projektu zintegrowanego	Partnerzy projektu	Problemy/deficyty/potrzeby oraz potencjały, na które odpowiedź stanowi projekt	Wyzwania rozwojowe	Zintegrowanie i oddziaływanie projektu na obszar całego MOF
Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	Kierunek działania 2.1. Zapewnienie ogólnodostępnych funkcjonalnych przestrzeni publicznych i racjonalne gospodarowanie przestrzenne			Przyjazny MOF	Gmina Dębowiec, Gmina Jasło, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce, Miasto Jasło, Gmina Skołyszyn	- Niedoposażenie przestrzeni w obiekty małej architektury m.in. ławki, kosze na śmieci - Niefunkcjonalne i niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne - Braki w infrastrukturze uniemożliwiające aktywność fizyczną na świeżym powietrzu m.in. siłownie zewnętrzne - Nierównomierny dostęp do terenów zieleni oraz terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych - Deficyty urządzonych terenów zielonych i brak ciągłości terenów zieleni	- Zwiększenie dostępności do terenów zielonych w sposób zrównoważony - Kształtowanie funkcjonalnych i atrakcyjnych ogólnodostępnych przestrzeni - Wykorzystanie dostępnych terenów zielonych i innych istniejących zasobów oraz produktów dla zapewnienia usług rekreacyjnych dla mieszkańców - Zwiększenie dostępności infrastruktury i przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób z niepełnosprawnościami - Zwiększenie udziału powierzchni przepuszczalnej w strukturze użytkowania	Przedsięwzięcia zidentyfikowane w ramach projektu „Przyjazny MOF” są zintegrowane, ponieważ wpłyną na wizerunek całego MOF Jasło dzięki odnowie przestrzeni publicznych. Projekt zakłada zwiększenie atrakcyjności miejsca zamieszkania, w tym zwiększenie poziomu dostępności infrastruktury publicznej i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób z niepełnosprawnościami, promocję zdrowia i zdrowego trybu życia oraz aktywizację mieszkańców. Możliwe to będzie dzięki rozbudowie infrastruktury rekreacyjnej, racjonalnemu zagospodarowaniu przestrzeni publicznych oraz ich doposażeniu. Stworzenie bezpiecznych miejsc, które służyć będą integracji i rekreacji mieszkańców, wpłynie na poprawę jakości życia w MOF Jasło. Projekty wykazują zintegrowanie, ponieważ ich celem jest zapewnienie równomiernego dostępu na terenie każdej z gmin MOF Jasło do atrakcyjnych, odnowionych, doposażonych i bezpiecznych ogólnodostępnych przestrzeni rekreacji i wypoczynku. Dodatkowo odnowa przestrzeni przełoży się na poprawę wizerunku całego obszaru MOF Jasło. Zaplanowana interwencja przyczyni się do zwiększenia dostępności miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych dla różnych grup mieszkańców, w tym dzieci i seniorów, w szczególności dzięki likwidacji barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych.
	Kierunek działania 2.2. Zintegrowanie komunikacyjne obszaru MOF Jasło i rozwój mobilności	PRIORYTET 3 MOBILNOŚĆ MIEJSKA	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Mobilny MOF	Gmina Dębowiec, Gmina Jasło, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce, Miasto Jasło, Gmina Skołyszyn	- Zły stan techniczny dworca w Jaśle - Deficyty w zintegrowaniu transportu publicznego i nowoczesnych rozwiązań w zakresie planowania i zarządzania mobilnością - Niewystarczająca dostępność komunikacyjna, w tym niska dostępność kolejowa	- Zmniejszenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego wśród mieszkańców gmin MOF Jasło - Zwiększenie integracji transportowej w MOF - Poprawa dostępności komunikacyjnej	Przedsięwzięcia zidentyfikowane w ramach projektu zintegrowanego wykazują zintegrowanie, ponieważ ich realizacja przełoży się na cały MOF Jasło i zwiększenie zintegrowania, rozwój zrównoważonej mobilności, jak również poprawę jakości życia i zwiększenia spójności przestrzennej obszaru. W Jaśle, jako centralnym punkcie regionu, brakuje zintegrowanego centrum komunikacyjnego, które mogłoby połączyć różne formy transportu alternatywnego. Niewystarczająca oferta transportu publicznego prowadzi do wykluczenia całego obszaru MOF Jasło. Najbardziej odczuwają to młodzież oraz osoby starsze, które mają ograniczoną mobilność. Problemy z poruszaniem się dotyczą głównie peryferyjnych rejonów MOF Jasło. Dlatego też uzasadnione jest realizowanie wskazanego projektu, ponieważ jego realizacji wpłynie na zwiększenie poziomu skomunikowania wewnątrz MOF Jasło oraz poprawę jego dostępności i poziomu bezpieczeństwa. Wdrożenie zaplanowanych rozwiązań umożliwi stworzenie konkurencyjnej oferty stanowiącej alternatywę dla transportu indywidualnego.
				Bezpiecznie przez MOF	Gmina Dębowiec, Gmina Jasło, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce, Miasto Jasło,	- Deficyty i nierównomierny dostęp do dróg rowerowych na terenie MOF Jasło - Deficyty w zintegrowaniu transportu publicznego	- Poprawa bezpieczeństwa poprzez bezpieczne przejścia dla pieszych i budowę chodników - Rozwoju transportu publicznego, ścieżek rowerowych i dróg oraz	

Cel ZIT	Kierunek działania	Priorytet FEP 2021-2027	Cel szczegółowy FEP 2021-2027/	Tytuł projektu zintegrowanego	Partnerzy projektu	Problemy/deficyty/potrzeby oraz potencjały, na które odpowiedź stanowi projekt	Wyzwania rozwojowe	Zintegrowanie i oddziaływanie projektu na obszar całego MOF
					Gmina Skołyszyn	i nowoczesnych rozwiązań w zakresie planowania i zarządzania mobilnością,	infrastruktury okołodrogowej • Stworzenie zintegrowanego węzła przesiadkowego na obszarze miasta Jasła • Zmniejszenie zjawiska wykluczenia komunikacyjnego wśród mieszkańców gmin MOF Jasło • Zwiększenie integracji transportowej w MOF	

4. Poziom operacyjny

Zgodnie z Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, wybór projektów, które realizują cele wskazane w Strategii ZIT odbywa się w ramach prac nad strategią, a kolejno w procesie zatwierdzenia i przyjmowania jej przez Związek ZIT, jak również opiniowania przez właściwą instytucję zarządzającą programem regionalnym oraz przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

Wybór projektów podstawowych stanowi rezultat przeprowadzonej analizy oraz zdiagnozowanych potrzeb zgłaszanych przez samorządy MOF Jasło. Aby zapewnić szeroki udział społeczny, w procesie selekcji projektów do dofinansowania brał udział Zespół Doradczy, pełniący rolę doradcą i opiniodawcą dla Związku ZIT.

Zgłoszone projekty mają na celu osiągnięcie efektu skali i wpływ na cały obszar MOF Jasło. Zostały one wskazane przez samorządy w MOF Jasło, uwzględniając dostępne potencjały, wyzwania, zmieniające się uwarunkowania oraz obserwowane tendencje, a także oczekiwania mieszkańców MOF Jasło. W ramach Strategii ZIT wskazano projekty podstawowe wybierane w sposób niekonkurencyjny oraz w sposób konkurencyjny, które finansowane będą w ramach FEP 2021-2027. W dokumencie wskazano również projekty komplementarne, które umożliwiają samorządom pozyskiwanie dofinansowania z innych źródeł niż wskazany program regionalny.

4.1 Lista projektów podstawowych wybieranych w sposób niekonkurencyjny

1.	Tytuł projektu	Kulturalny MOF
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Miasto Jasło Partnerzy: Gmina Skołyszyn, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka Samorządu Terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	MOF Jasło: Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skołyszyn, Gmina Tarnowiec.
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodnie z FEP 2021-2027: Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym rozwój instytucji kultury poprzez roboty budowlane lub wyposażenie

1.	Tytuł projektu	Kulturalny MOF			
		1. Podniesienie jakości usług i rozwój instytucji kultury poprzez budowę Ośrodka Kultury w Osobnicy wraz z wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem (Gmina Jasło)			
		2. Budowa Centrum Kultury w Skołyszynie wraz z zakupem wyposażenia oraz zagospodarowaniem terenu wokół budynku oraz zakupem działki (Gmina Skołyszyn)			
		3. Przebudowa i rozbudowa budynku użyteczności publicznej z przeznaczeniem na Centrum Kultury w Kołaczycach oraz zakup wyposażenia i zagospodarowania terenu wraz z otoczeniem (Gmina Kołaczyce)			
		4. Utworzenie centrum kulturowego w Tarnowcu – modernizacja Dworu Pilińskich (Gmina Tarnowiec)			
		5. Podniesienie jakości usług i rozwój instytucji kultury poprzez budowę Centrum kulturalnego im. Nikifora w Foluszu wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z budynkiem oraz zakup niezbędnego wyposażenia (Gmina Dębowiec)			
		6. Strefa Młodej Kultury – dostosowanie budynku do potrzeb integracji i aktywizacji kulturalnej młodzieży na terenie miasta Jasła wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z budynkiem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia (Miasto Jasło)			
		7. Wydarzy się w MOFie – wspólny kalendarz wydarzeń kulturalnych dla MOF Jasło wraz z zakupem tablic interaktywnych			
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźnik produktu: Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 6 szt. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 6 szt. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) – 6 szt. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 87 422 osób Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – 15 359 os./rok			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
	Miasto Jasło	1 038 565,23	710 350,49	603 797,91	434 767,32
	Gmina Jasło	2 112 296,33	2 112 296,33	1 795 451,88	316 844,45
	Gmina Dębowiec	1 408 979,02	1 174 539,91	998 358,92	410 620,10
	Gmina Kołaczyce	1 526 198,57	1 479 310,75	1 257 414,14	268 784,43
	Gmina Skołyszyn	2 192 418,04	2 192 418,04	1 863 555,34	328 862,70
	Gmina Tarnowiec	1 485 171,73	1 485 171,73	1 262 395,97	222 775,76
	RAZEM	9 763 628,92	9 154 087,25	7 780 974,16	1 982 654,76
	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł
	Miasto Jasło	4 430 000,00	3 030 000,00	2 575 500,00	1 854 500,00
	Gmina Jasło	9 010 000,00	9 010 000,00	7 658 500,00	1 351 500,00
	Gmina Dębowiec	6 010 000,00	5 010 000,00	4 258 500,00	1 751 500,00

1.	Tytuł projektu	Kulturalny MOF			
	Gmina Kołaczyce	6 510 000,00	6 310 000,00	5 363 500,00	1 146 500,00
	Gmina Skołyszyn	9 351 759,17	9 351 759,17	7 948 995,29	1 402 763,88
	Gmina Tarnowiec	6 335 000,00	6 335 000,00	5 384 750,00	950 250,00
	RAZEM	41 646 759,17	39 046 759,17	33 189 745,29	8 457 013,88
12.	Okres realizacji projektu	2024-2027			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt Kulturalny MOF jest powiązany w szczególności z projektem Winnica Kultury, ponieważ oba skupione są na promowaniu rozwoju infrastruktury kulturalnej z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego. Dodatkowo projekt powiązany jest z projektem Przyjazny MOF, ponieważ jego realizacja przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Projekt wynika z przeprowadzonych analiz oraz badań diagnostycznych. Stanowi on odpowiedź na realne potrzeby zidentyfikowane w gminach MOF Jasło. Ponadto proces wskazania projektu został przeprowadzony przy zaangażowaniu partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Zgłoszone propozycje projektów były analizowane i weryfikowane pod względem możliwości realizacji oraz roli w procesie osiągania zamierzonych celów ZIT. Część zgłoszonych przedsięwzięć znalazła się finalnie na liście projektów podstawowych (w całości lub części). Szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5. W kwietniu 2025 r. dokument został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych.			

1.	Tytuł projektu	Winnica Kultury
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Gmina Jasło, Partner: Miasto Jasło
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka Samorządu Terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	MOF Jasło: Miasto Jasło.
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodnie z FEP 2021-2027: Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym rozwój instytucji kultury poprzez roboty budowlane lub wyposażenie

1.	Tytuł projektu	Winnica Kultury			
		Gmina Jasło/Miasto Jasło: podniesienie jakości usług i rozwój instytucji kultury poprzez budowę świetlicy wraz z wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem			
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźnik produktu: Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 1 szt. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) – 1 szt. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 87 422 osób Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – 2 500 os./rok			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
	Miasto Jasło	58 609,78	58 609,78	49 818,31	8 791,47
	Gmina Jasło	586 097,76	586 097,76	498 183,10	87 914,66
	RAZEM	644 707,54	644 707,54	548 001,41	96 706,13
	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł
	Miasto Jasło	250 000,00	250 000,00	212 500,00	37 500,00
	Gmina Jasło	2 500 000,00	2 500 000,00	2 125 000,00	375 000,00
	RAZEM	2 750 000,00	2 750 000,00	2 337 500,00	412 500,00
12.	Okres realizacji projektu	2027			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt Winnica Kultury jest powiązany w szczególności z projektem Kulturalny MOF, ponieważ oba skupione są na promowaniu dziedzictwa kulturowego i wykorzystania potencjału w zakresie promocji oferty kulturalnej.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w	Projekt wynika z przeprowadzonych analiz oraz badań diagnostycznych. Stanowi on odpowiedź na realne potrzeby zidentyfikowane w gminach MOF Jasło. Ponadto proces wskazania projektu został przeprowadzony przy zaangażowaniu partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Zgłoszone propozycje projektów były analizowane i weryfikowane pod względem możliwości realizacji oraz roli w procesie osiągania zamierzonych celów ZIT. Część zgłoszonych przedsięwzięć znalazła się finalnie na liście projektów podstawowych (w całości lub części). Szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5. W kwietniu 2025 r. dokument został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych.			

1.	Tytuł projektu	Winnica Kultury
	pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	

1.	Tytuł projektu	Na szlakach MOF
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	3.5 Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Miasto Jasło. Partnerzy: Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skołyszyn, Gmina Tarnowiec
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka Samorządu Terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	MOF Jasło: Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Skołyszyn, Gmina Dębowiec, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce.
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodnie z FEP 2021-2027: Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych, w tym ścieżki rowerowe/szlaki rowerowe/trasy rowerowe Budowa drogi rowerowej i szlaku na terenie Miasta Jasła wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną (Miasto Jasło) Utworzenie szlaków rowerowych wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną na terenie gm. Jasło (Gmina Jasło) Utworzenie szlaku turystycznego wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną w Trzcinicy łączącej Skansen Archeologiczny „karpacka Troja” i „Kościół pw. Świętej Doroty” (Gmina Jasło) Budowa szlaków i dróg rowerowych na terenie Gminy Skołyszyn wraz z niezbędną infrastrukturą (Gmina Skołyszyn) Utworzenie szlaków rowerowych na terenie Gminy Dębowiec wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną (Gmina Dębowiec) Budowa szlaku rowerowego Historyczno-Przyrodniczego „GOLESZ” na terenie gminy Kołaczyce wraz z niezbędną infrastrukturą turystyczną (Gmina Kołaczyce) Budowa szlaków rowerowych na terenie gminy Tarnowiec (Gmina Tarnowiec)
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźnik produktu: Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej – 6,25 km. Długość utworzonych szlaków turystycznych – 52,48 km. Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 87 422 osób Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych (szlaki piesze) – 500 osób Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych – 9 050 os./rok

1.	Tytuł projektu	Na szlakach MOF			
	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
	Miasto Jasło	2 904 027,16	2 745 226,85	2 333 442,81	570 584,35
	Gmina Jasło	370 847,51	370 847,51	315 220,38	55 627,13
	Gmina Dębowiec	95 449,27	82 199,60	69 869,66	25 579,62
	Gmina Kołaczyce	25 788,30	25 788,30	21 920,05	3 868,25
	Gmina Skołyszyn	311 881,77	195 946,12	166 554,20	145 327,57
	Gmina Tarnowiec	217 675,22	217 675,22	185 023,93	32 651,28
	RAZEM	3 925 669,23	3 637 683,60	3 092 031,03	833 638,20
11.		Wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł
	Miasto Jasło	12 387 127,84	11 709 765,12	9 953 300,30	2 433 827,54
	Gmina Jasło	1 581 850,05	1 581 850,05	1 344 572,54	237 277,51
	Gmina Dębowiec	407 138,88	350 622,39	298 029,03	109 109,85
	Gmina Kołaczyce	110 000,00	110 000,00	93 500,00	16 500,00
	Gmina Skołyszyn	1 330 331,67	835 808,16	710 436,93	619 894,74
	Gmina Tarnowiec	928 493,63	928 493,63	789 219,59	139 274,04
	RAZEM	16 744 942,07	15 516 539,35	13 189 058,39	3 555 883,68
12.	Okres realizacji projektu	2026-2028			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt powiązany jest z projektem Kulturalny MOF oraz Winnica Kultury, ponieważ ich realizacja sprzyjać będzie rozwojowi społeczno-gospodarczemu obszaru MOF, wzmocnienia pozycji konkretyjnej obszaru.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Projekt wynika z przeprowadzonych analiz oraz badań diagnostycznych. Stanowi on odpowiedź na realne potrzeby zidentyfikowane w gminach MOF Jasło. Ponadto proces wskazania projektu został przeprowadzony przy zaangażowaniu partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Zgłoszone propozycje projektów były analizowane i weryfikowane pod względem możliwości realizacji oraz roli w procesie osiągania zamierzonych celów ZIT. Część zgłoszonych przedsięwzięć znalazła się finalnie na liście projektów podstawowych (w całości lub części). Szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5. W kwietniu 2025 r. dokument został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych.			

1.	Tytuł projektu	Przyjazny MOF			
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE			
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich			
4.	Cel Strategii ZIT	Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego			
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców			
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Miasto Jasło. Partnerzy: Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skołyszyn, Gmina Tarnowiec			
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka Samorządu Terytorialnego			
8.	Lokalizacja projektu	MOF Jasło: Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Skołyszyn, Gmina Dębowiec, Gmina Tarnowiec, Gmina Kołaczyce.			
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodnie z FEP 2021-2027: Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym odnowa przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców lub zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, w tym tworzenie nowych terenów zielonych			
		Odnowa przestrzeni publicznych Miasta Jasła (Miasto Jasło)			
		Utworzenie placu rekreacji w Trzcinicy (Gmina Jasło)			
		Budowa otwartej przestrzeni rekreacyjnej w miejscowości Folusz			
		Zagospodarowanie Parku Jordana w Bieździadce (Gmina Kołaczyce)			
		Uatrakcyjnienie terenów rekreacyjnych w m. Skołyszyn poprzez ich odnowę i doposażenie w dodatkowe elementy małej infrastruktury (Gmina Skołyszyn)			
		Budowa infrastruktury rekreacyjnej przy budynku użyteczności publicznej na terenie Gminy Tarnowiec (Gmina Tarnowiec)			
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	Wskaźnik produktu: Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 126 633,92 m² Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 87 422 osób Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. Wskaźnik rezultatu: Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury– 87 422 osób			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
	Miasto Jasło	3 188 371,82	3 188 371,82	2 710 116,05	478 255,77
	Gmina Jasło	105 654,73	105 654,73	89 806,52	15 848,21
	Gmina Dębowiec	718 321,42	507 091,78	431 028,02	287 293,40
	Gmina Kołaczyce	265 604,46	258 732,24	219 922,41	45 682,05
	Gmina Skołyszyn	80 999,65	80 999,65	68 849,70	12 149,95
	Gmina Tarnowiec	66 482,77	60 984,35	51 836,70	14 646,07
	RAZEM	4 425 434,85	4 201 834,57	3 571 559,40	853 875,45

1.	Tytuł projektu	Przyjazny MOF			
	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł
	Miasto Jasło	13 600 000,00	13 600 000,00	11 560 000,00	2 040 000,00
	Gmina Jasło	450 670,27	450 670,27	383 069,73	67 600,54
	Gmina Dębowiec	3 064 000,00	2 163 000,00	1 838 550,00	1 225 450,00
	Gmina Kołaczyce	1 132 935,81	1 103 622,39	938 079,03	194 856,78
	Gmina Skołyszyn	345 504,00	345 504,00	293 678,40	51 825,60
	Gmina Tarnowiec	283 582,27	260 128,76	221 109,45	62 472,82
	RAZEM	18 876 692,35	17 922 925,42	15 234 486,61	3 642 205,74
12.	Okres realizacji projektu	2026-2027			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt Przyjazny MOF powiązany jest z projektem Kulturalny MOF ponieważ ich realizacja przyczyni się do zwiększenia aktywności i integracji mieszkańców MOF Jasło, jak również poprawy jakości życia.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Projekt wynika z przeprowadzonych analiz oraz badań diagnostycznych. Stanowi on odpowiedź na realne potrzeby zidentyfikowane w gminach MOF Jasło. Ponadto proces wskazania projektu został przeprowadzony przy zaangażowaniu partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Zgłoszone propozycje projektów były analizowane i weryfikowane pod względem możliwości realizacji oraz roli w procesie osiągania zamierzonych celów ZIT. Część zgłoszonych przedsięwzięć znalazła się finalnie na liście projektów podstawowych (w całości lub części). Szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5. W kwietniu 2025 r. dokument został pozytywnie zaopiniowany przez Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych.			

4.2 Lista projektów podstawowych wybieranych w sposób konkurencyjny

1	Tytuł projektu	Mobilny MOF
2	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

4	Wnioskodawca/partnerów projektu	Miasto Jasło. Partnerzy: Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skotyszyn, Gmina Tarnowiec
5	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ 1. Infrastruktura publicznego transportu zbiorowego Typ 2. Bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor transportu publicznego oraz systemy ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności wraz z niezbędną infrastrukturą
6	Budżet projektu	25 000 000,00
7	Okres realizacji projektu	2026-2028

1	Tytuł projektu	Bezpiecznie przez MOF
2	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
4	Wnioskodawca/partnerów projektu	Miasto Jasło. Partnerzy: Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skotyszyn, Gmina Tarnowiec
5	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ 3. Infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności
6	Budżet projektu	30 000 000,00
7	Okres realizacji projektu	2026-2028

4.3 Lista projektów komplementarnych

Na etapie opracowania Strategii ZIT MOF Jasło zidentyfikowano szereg przedsięwzięć odpowiadających na zdiagnozowane problemy obszaru wskazane w analizie SWOT. Ich realizacja finansowo (ale również tematycznie) wykracza poza pulę środków finansowych wskazanych dla ZIT w FEP 2021-2027.

Jednakże, w ramach dodatkowych działań niededykowanych do wspierania w ramach instrumentu ZIT, podmioty tworzące partnerstwo będą mogły ubiegać się o środki finansowe w ramach otwartych konkursów, tak, aby zniwelować zdiagnozowane problemy całego obszaru funkcjonalnego. Gminy ZIT MOF Jasło podejmą zatem starania ich sfinansowania z dostępnych dla JST źródeł w okresie 2021-2030.

Poniżej zaprezentowano wykaz projektów komplementarnych (wraz ze wskazaniem jak wpisują się one w cele ZIT i zaplanowane kierunki działania), które są istotne z punktu widzenia dalszego rozwoju MOF Jasło, ale ich zakres tematycznie nie wpisuje się w typy projektów możliwe do sfinansowania z FEP 2021-2027.

Cel ZIT	Kierunek działania	Rodzaje inwestycji	Rodzaje projektów	Beneficjent	Finansowanie
Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych	Kierunek działania 1.3. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców MOF Jasło	poprawa jakości usług społecznych	• budowa bloków z mieszkaniami komunalnymi i pod wynajem (w ramach SIM również) • budowa, rozbudowa lub modernizacja żłobków, przedszkoli w celu osiągnięcia standardów na terenie MOF oraz wyrównania różnic pomiędzy miastem, a wsią • rozwój e-usług dla mieszkańców • budowa/rozbudowa/modernizacja Domów Ludowych, centrów kultury • budowa/rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Towarzystwo Budownictwa Społecznego – Administrator Budynków Komunalnych Sp. z o.o. Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe
		wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz dorastania na terenie MOF Jasło	• centra aktywności lokalnej • profilaktyka zdrowotna i edukacyjna dla dzieci i seniorów	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe

Cel ZIT	Kierunek działania	Rodzaje inwestycji	Rodzaje projektów	Beneficjent	Finansowanie
Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	Kierunek działania 2.1. Zapewnienie ogólnodostępnych funkcjonalnych przestrzeni publicznych i racjonalne gospodarowanie przestrzenne	poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	- rewitalizacja przestrzeni publicznych - budowa i zagospodarowanie terenów zielonych - tworzenie miejsc wypoczynku i turystyki - budowa i modernizacja obiektów sportowych na terenie MOF Jasło - budowa zintegrowanego wczesnego systemu ostrzegania dla mieszkańców MOF Jasło w zakresie zjawisk hydrologicznych, meteorologicznych, jak i bezpośredniego zagrożenia - unowocześnienie obrony cywilnej na pomocą wyposażanie i budowa/ modernizacji schronów, - wyposażenie jednostek OSP	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe
		wzmocnienie potencjału ZIT MOF Jasło w sferze planistycznej oraz zwiększenie kompetencji do zarządzania rozwojem w obszarze funkcjonalnym.	- plany ogólne - MPZP - Plany rewitalizacji	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe
	Kierunek działania 2.2. Zintegrowanie komunikacyjne obszaru MOF Jasło i rozwój mobilności	zintegrowany transport zbiorowy	- system zintegrowanej komunikacji (system powiadamiania o przyjazdach/odjazdach) wraz z systemem e-usług - parkingi park&ride na terenie MOF Jasło - zintegrowany bilet mieszkańców MOF Jasło	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe
		zintegrowana mobilność na terenie MOF	- ścieżki i szlaki rowerowe (wraz z budową kładek oraz przejść dla rowerzystów) , bezpieczne przejścia dla pieszych - przebudowa dróg w celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe

Cel ZIT	Kierunek działania	Rodzaje inwestycji	Rodzaje projektów	Beneficjent	Finansowanie
	Kierunek działania 2.3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego wraz z adaptacją do zmian klimatu	ograniczenia zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków	- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków przedsiębiorstw tj. usług i budynków przemysłowych, budynków po rolniczych Kołach Rolniczych - termomodernizacja budynków osób indywidualnych - zakup i montaż OZE (w tym paneli fotowoltaicznych) dla przedsiębiorstw i dla osób indywidualnych - zakup i montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej oraz u mieszkańców - zakup i montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach przemysłowych oraz w przedsiębiorstwach - zakup pojazdów niskoemisyjnych do świadczenia usług publicznych	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec, Powiat Jasielski ³¹ , MSP, small mid cups i mid cups w gminach DROF, przedsiębiorcy, osoby indywidualne, spółdzielnie energetyczne/klastry energii	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki (w tym BGK), źródła krajowe
		rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji z OZE	klaster energii lub/i spółdzielnia energetyczna w zakresie budowy farm fotowoltaicznych wraz z magazynami energii	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Jaśle, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, MSP, small mid cups i mid cups w gminach DROF, przedsiębiorcy, spółdzielnie	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki (w tym BGK), źródła krajowe

³¹ Zakres działania powiatu obejmować będzie budynki znajdujące się na terenie miasta Jasła.

Cel ZIT	Kierunek działania	Rodzaje inwestycji	Rodzaje projektów	Beneficjent	Finansowanie
				energetyczne/klastry energii	
	Kierunek działania 2.4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura techniczna	budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska MOF Jasło	• budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego, • projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (m.in. budowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, budowa kompostowni osadów ściekowych, budowa i modernizacja SUW, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków) • projekty z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury dla przedsiębiorców pod kątek gospodarki wodno-ściekowej • budowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, • budowa i modernizacja systemów grzewczych w budynkach wielomieszkaniowych	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec, MSP, small mid cups i mid cups w gminach DROF, przedsiębiorczy, spółdzielnie, osoby indywidualne	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe
		poprawa dostępności przestrzeni i budynków użyteczności publicznej	• prace budowlane i dostawa wyposażania związane z poprawą dostępności budynków: społecznych, kultury i innych, • poprawa ciągów komunikacyjnych (chodników) z uwzględnieniem potrzeb OzN.	Gmina Skołyszyn, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Tarnowiec	KPO, fundusze zewnętrzne 2021-2027, pożyczki(w tym BGK), źródła krajowe

5. Założenia wdrożeniowe

5.1 System realizacji Strategii

Warunki realizacji ZIT

Warunkami realizacji ZIT wskazanymi w art. 34 ust. 6. ustawy wdrożeniowej są:

- 1) powołanie związku ZIT, o którym mowa w ust. 5³²;
- 2) opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 Rozporządzenia Ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”, z zastrzeżeniem ust. 9 oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu;

Zgodnie z przedstawionymi wyżej wymogami, realizacja ZIT w MOF Jasło możliwa będzie dzięki powołaniu związku ZIT. W związku z tym, w dniu 7 lutego 2023 r. samorządy tworzące Miejski Obszar Funkcjonalny Jasło popisały porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło, służącemu realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Porozumienie międzygminne zostało zawarte na okres realizacji ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wraz z podpisaniem porozumienia, strony porozumienia, mianowicie Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skołyszyn, Gmina Tarnowiec i Miasto Jasło, oświadczyły podjęcie współpracy w celu wspomagania zrównoważonego rozwoju MOF Jasło. Porozumienie określa zasady współpracy Stron Porozumienia przy programowaniu, wdrażaniu, koordynacji, finansowaniu, ewaluacji oraz rozliczaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło w perspektywie finansowej 2021-2027. Struktura organizacja Związku ZIT składa się z Lidera, którego rolę przyjęło Miasto Jasło oraz Zespołu Zadaniowego ds. ZIT MOF Jasło. Dodatkowo powołany został również Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych. Zgodnie z zapisami porozumienia w rozdziale 5, wskazuje się, że Projekt Strategii ZIT po opracowaniu zostanie przedłożony wszystkim Stronom porozumienia do przyjęcia przez Rady Miejskie/Rady Gmin w formie uchwały.

³² Art. 34. ust. 5 Ustawy Wdrożeniowej: ZIT są zarządzane przez związek ZIT utworzony w jednej z form współpracy jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 64, art. 74 i art. 84 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583 i 1005) albo w ustawie z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 439 i 583), a w przypadku udziału w związku ZIT powiatu stosuje się również przepisy art. 5 ust. 2, art. 72a, art. 73 i art. 75 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 528 i 583).

Miasto Jasło pełni rolę Lidera, a do jego zadań i kompetencji należy w szczególności:

- reprezentacja wszystkich stron w procesie programowania, negocjacji i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji instrumentu ZIT wymaganych w ramach perspektywy finansowej 2021 – 2027,
- koordynacja prac w programowaniu nowej perspektywy finansowej 2021 – 2027 dotyczących MOF Jasło,
- programowanie, negocjowanie i przygotowanie dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT oraz uzgadnianie ich z właściwym ministerstwem ds. rozwoju regionalnego, Zarządem Województwa Podkarpackiego oraz innymi podmiotami.

Poniżej scharakteryzowano strukturę organizacyjną Związku ZIT i rolę poszczególnych zespołów w procesie opracowania Strategii ZIT, jak i wdrażania mechanizmu:

Zespół zadaniowy ds. ZIT MOF Jasło³³ – zapewnia obsługę merytoryczną i administracyjną działań realizowanych w celu programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT w ramach perspektywy finansowej 2021 – 2027. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele wyznaczeni przez wszystkie gminy będące Stronami Porozumienia (po dwóch przedstawicieli z gminy). Zespół Zadaniowy jest podmiotem, który odpowiedzialny jest za opracowanie i realizację Strategii ZIT MOF. Jego prace służą prawidłowemu i skutecznemu opracowaniu strategii oraz jej późniejszemu wdrażaniu. Obsługę kancelaryjno - biurową Zespołu Zadaniowego zapewnia Wydział Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta w Jasle³⁴.

Wśród zadań zespołu zadaniowego wymienia się:

- koordynację opracowania i wdrażania strategii ZIT,
- koordynację współpracy między gminami MOF Jasło,
- współpracę z wykonawcą strategii ZIT,
- identyfikację i realizację projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach porozumienia,
- monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji.

³³ ZARZĄDZENIE NR V/91/2023 BURMISTRZA MIASTA JASŁA z dnia 19 maja 2023 r. w sprawie: powołania Zespołu Zadaniowego ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło)

³⁴ Zarządzenie Nr VI/105/2024 Burmistrza Miasta Jasła z 4 grudnia 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie: powołania Zespołu Zadaniowego ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło)

Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych³⁵ – ma na celu wsparcie doradcze w zakresie przygotowania i wdrażania strategii ZIT MOF Jasło, w szczególności w zakresie jej realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele samorządów ZIT MOF Jasło wraz z zaproponowanymi przez nich przedstawicielami lokalnych środowisk społecznych, gospodarczych, publicznych i opiniotwórczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji działających na terenie ZIT MOF Jasło.

Wśród zadań zespołu doradczego wymienia się:

- opiniowanie i doradzenie w sprawach dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego ZIT MOF Jasło i realizacji założeń strategicznych,
- opiniowanie projektów poszczególnych dokumentów strategicznych, w tym raportu diagnostycznego i strategii ZIT MOF Jasło,
- udział w procesie monitorowania efektów i ewaluacji strategii ZIT MOF Jasło,
- udział w organizowanych spotkaniach, warsztatach i konsultacjach związanych z przygotowaniem i opracowywaniem dokumentów strategicznych,
- rekomendowanie zmian w zakresie strategii ZIT MOF Jasło,
- aktywny udział w realizacji strategii ZIT MOF Jasło, w tym komunikacji zewnętrznej.

Zgodnie z aneksem do porozumienia międzygminnego z dnia 07 lutego 2023 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło, służącemu realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wprowadzono zmianę mającą na celu powołanie Komitetu Sterującego.

Komitet Sterujący³⁶ – pełni rolę zespołu strategicznego dla ZIT MOF Jasło. Jego celem jest dokonywanie kluczowych ustaleń o charakterze strategicznym dotyczących realizacji ZIT, w szczególności w zakresie jej realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027, wynikających z zawartego Porozumienia. W jego skład wchodzi wójtowie, burmistrzowie) wszystkich samorządów ZIT MOF Jasło. Obsługę kancelaryjno - biurową Komitetu Sterującego zapewnia Wydział Funduszy Zewnętrznych Urzędu

³⁵ ZARZĄDZENIE NR V/98/2023 BURMISTRZA MIASTA JASŁA z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie: powołania Zespołu Doradczego partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło).

³⁶ ZARZĄDZENIE NR V/132/2023 BURMISTRZA MIASTA JASŁA z dnia 20 lipca 2023 r. w sprawie: powołania Komitetu Sterującego ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło).

Miasta w Jasle³⁷. Pracami Komitetu kieruje Burmistrz Miasta Jasła lub upoważniony przez niego pracownik Urzędu Miasta w Jasle (tzw. Przewodniczący Komitetu Sterującego).

Wśród zadań komitetu sterującego wymienia się:

- wykonywanie działań wynikających z zawartego porozumienia,
- dokonywanie ustaleń o charakterze strategicznym,
- zapewnienie współpracy między członkami ZIT MOF Jasło,
- współpracę z wykonawcą Strategii ZIT MOF Jasło,
- wskazanie przedstawicieli swoich samorządów do zespołu zadaniowego;
- aktywny udział w procesie opracowywania dokumentu Strategii ZIT MOF Jasło.

Monitoring

Systematyczne prowadzenie monitoringu umożliwia efektywne i skuteczne realizowanie zaplanowanej interwencji, dzięki uzyskaniu informacji i gromadzeniu danych ukazujących stopień realizacji i postępy w zakresie wdrażania projektów zintegrowanych. Realizacja celów przekłada się natomiast na osiągnięcie celów ZIT.

Monitoring obejmować będzie wskaźniki produktu i rezultatu, które zdefiniowano w ramach FEP 2021-2027, które przyporządkowane zostały do poszczególnych projektów zintegrowanych zgodnie z realizowanym typem projektu. Wynikiem dokonywanego monitoringu, a jednocześnie elementem systemu monitorowania i ewaluacji realizacji strategii ZIT, będzie raport zawierający zestawienie wskaźników oraz poniesionych kwot na realizację (monitoring finansowy), opracowywany co roku przez poszczególne gminy MOF Jasło.

Raport zawierać będzie kluczowe informacje na temat zrealizowanych zadań wraz z przedstawieniem wartości wskaźników. Wskaźniki produktu są związane bezpośrednio z wydatkami w projekcie, natomiast wskaźniki rezultatu określają bezpośrednie efekty realizacji projektu.

Za monitoring stanu realizacji projektów i monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o system wskaźników realizacji określonych w Strategii ZIT MOF Jasło, zgodnie zapisami porozumienia międzygminnego, odpowiedzialny będzie Zespół zadaniowy ds. ZIT MOF Jasło, natomiast za osiągnięcie wskaźników odpowiadają samorządy zawierające porozumienie w sprawie wspólnej realizacji projektu.

³⁷ Zarządzenie Nr VI/106/2024 Burmistrza Miasta Jasła z 4 grudnia 2024 r. zmieniające zarządzenie w sprawie: powołania Komitetu Sterującego ds. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło)

Tabela 17 Wskaźniki produktu

Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość*	Rok osiągnięcia wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	7	2028
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	7	2028
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt.	7	2028
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	87 422	2029
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	1	2029
Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	1	2029
Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej	km	6,25	2028
Długość utworzonych szlaków turystycznych	km	52,48	2028
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	126 633,92	2028

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 18 Wskaźniki rezultatu

Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Wartość*	Rok osiągnięcia wskaźnika
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	os./rok	17 859	2028
Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych (szlaki piesze)	osoby	500	2030
Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych	osoby	9 050	2030
Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	87 422	2028

Źródło: opracowanie własne.

Ewaluacja

Ewaluacja jest systematycznym badaniem, mającym na celu ocenę jakości i wyników zaplanowanych i realizowanych działań, z uwzględnieniem kryteriów ewaluacji, takich jak: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość oraz trafność. Efektywne wdrożenie zaplanowanych działań jest możliwe dzięki posiadaniu informacji o postępach w realizacji projektów zintegrowanych, co uzyskuje się poprzez systematyczne monitorowanie i ocenę podczas prowadzonej ewaluacji. Głównym założeniem jest nie tylko poszerzenie wiedzy, ale przede wszystkim poprawa jakości realizowanej interwencji. Rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji dokumentu w połowie okresu realizacji strategii (do końca 2025 roku) oraz po zakończeniu jej obowiązywania (w 2027 roku). Dzięki prowadzonej

ewaluacji możliwe będzie sformułowanie wniosków oraz rekomendacji, które przyczynią się do udoskonalenia aktualnej lub przyszłej interwencji. Ponadto wnioski z rekomendacji mogą wskazywać również na potrzebę aktualizacji założeń w dokumencie. Zgodnie z zapisami porozumienia³⁸, każda zmiana w dokumencie wymagać będzie jej przyjęcia przez Strony porozumienia w formie uchwał Rad Gmin.

5.2 Komplementarność opracowania

Dokument strategii ZIT przeanalizowano pod kątem spójności zawartych w niej celów z kluczowymi założeniami dokumentów strategicznych i operacyjnych, zarówno na szczeblu ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym, jak i lokalnym. Wykazano, że cele przedstawione w przedmiotowym dokumencie są zgodne z zapisami zawartymi w zaprezentowanych poniżej dokumentach.

Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład jako nadrzędny cel stawia osiągnięcie neutralności klimatycznej w Europie do 2050 roku. Dodatkowym założeniem jest również ochrona, zachowanie oraz poprawa kapitału naturalnego w Unii Europejskiej, jak również ochrona zdrowia i dobrostanu społeczeństwa przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami wynikającymi ze środowiska. Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego wskazany w niniejszym dokumencie jest zgodny z założeniami zawartymi w Europejskim Zielonym Ładzie.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

KSRR 2030 stanowi podstawowy dokument określający politykę regionalną do roku 2030. Strategia wskazuje cele, działania oraz zadania, które powinny być wdrażane przez rząd, samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz inne podmioty, które zaangażowane są w realizację tej polityki. Celem głównym zawartym w KSRR 2030 jest: „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Dokument odgrywa istotną rolę w procesie programowania środków publicznych, ze szczególnym wskazaniem na środki UE. Poniżej wykazano komplementarność celów Strategii ZIT MOF Jasło, z celami zidentyfikowanymi w KSRR 2030.

³⁸ POROZUMIENIE MIĘDZYGMINNE z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło, służącemu realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło
Cel I Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
	Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego
Cel II Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
Cel III Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)

SOR jest podstawowym dokumentem, który odnosi się do średnio- i długofalowej polityki gospodarczej kraju. Dokument wskazuje podstawowe uwarunkowania, cele oraz kierunki rozwoju Polski, zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, jak regionalnym i przestrzennym z uwzględnieniem horyzontu 2030 roku. Jak główny cel SOR wskazano „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

W strategii wyróżniono również trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I - Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);
- Cel szczegółowy III – Skuteczna państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)

Wskazane wyżej cele szczegółowe korespondują i związane są w szczególności Celem ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych wyróżnionym w przedmiotowej strategii, ponieważ skupia się on na wzroście społecznym i gospodarczym.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Wspomniany dokument stanowi fundament dla rozwoju regionu i określa kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego i terytorialnego. Celem głównym przedstawionym w strategii rozwoju województwa jest „Odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regionu, zapewniające trwały, zrównoważony i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką

jakość życia mieszkańców województwa”. Kierunki strategii zostały ujęte w następujących obszarach tematycznych:

- Obszar tematyczny 1 – Gospodarka i nauka
- Obszar tematyczny 2 – Kapitał ludzki i społeczny
- Obszar tematyczny 3 - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska
- Obszar tematyczny 4 - Dostępność usług
- Obszar horyzontalny - Terytorialny Wymiar Strategii

Poniżej wskazano spójność celów strategii ZIT z głównymi celami określonymi w strategii rozwoju województwa w ramach poszczególnych obszarów tematycznych.

Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło
Obszar tematyczny 1. Gospodarka i nauka Cel główny: Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
Obszar tematyczny 2. Kapitał ludzki i społeczny Cel główny: Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców	
Obszar tematyczny 3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska Cel główny: Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego
Obszar tematyczny 4. Dostępność usług Cel główny: Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych
Obszar horyzontalny Terytorialny wymiar Strategii Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego	Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (PZWP)

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego został uchwalony uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018r. zmieniającą uchwałę w sprawie uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego z dnia 18 września 2018r. poz. 3937. Plan obowiązuje od dnia 3 października 2018 r. Dokument ten stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia przez władze województwa polityki regionalnej, ze szczególnym naciskiem na utrzymanie i kształtowanie ładu przestrzennego. Dokument składa się z części tekstowej (wraz z rysunkami poglądowymi) oraz z części

graficznej, które korelują ze sobą. Określone w planie kierunki zagospodarowania przestrzennego stanowią podstawę dla formułowania polityki przestrzennej przez organy samorządowe województwa. Poniżej przedstawiono kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego, będące bazą do prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, wyróżnione one zostały w następujących dziedzinach:

1. Osadnictwo

1.1 Poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej systemu osadniczego województwa;

2. Środowisko

2.1 Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie jego zasobów,

2.2 Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska oraz minimalizowanie ich negatywnych skutków,

2.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego;

3. Infrastruktura społeczno-gospodarcza

3.1 Podniesienie poziomu życia mieszkańców województwa,

3.2 Kształtowanie warunków rozwoju gospodarczego;

4. Komunikacja

4.1 Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa;

5. Infrastruktura techniczna

5.1 Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa,

5.2 Racjonalny rozwój gospodarki wodnej i ściekowej,

5.3 Rozwój systemu gospodarki odpadami,

5.4 Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;

6. Obronność i bezpieczeństwo państwa

6.1 Zwiększenie zdolności obronnej i bezpieczeństwa państwa.

Cele zawartej w przedmiotowej strategii ZIT, pozwolą na realizację wymienionych wyżej kierunków zagospodarowania przestrzennego, a przez to wykazują spójność z zapisami i założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2030

Program strategiczny rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2030 został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego w dniu 23 lutego 2024 r. Dokument odgrywa istotną rolę w zakresie transportu, ponieważ obejmuje kompleksową wizję rozwoju systemu transportowego, w tym wskazuje kompleksowe działania w ramach wszystkich możliwych gałęzi systemu transportu, jak również jest podstawą finansowania inwestycji w perspektywie 2021-2027. W dokumencie wskazano trzy cele podstawowe oraz cztery cele horyzontalne:

- Cel podstawowy 1 Zwiększenie dostępności zewnętrznej regionu (krajowej i zagranicznej) wynikającej z peryferyjnego położenia województwa

- Cel podstawowy 2. Transportowa spójność wewnętrzna Zwiększenie powiązań transportowych w regionie, w tym likwidowanie obszarów wykluczenia transportowego spowodowanego niskim zaludnieniem/obszarami górzystymi/obszarami o niskiej skali zatrudniania
- Cel podstawowy 3. Integracja wewnętrzna Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i miejskich obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu, uwzględniająca policentryczny układ województwa i umożliwiającą integrację głównych rynków pracy

Cele horyzontalne:

- Cel horyzontalny 1. Ograniczenie negatywnego oddziaływania sektora transportu na klimat oraz na regionalne środowisko naturalne
- Cel horyzontalny 2. Wzmocnienie rozwiązań multimodalnych
- Cel horyzontalny 3. Rozwój transportu publicznego
- Cel horyzontalny 4. Poprawa bezpieczeństwa w transporcie

Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego wskazany w niniejszej strategii ZIT jest spójny z założeniami i wpisuje się w cele Programu strategicznego rozwoju transportu województwa podkarpackiego do roku 2030.

Strategia rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030

Wskazany dokument stanowi strategię rozwoju ponadlokalnego, która powstała dzięki współpracy gmin, która została sformalizowana porozumieniem w dniu 6 grudnia 2021 r. Inicjatywa dotyczy 35 jednostek z obszaru województwa podkarpackiego oraz małopolskiego. Związek międzygminny "Dorzecze Wisłoki" obejmuje gminy z powiatu jasielskiego, dębickiego i mieleckiego, a także fragmenty powiatów: krośnieńskiego, gorlickiego i tarnowskiego. Tym samym obejmuje wszystkie gminy tworzące MOF Jasło. Wskazana strategia stanowi odpowiedź na potrzebę wspólnego planowania rozwoju jednostek, które są powiązane funkcjonalnie ze sobą. Wizja obszaru mianowicie: „Dorzecze Wisłoki” Zrównoważona transformacja w kierunku zielonego ładu, zakłada zrównoważony rozwój terenu przy uwzględnieniu i respektowaniu założeń Europejskiego Zielonego Ładu, jednocześnie dynamicznie rozwijając się i dbając o zachowanie walorów środowiska naturalnego. Poniżej wykazano spójność celów w strategii rozwoju ponadlokalnego w odniesieniu do celów wskazanych w przedmiotowej strategii ZIT.

Strategia rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2030	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło
Cel 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	Cel ZIT 1. Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych

Cel. 2 Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki	
Cel 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Cel ZIT 2. Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego
Cel 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	

Ponadto przedmiotowa strategia, jest spójna z dokumentami na szczeblu lokalnym, które zostały wskazane poniżej.

Strategie rozwoju gmin tworzących ZT MOF Jasło

Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2022-2030

Strategia Rozwoju Gminy Jasło na lata 2021-2027

Strategia Rozwoju Miasta Jasła na lata 2021 - 2030

Strategia Rozwoju Gminy Kołaczyce do 2030 roku

Strategia Rozwoju Gminy Skołyszyn do 2030 roku

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022-2030

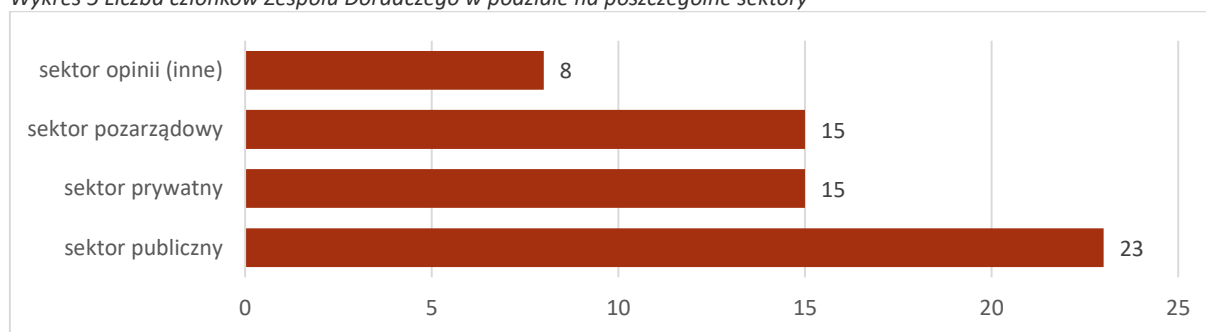
5.3 Opis udziału partnerów w przygotowaniu Strategii i jej realizacji

W procesie opracowania i wdrażania Strategii ZIT kluczowe jest zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz dodatkowych podmiotów. Zgodnie w wymogami ustawy wdrożeniowej, w strategii powinien znaleźć się opis procesu zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT.

Aby zapewnić udział partnerów społeczno-gospodarczych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w procesach tworzenia, realizacji, monitorowania i oceny przedmiotowej strategii na samym początku prac nad dokumentem, wyłoniono tzw. Zespół Doradczy – grupę partnerów społeczno-gospodarczych, czyli kluczowych interesariuszy wyselekcjonowanych i wybranych przez poszczególnych Partnerów. Samorządy tworzące ZIT MOF Jasło zgłaszały propozycje członków zespołu w maju 2023 r. Wyłoniony zespół pełni rolę ciała opiniującego-doradczego dla ZIT MOF Jasło. W skład

Zespołu Doradczego wchodzią przedstawiciele wszystkich samorządów ZIT MOF Jasło wraz z zaproponowanymi przez nich przedstawicielami lokalnych środowisk społecznych, gospodarczych, publicznych i opiniotwórczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji działających na terenie ZIT MOF Jasło. Łącznie Zespół liczy 61 członków, poniżej wskazano liczbę członków z podziałem na sektory, które reprezentują, mianowicie sektor: publiczny, prywatny, pozarządowy i sektor opinii (inne). W skład Zespołu doradczego wchodzi w szczególności przedsiębiorcy, organizacje społeczne i pozarządowe (m.in. KGW, stowarzyszenia, fundacje, OSP), przedstawiciele jednostek organizacyjnych gmin i instytucji publicznych (m.in. szkół, instytucji kultury, spółek komunalnych) czy pracownicy urzędów.

Wykres 5 Liczba członków Zespołu Doradczego w podziale na poszczególne sektory

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę powyższe zapisy i liczbę zgłoszonych członków zespołu, należy stwierdzić, że przesłanka dotycząca zaangażowania w proces opracowania dokumentu partnerów społecznych i gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji została spełniona.

Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych powołany został Zarządzeniem nr V/98/2023 Burmistrza Miasta Jasła z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie: powołania Zespołu Doradczego partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło).

Partnerzy byli zaangażowani w proces opracowania strategii już na początkowym etapie. W sierpniu 2023 r. przeprowadzona została ankieta stanowiąca nabór propozycji projektowych, które miały stanowić bazę do opracowania projektów zintegrowanych. Niezbędnym elementem prac nad strategią były również prowadzone od czerwca do sierpnia 2023 r. spotkania warsztatowe, w których udział

wzięli przedstawiciele lokalnych środowiskowych, samorządy, jak również członkowie Zespołu Zadaniowego i Zespołu Doradczego. Podczas spotkań zidentyfikowano kluczowe problemy, wyzwania, jak również zasoby mające wpływ na rozwój MOF Jasło. Kolejnym etapem były warsztaty, które odbywały się na przełomie sierpnia i września 2023 r., a ich celem było wypracowanie koncepcji dotyczącej projektów zintegrowanych. Ponadto Dokument Strategii ZIT MOF Jasło na bieżąco był konsultowany z przedstawicielami Zespołu Doradczego.

W celu większego zaangażowania partnerów MOF Jasło i zidentyfikowania problemów w obszarach tematycznych, w ramach których zgodnie z FEP 2021-2027 mogą być realizowane projekty zintegrowane, przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące zapotrzebowania na usługi instytucji kultury (wrzesień 2024 r.) wśród mieszkańców MOF Jasło. Dodatkowo skierowano pytania do samorządów tworzących MOF Jasło dotyczące ich realnych potrzeb związanych z funkcjonowaniem instytucji kultury, sytuacją dotyczącą obecnego stanu przestrzeni publicznych, jak i możliwej koncepcji produktu turystycznego, który sprzyjałaby promocji i rozwojowi gospodarczemu obszaru.

Kolejnym etapem umożliwiającym szerokie zaangażowanie społeczności lokalnej i interesariuszy procesu realizacji mechanizmu ZIT w MOF Jasło, było przeprowadzenie konsultacji społecznych. Konsultacje przeprowadzone zostały zgodnie z zasadą partnerstwa opisaną w art. 8 rozporządzenia UE 2021/1060. Konsultacje zostały przeprowadzone w terminie od 16.04.2025 r. do 8.05.2025 r.

Zgodnie z obowiązującymi warunkami i zasadami realizacji ZIT, strategia podlega zaopiniowaniu „przez właściwą Instytucję Zarządzającą w zakresie możliwości finansowania strategii w ramach danego programu w terminie do 60 dni od dnia jej otrzymania”.

Ponadto do zaopiniowania dokumentu uprawnione jest również ciało doradcze – mianowicie Zespół Doradczy, który pełni funkcje opiniodawczo-doradcze, związane są z przygotowaniem oraz wdrażaniem Strategii ZIT MOF Jasło. W kwietniu 2025 r. dokument został pozytywnie zaopiniowany przez członków Zespołu Doradczego partnerów społeczno-gospodarczych.

6. Źródła finansowania

Tabela 19 Projekty podstawowe przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF Jasło w sposób niekonkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027

Priorytet FEP	Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Szacunkowa wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (EURO)
Priorytet FEP PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE	Wzrost społeczno-gospodarczy MOF i wzmocnienie przewag konkurencyjnych	Rozwój usług w dziedzinie kultury wraz ze wzmocnieniem poczucia tożsamości w MOF Jasło	44 396 759,17	35 527 245,29	8 328 975,57
		Rozwój turystyki na terenie MOF Jasło oparty o zasoby przyrodnicze i kulturowe	16 744 942,07	13 189 058,39	3 092 031,03
	Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	Zapewnienie ogólnodostępnych funkcjonalnych przestrzeni publicznych i racjonalne gospodarowanie przestrzenne	18 876 692,35	15 234 486,61	3 571 559,40
PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE Suma			80 018 393,59	63 950 790,29	14 992 566,00

Tabela 20 Projekty podstawowe przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF Jasło w sposób konkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027

Priorytet FEP	Cel strategiczny ZIT	Kierunek działania	Szacunkowa wartość całkowita projektu (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (PLN) wg kursu 1€ = 4,2655 zł	Szacowana wartość dofinansowania ze środków europejskich 2021-2027 (EURO)
Priorytet FEP PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	Zrównoważony rozwój przestrzenny MOF Jasło i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	Zintegrowanie komunikacyjne obszaru MOF Jasło i rozwój mobilności	55 000 000,00	46 750 000,00	10 960 028,13
PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA Suma			55 000 000,00	46 750 000,00	10 960 028,13

7. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika z zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112).

W dniu 03.03.2025 r. wystąpiono z pismem do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło (ZIT MOF Jasło)”. Wskazane podmioty, zgodnie z wymogami prawnymi miały na odpowiedź 30 dni.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie w piśmie o sygnaturze WOOS.410.1.9.2025.AB.3 z dnia 31.03.2025 r. wskazał, że nie ma możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz wykonania prognozy oddziaływania na środowisko dla ww. Strategii. W piśmie o sygnaturze SNZ.9020.1.9.2025.RD z dnia 05.03.2025 r. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny również odmówił uzgodnienia w zakresie sanitarno-higienicznym odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło”. Konieczne było zatem opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko.

W dniach 16.04.2025 r. do 08.05.2025 r. zostały przeprowadzone konsultacje projektu Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

Pismem o sygnaturze SNZ.9020.3.12.2025.RD z dnia 24.04.2025 r. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pozytywnie zaopiniował w zakresie sanitarno-higienicznym projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

W piśmie o sygnaturze WOOS.410.5.6.2025.AB.12 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie uznał, iż realizacja postanowień opiniowanego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko i w związku z tym projekt Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, zaopiniowano bez wnoszenia uwag.

Spis grafik, tabel i wykresów

Grafika 1 Położenie MOF Jasło na tle województwa podkarpackiego.....	11
Grafika 2 Formy ochrony przyrody w MOF Jasło i korytarze ekologiczne.....	18
Grafika 3 Wybrane istniejące szlaki i trasy turystyczne w gminach MOF Jasło	31
Grafika 4 Przebieg planowanych tras i szlaków w gminach MOF Jasło.....	34
Grafika 5 Rozmieszczenie instytucji kultury na terenie MOF Jasło	55
Grafika 6 Tereny przepuszczalne i nieprzepuszczalne.....	77
Grafika 7 Sieć komunikacyjna na terenie MOF Jasło	84
Tabela 1 Liczba ludności i powierzchnia obszaru MOF Jasło w 2023 r.	9
Tabela 2 Obszary funkcjonalne, w które wpisują się gminy MOF.....	9
Tabela 3 Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według gminy poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania w 2023 r.	12
Tabela 4 Przepływy ludnościowe związane z zatrudnieniem pomiędzy gminami MOF Jasło	14
Tabela 5 Związki jednostek samorządu terytorialnego funkcjonujące w gminach MOF Jasło	15
Tabela 6 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w sekcjach I oraz N w latach 2019-2023	35
Tabela 7 Liczba obiektów turystycznych i miejsc noclegowych w gminach MOF Jasło w latach 2014, 2018, 2023	35
Tabela 8 Ramowe założenia dla produktu turystycznego MOF Jasło	36
Tabela 9 Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	56
Tabela 10 Liczba zorganizowanych imprez w gminach MOF Jasło przez instytucje kultury	58
Tabela 11 Liczba członków kół / klubów / sekcji - dzieci i młodzież szkolna	59
Tabela 12 Liczba grup artystycznych, kół, klubów i sekcji w gminach MOF Jasło.....	59
Tabela 13 Obiekty zabytkowe na terenie gmin MOF Jasło	61
Tabela 14 Powierzchnia terenów zieleni w gminach MOF Jasło w 2019 i 2023 r. [ha].....	75
Tabela 15 Powierzchnia terenów zielonych i terenów nieprzepuszczalnych w gminach MOF Jasło.....	76
Tabela 16 Miejscowe zagrożenia na 1000 ludności w gminach MOF Jasło w latach 2019-2023	80
Tabela 17 Wskaźniki produktu	125
Tabela 18 Wskaźniki rezultatu	125
Tabela 19 Projekty podstawowe przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF Jasło w sposób niekonkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027.....	134
Tabela 20 Projekty podstawowe przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF Jasło w sposób konkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027.....	134
Wykres 1 Imprezy organizowane przez centra, domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2023 r.....	57
Wykres 2 Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem gmina MOF Jasło w 2023 r.....	74
Wykres 3 Powierzchnia terenów zieleni ogółem na 1 mieszkańca w gminach MOF Jasło w 2023 r. [m ²].....	75
Wykres 4 Wybrane wydatki w dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	81
Wykres 5 Liczba członków Zespołu Doradczego w podziale na poszczególne sektory.....	132

Załącznik nr 1 Analiza potrzeb na usługi kulturalne obejmująca budowę nowych obiektów infrastruktury kultury w gminach wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło

Załącznik nr 2 Raport z konsultacji społecznych